

Møte tirsdag den 18. mars 2014 kl. 10**Manglende lydopptak fra kl. 10:00:00 til kl. 10:37:49 under stortingsmøtet 18. mars 2014**

Det foreligger ikke lydopptak fra perioden kl. 10:00:00 til kl. 10:37:49 under stortingsmøtet 18. mars 2014. Dette skyldes teknisk feil, som i dette tilfellet både rammet primærkilden for lydopptak og Stortingets videoarkiv, som fungerer som backup-løsning. Konsekvensen av dette er at det ikke foreligger et ordrett referat fra innleggene i denne perioden.

Det er 8 innlegg i sak 1 Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i gjeldsordningsloven og dekningsloven mv. (Innst. 144 L (2013–2014), jf. Prop. 155 L (2012–2013)) som berøres av dette.

De berørte innleggene er kursivert, se nedenfor.

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 51):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i gjeldsordningsloven og dekningsloven mv. (Innst. 144 L (2013–2014), jf. Prop. 155 L (2012–2013))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i adopsjonsloven mv. (Innst. 143 L (2013–2014), jf. Prop. 171 L (2012–2013))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i introduksjonsloven (personer med begrensninger i oppholdstillatelsen i påvente av dokumentert identitet) (Innst. 132 L (2013–2014), jf. Prop. 204 L (2012–2013))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan og Kjell Ingolf Ropstad om en handlingsplan mot antisemittisme (Innst. 138 S (2013–2014), jf. Dokument 8:8 S (2013–2014))
5. Interpellasjon fra representanten Jan Böhler til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Samarbeidet mellom stat og kommune om områdesatsingene i Oslo, Bergen, Trondheim og Drammen er viktig for å bekjempe forskjeller og fremme integrering og bedre miljø i storbyene. Flere av satsingene har vart i ti år i 2016, da de første avtaleperiodene går ut, mens andre er nye, som Indre Øst-satsingen som starter i år. Fra 2014 er Klima- og miljødepartementets ressurser til satsingene flyttet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som får ansvaret for koordinering på statens hånd. Fortsatt ligger det også ressurser til satsingene i fire andre departementers budsjetter. Til nå har den nye regjeringen sagt lite om hvordan man vil gå videre med satsingene.

Vil statsråden bidra til langsiktighet ved tidlig å

starte forhandlinger om forlengelse av avtalene, hva vil regjeringen legge vekt på framover, og hvordan vil arbeidet bli organisert?»

6. Referat

Presidenten: Representantene Else-May *Botten*, Margunn *Ebbesen*, Janne *Sjelmo Nordås*, Nikolai *Astrup*, Siri A. *Meling*, Sivert Haugen *Bjørnstad* og Ulf *Leirstein*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Buskerud fylke: Christopher *Wand*

For Hedmark fylke: Lasse *Juliusen*

For Hordaland fylke: Iril Schau *Johansen*

For Nordland fylke: Dagfinn Henrik *Olsen*

For Rogaland fylke: Øystein Langholm *Hansen*

For Sogn og Fjordane fylke: Bjørn Erik *Hollevik*

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representantene Sverre *Myrli* og Jan Arild *Ellingsen* om permisjon i tiden fra og med 18. mars til og med 20. mars – begge for å delta i seminar med NATOs parlamentariske forsamling i Sarajevo
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Kristian *Norheim* i tiden fra og med 18. mars til og med 20. mars for, etter invitasjon fra den amerikanske ambassade, å delta i reise med US NATO til Brussel, Tyskland og Ungarn
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representantene Tor André *Johansen* og Tom E. B. *Holthe* fra og med 18. mars og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Mani *Hussaini*
For Hedmark fylke: Hege *Jensen*
For Nordland fylke: Greta Johanne *Solfall*
For Telemark fylke: Gry-Anette Rekanes *Amundsen*
For Vestfold fylke: Ellen *Eriksen*

Presidenten: Mani *Hussaini*, Hege *Jensen*, Greta Johanne *Solfall*, Gry-Anette Rekanes *Amundsen* og Ellen *Eriksen* er til stede og vil ta sete.

Statsråd Solveig *Horne* overbrakte 8 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad *Valen* vil fremsette et representantforslag.

Snorre Serigstad Valen (SV): På vegne av representantene Audun Lysbakken, Karin Andersen og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om effektiv håndhevelse av forbudet mot reservasjon for leger.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglements-messig måte.

Sak nr. 1 [10:06:00]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i gjeldsordningsloven og dekningsloven mv. (Innst. 144 L (2013–2014), jf. Prop. 155 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Harberg (H) (komiteens leder og ordfører for saken)

[Referatet av innlegget bygger kun på skriftlig manus p.g.a. manglende lydopptak.]:

Dette er en sak det har vært enkelt å være saksordfører for. Ingen av sakens punkter har avstedkommet store diskusjoner, og jeg vil takke komiteen for samarbeidet. En slik enighet betyr derimot ikke at alle elementer i saken er så enkle å forholde seg til. Vi behandler lovendringer som har stor betydning for de parter som blir berørt, og nettopp i balansen mellom partenes interesser når det opprettes gjeldsordning, kan det være krevende å gjøre de rette beslutningene.

Denne proposisjonen ble fremmet av Stoltenberg-regjeringen. Det at den nye regjeringen ikke trakk den tilbake understreker selvsagt den enigheten det er omkring løsningsene som ligger i saken. Det er likevel viktig å minne om at vi har fått flere innspill fra interesseorganisasjoner. Disse henvendelsene har understreket og synliggjort at små endringer kan bety mye for dem som kommer opp i en vanskelig gjeldssituasjon, og må få på plass en gjeldsordning. For den enkelte skyldner er det en vanskelig livssituasjon, og det er avgjørende at ordningen bidrar til å gjøre både nåtiden og framtiden lysere. Samtidig er det selvfølgelig avgjørende at kreditorene blir behandlet med den største respekt, og at det finnes fram til fleksible løsninger som gjør at deres rettmessige krav i størst mulig grad blir innfridd.

Forslagene som nå legges fram, forenkler sakene om gjeldsordning i den grad det er mulig. Det gir seg bl.a. utslag i at det tidligere absolutte krav til egenforsøk nå bortfaller dersom det er åpenbart at dette ikke kan føre fram. Alle parter er tjent med at prosessene kan gjennomføres uten unødvendig forsinkelse eller ressursbruk. I forslaget til vedtak foretas også nødvendige justeringer som ivaretar nye adferdsmønstre i befolkningen. En av de tydeligste endringene knyttet til dette er at det nå kan etableres gjeldsordning også for skyldnere bosatt utenfor Norge.

En gjeldsordning er krevende for alle parter. Både i forhandlingsperioden, gjennomføringsperioden og etter perioden kreves det god kunnskap hos dem som skal behandle sakene. Det legges derfor nå til rette for en struktur der kompetansen kan samles for å sikre god kunnskap i saksbehandlingen. Det er betryggende.

Det er et viktig prinsipp at skyldneren under gjennomføringsperioden skal beholde nok til et verdig livsopphold. Det er derfor nødvendig at regjeringen gjør en grundig vurdering av disse satsene for å finne det rette nivået, og også i dette arbeidet er det viktig å finne satser som ivaretar balansen mellom partene.

Målet med gjeldsordning må være å få ordnet opp i en vanskelig situasjon, ivareta kreditor på en best mulig måte og ikke minst legge til rette for at skyldneren kan starte på nytt etter å ha gjort opp for seg. Den balansen synes å være godt ivaretatt i endringsforslagene i saken, og det er derfor en samlet komité som står bak forslag til vedtak.

Morten Stordalen (FrP) [10:10:43]

[Referatet av innlegget bygger kun på skriftlig manus p.g.a. manglende lydopptak.]:

Forslag til vedtak om endringer i gjeldsordningsloven og dekningsloven vil bidra til mer likebehandling og slik sett også til større rettferdighet. Det vil også bidra til å effektivisere og forenkle saksbehandlingen, noe som vil komme alle til gode.

Jeg mener det er positivt når det i forslag til vedtak legges opp til at det skal være tilstrekkelig med namsmannens samtykke ved låneopptak i gjeldsforhandlingsperioden – så fremt låneopptaket ikke øker gjeldsvolumet totalt sett – noe som i praksis ikke vil belaste evnen til dividendebetaling. En slik ordning anses av komiteens medlemmer både å effektivisere saksbehandlingen og å bedre skyldnerens rettssikkerhet.

Jeg er også fornøyd med at det skal kunne søkes om gjeldsforhandling fra utlandet, og jeg stiller meg bak departementets vurderinger, særlig betingelsene for å oppnå gjeldsforhandling eller gjeldsordning.

Jeg ser behovet for å fastsette standardiserte satser for livsopphold. Jeg ønsker imidlertid å presisere at satsene kun bør ha en veiledende funksjon, og at skyldnerens økonomiske evne bør være avgjørende for en skjønnsmessig vurdering av betalingsevnen.

Når det gjelder endringsforslaget om at namsmannen avgjør «hvem som er bosatt i Norge», er jeg litt bekymret for at mangel på retningslinjer for hvordan dette skal forstås, kan medføre usikkerhet for både skyldnere og kreditorer, og resultere i ulik praksis ved namsmannskontorene. Det er viktig at man her, så langt det lar seg gjøre, ivaretar likebehandling.

Det er også positivt at forslag til vedtak tar opp i seg utfordringen med de straffedømte i rehabiliteringsfasen. Det at de kan oppnå gjeldsordning, er viktig for veien tilbake til samfunnet. Vi vet at gjeld blant mange av disse blir deres bane tilbake til kriminalitet, istedenfor å få ryddet opp og komme tilbake som gode samfunnsborgere. Alle jeg har snakket med, uttaler at dette med å løse gjeldsproblematikk er helt avgjørende for at kriminelle med en fortid med eksempelvis rus skal kunne komme tilbake til samfunnet – med en framtid uten kriminalitet.

Særlig viktig for at det skal bli et godt resultat, er at det opprettes gode og kompetente miljøer som kan håndtere slike saker. Det viktigste er at skyldnere, uansett bakgrunn når det gjelder gjeldssituasjon, gjennom gjeldsforhandlin-

ger gis gode muligheter til å komme ut av en krevende situasjon og få en trygg, rettferdig og verdig framtid.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:13:17]

[Manus foreligger ikke. Innlegget er holdt, men er ikke referert p.g.a. manglende lydopptak.]

Karin Andersen (SV) [10:18:03]

[Manus foreligger ikke. Innlegget er holdt, men er ikke referert p.g.a. manglende lydopptak.]

Statsråd Solveig Horne [10:23:24]

[Referatet av innlegget bygger kun på skriftlig manus p.g.a. manglende lydopptak.]:

Jeg er glad for at en samlet komité stiller seg bak dette forslaget.

Forslaget til endringer i dekningsloven legges fram i samråd med justisministeren. Forslagene har til hensikt å skape større rettferdighet og forutsigbarhet for personer som sliter med økonomiske problemer. I tillegg vil forslagene legge til rette for enklere og mindre omstendelig saksbehandling. Dette vil både komme ressursvake brukere av dette regelverket til gode, og gi effektivitetsgevinster hos namsmennene og hos Nav.

Endringene i gjeldsordningsloven dreier seg hovedsakelig om å legge forholdene bedre til rette for personer som i dag av ulike grunner har vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av loven. Etter gjeldende rett kreves det at alle som skal søke gjeldsordning, selv må ha forsøkt å forhandle med kreditorene, såkalte egenforsøk. Dette kravet har vist seg vanskelig å oppfylle for mange.

Det foreslås nå å lempe på dette, slik at de tunge og kompliserte sakene nå i større grad kan tas under behandling uten egenforsøk. Dette vil også lette presset på de økonomiske rådgiverne i Nav.

Jeg tenker her også på nordmenn som bor i utlandet og andre med tilknytning til Norge, som i dag ikke kan søke om gjeldsordning. Dette har regjeringen nå foreslått å åpne for.

Jeg vil også nevne forslaget om i noe større grad å åpne for at straffedømte i en klar rehabiliteringssituasjon kan oppnå gjeldsordning. For at kriminelle skal kunne tilbakestilles til samfunnet på en god måte, er det viktig at det også er mulig å rydde opp i økonomiske problemer.

Gjeldsordningsloven forvaltes i dag av namsmenn på 328 steder landet rundt. Mange av namsmannskontorene er små og har liten tilgang på saker. Dette gir liten øvelse i behandlingen av denne sakstypen, noe som igjen kan skape usikkerhet og ulik praksis. I samråd med justisministeren foreslås det derfor å begrense antallet kontorer som skal behandle gjeldsordningssaker. Dette vil gi flere saker og et sterkere fagmiljø på de aktuelle kontorene.

Jeg har merket meg at dette forslaget opprinnelig kom fra politiet selv, og at det synes å være stor enighet om denne reformen. De nærmere detaljene omkring dette vil Justisdepartementet fastsette i forskrift.

Når det gjelder både gjeldsordning og innkreving av penger ved trekk i lønn og andre inntekter, såkalt utleggstrekk, er det nødvendig å avgjøre hvor mye den som skylder

pengene skal beholde til eget livsopphold. For saker etter gjeldsordningsloven har departementet fastsatt veiledende satser for dette, mens det i saker om utleggstrekk ikke har vært slike satser.

Regjeringen foreslår nå at det åpnes for å forskriftsfeste felles satser som skal gjelde på begge områder. De standardiserte satsene skal være et utgangspunkt for det skjønnnet namsmennene skal utøve i hver enkelt sak. Felles sats vil skape større rettferdighet og likhet på et område som er av stor velferdsmessig betydning for mange. Regjeringen vil gjøre en grundig vurdering av både skyldneren og kreditorenes behov ved fastsettelse av nye satser. Skyldneren skal sikres en akseptabel og forsvarlig levestandard, samtidig som vi må sikre at innkreving kan skje på en effektiv måte. Satsen som brukes for voksne i saker etter gjeldsordningsloven har imidlertid blitt utilsiktet høy, og det tas sikte på at denne reduseres en del i forhold til det som gjelder i dag. Satsene for barn er det ikke lagt opp til å redusere.

Jeg konstaterer med tilfredshet at komiteen uttrykker enighet om forslagene som er fremmet, og jeg håper at endringene kan tre i kraft så snart som mulig.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Nybakk (A) [10:28:25]

[Referatet av innlegget bygger kun på skriftlig manus p.g.a. manglende lydopptak.]:

Som de øvrige talerne, er jeg også glad for de lovendringene vi foretar i dag.

Jeg hadde våren 2012 en interpellasjon om gjeldsordningsloven. Det er særlig to temaer fra den debatten som jeg vil be nåværende statsråd ta med seg videre.

La meg først gå litt tilbake i tid. Gjeldsordningsloven ble omtalt som en nyvinning da den ble behandlet i Stortinget 15. juni 1992. Privatpersoner i en dyp økonomisk krise skulle få mulighet til en ny start og til å få kontroll over sin økonomi.

Bakgrunnen for loven var utviklingen på 1980-tallet, med sterk kreditteksjon og kraftige renteøkninger. Kombinert med fallende eiendomsverdier bidro dette til at mange fikk alvorlige gjelds- og betalingsproblemer. Boliger ble spekulasjonsobjekter. Sterkt medvirkende til loven var de såkalte byfornyelsesofrene i Oslo, der 70 pst. måtte flytte ut av hjemmene sine og endte opp som gjeldsslaver fordi leilighetene ikke var omsettelige.

Situasjonen i dag, med stor gjeldsoppbygging i husholdningene og hos enkeltpersoner, får tankene tilbake til det som skjedde for 20–25 år siden.

I tillegg til dem med boliggjeld, er det et økende antall, særlig kvinnelige gründere, som får gjeldsordning. Mange har kanskje hatt for dårlig kunnskap om regnskap og administrasjon og har havnet i økonomisk uføre.

I dagens proposisjon og komitéinnstilling foreslås standardiserte husholdningssatser til bruk ved gjeldsordning og utlegg – et utgangspunkt for skjønn i den enkelte sak. Jeg vil be om at man her ikke legger seg på en sats som gjør at personen kommer under sosialhjelpsnormen. Det er tørt

å ha gjeldsordning, og det må ikke bli slik at løsningen blir å jobbe svart.

La meg også nevne lovens § 1-4, tredje ledd, bestemmelsen om at gjeldsordning ikke kan gis til samme person to ganger. I ett tilfelle førte samlivsbrudd og opphold på krisesenter til at en kvinne som hadde hatt gjeldsordning, havnet i ny gjeldskrise. Resultat: En arbeidsfør person havnet på uføretrygd fordi hun ble nektet gjeldsordning for annen gang.

Gjeldsordningen skal ha legitimitet i befolkningen og ikke misbrukes. Men enkelte ganger kan det være riktig å gi gjeldsordning to ganger. Jeg vil be statsråden vurdere det framover.

La oss huske at dette handler om mennesker!

Svein Harberg (H) [10:31:40]

[Manus foreligger ikke. Innlegget er holdt, men er ikke referert p.g.a. manglende lydopptak.]

Karin Andersen (SV) [10:34:33]

[Innlegget er holdt, men første del av innlegget er ikke referert p.g.a. manglende lydopptak. Siste halvdel av innlegget er skrevet ut på bakgrunn av lydopptak, som da var på plass etter feilretting.]:

(...)

En annen ting jeg vet man jobber med i EU, er å sette tak på renter på den typen usikret gjeld. Det er sånn at vi som er medlemmer av Coop, kan få tilbud fra Coop om et kredittkort som sier at bare du handler på krita, får du jammen 1 pst. avslag også! Det er klart at når man får den typen tilbud, er det mange som bruker det, som ikke har råd til det.

Kredittinstitusjonene fortsetter med dette fordi rentene de setter på gjeld som ikke blir betalt, er skyhøye. Veldig mange venter med å betale, og det lønner seg for disse institusjonene. De gjør selvsagt ikke dette hvis det ikke hadde lønt seg for dem. Så det å få satt et tak på lånerentene som er knyttet til usikret gjeld, er kjempeviktig. Da vil færre låne ut penger fordi det ikke er så mye penger å tjene på det. Det vil være mer seriøsitet hos utlånerne og kreditorene, og kreditorene må ta en større risiko ved den typen utlån, pluss at den som er skyldner, ikke vil få så skyhøye renter og har større sjanse til å betale gjelden sin.

Et annet forslag jeg godt kan ta i samme slengen, er at man også kan vurdere om usikret gjeld må inndrives ved egeninkasso. Nå er det slik at veldig mange som gir lån, setter bort innkrevingen eller selger gjeld til inkassobyråer, som igjen tar gebyrer og høye renter, og gjelda øker vanvittig. Å si at usikret gjeld bare skal inndrives ved egeninkasso, er jeg helt sikker på vil bremse denne negative utviklingen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:37:49]: Jeg takker saksordføreren og komitélederen for at han tok opp noen av poengene mine når det gjelder det som skjer i forkant av en gjeldsordning.

Når mennesker har fått en gjeldsordning, er ikke det noe som skjer over natta. Det er et resultat av mange års utvikling. Det er mange års uorden. Det er mange men-

nesker som er klar over det. Det er mange mennesker som ikke gjør noen ting. Det er mange mennesker som ikke tar ansvar og bistår.

Det er helt opplagt at det er ikke noen offentlig oppgave å bistå disse menneskene. Det er en oppgave for medmennsker, for naboer, for venner og for frivillig sektor. Det er rart at det ikke skal gå an å få til et system hvor disse sårbare menneskene får bistand fra alminnelige folk som vet forskjell på rett og galt. Og hvis komiteen kunne gjøre noe med det, hadde jeg blitt glad.

Et annet punkt er at kreditorer som gir denne gjelda, må ta større risiko. De skjønner ikke noe annet enn at de må tape mer penger enn det de gjør i dag. De må tape mye, mye mer penger. De tar så høye salærer og renter, og det er det beste beviset på at dette er risikolån. Da skal ikke staten og det offentlige sy puter under armene på disse som har en slik atferd. Nei, en skal si rett ut at når dere har gjort dette, må dere regne med å tape mye mer penger enn det dere gjør.

Så til «gjeldsordningsnamsmenn»: Sjølsagt kommer det krav fra politiet om å profesjonalisere dette. Sjølsagt kommer det krav om at du skal ha bachelor- eller mastergrad for å behandle disse sakene. Alle yrkesgrupper gjør det på samme måten. Men nå må det snart kunne tas en diskusjon om hva kompetanse er. Det er flott at det er mange lensmannsdistrikter som har få saker, men jeg skal kave- re for – for å si det praktisk – at lensmannskontorene med få saker har svært myndige lensmenn; kanskje de har gjort jobben sin for det ble en gjeldsordningssak. Kanskje de greier å rydde papirene. Når jeg sier det så sterkt, er det fordi jeg har hatt en sånn jobb og ser hvordan systemet fungerer. Jeg har ingen tro på denne såkalte formalkompetansen i disse sakene. Det vil føre til så mye byråkratisering, og jeg er overrasket over at den nåværende regjering kjører videre på det samme sporet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:40:28]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i adopsjonsloven mv. (Innst. 143 L (2013–2014), jf. Prop. 171 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver gruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Morten Stordalen (FrP) [10:41:29] (ordfører for saken): La meg først og fremst takke komiteen for et godt

samarbeid i denne saken. Det er i all hovedsak bred enighet om endringene i adopsjonsloven, og det er svært gledelig å registrere.

Hovedhensynet bak enhver adopsjon må være å ivareta barns rett til en trygg oppvekst. Det avgjørende ved godkjenning av adoptivforeldre må være deres forutsetninger og muligheter for å gi barnet nettopp dette.

Flere søkerland har allerede egne krav til bl.a. samlivsform og alder hos adoptivsøkere. Av hensyn til barna er det viktig at norske retningslinjer ikke setter en stopper for en adopsjon.

Forvaltningens avgjørelse bør bygge på en helhetsvurdering av adoptivsøkeren. Retningslinjene i adopsjonsloven bør derfor være veiledende og ikke absolutte krav.

Det er foreslått en maksimal aldersgrense på 42 år, mens dagens maksimale grense er 45 år. Søkerland som eksempelvis India og Kina har øvre aldersgrenser på henholdsvis 55 og 50 år. Etter min mening bør vi være forsiktige med å innføre en maksimal aldersgrense som er lavere enn søkerlandenes krav, da dette vil kunne sette en stopper for adopsjon som ellers kunne vært gjennomført.

Etter min mening er det bedre å innføre en maksimal grense for aldersforskjell mellom barn og adoptivsøker enn å innføre en maksimal aldersgrense. Dette gjøres bl.a. i Danmark. Lignende modeller legges også til grunn i flere søkerland.

Samtidig mener jeg at forslaget til en liste uttømmende unntak fra en hovedregel om 42 år blir for strengt. Det avgjørende for vedtaket må etter mitt syn være om adoptivsøkeren er i stand til å takle omsorgsoppgaver i tilstrekkelig lang tid framover.

Jeg støtter forslaget om at utredningen av adopsjonsforeldre overføres til Bufetat. Dette vil gi kvalitet i saksbehandlingen og geografisk likebehandling. Samtidig vil jeg framheve viktigheten av at dette gir en kvalitetsheving og ikke fører til lengre ventetid. Ved overføring av dette ansvaret ønsker jeg å legge vekt på viktigheten av at overføring av midler fra kommunene til Bufetat ikke går på bekostning av det kommunale barnevernet.

Jeg støtter i utgangspunktet forslaget om at adopsjonsforberedende kurs bør være obligatorisk. I praksis deltar de fleste adoptivsøkere på slike kurs i dag, og det er viktig at adoptivsøkere er godt forberedt til å ta i mot et adoptivbarn. Jeg er også i hovedsak enig i unntakene fra kravet som er oppstilt av departementet i endringsproposisjonen, og mener i tillegg at behovet for kursdeltakelse kan vurderes ved utredningen. Det er viktig at krav til deltakelse ikke blir en byråkratisk flaskehals.

Høringsinstansen InorAdopt har uttalt at søkere bør kunne starte utredningsprosessen før hele kurset er gjennomført, men at kursbeviset må foreligge før søknad om forhåndssamtykke foreligger. Jeg stiller meg bak dette forslaget, da dette vil korte ned på søknadstiden. Samtidig bør det vurderes om adopsjonsorganisasjonene eller andre kvalitetssikrede aktører kan tilby slike kurs for å få ned ventetiden hos Bufdir.

Det er viktig å bistå frivillige organisasjoner som arbeider for å få på plass nødvendig lovverk og systemer for å få på plass avtaler med flere land. Her bør det også vurderes

om utenriksstasjonene kan spille en mer aktiv rolle. Vi må arbeide for å legge til rette for at så mange barn som mulig får muligheten til å vokse opp i gode, trygge familier.

Øystein Langholm Hansen (A) [10:45:13]: Først vil jeg takke saksordføreren for en god jobb. I denne saken er det liten uenighet om endringene som er lagt fram i proposisjonen. Det er hovedsakelig en tydeliggjøring av adopsjonsloven og av hva som kan kreves i forskrifter til adoptivsøkere ved internasjonal adopsjon. Blant annet er det snakk om alder, helse og hvor lenge ekteskapet eller samlivet har vart. Den omhandler og hva slags krav en skal kunne stille til enslige søkere.

Arbeiderpartiet mener det er bra at det er barns beste som er i hovedfokus også i denne loven, og støtter selv sagt det. Vi er og veldig fornøyd med at etter denne endringen skal samboere som lever i stabile forhold, bli vurdert på lik linje med ektepar – og når det gjelder stebarns adopsjon. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at dette skal gjelde både heterofile og homofile samboerpar. Dette er viktig, selv om vi vet at mange land ikke godtar personer med samboerstatus som søkere.

Ventetiden for mange blir lang, og dersom det å flytte utredningen fra kommunene over til Bufetat reduserer denne ventetiden, må det være positivt. Det er viktig å få ned unødvendig bruk av tid. Bufetat sitter med kompetansen og har allerede oppgaver som ligner på dette. Det vil og øke muligheten for likebehandling når det gjelder utredning og saksbehandlingstid, noe som også er viktige grep.

Det er en reduksjon i antall søknader om adopsjon av barn fra utlandet, og det er og færre barn som er frigitt for adopsjon. Det er viktig at frivillige organisasjoner, som arbeider for å få på plass nødvendig lovverk og systemer for å realisere avtaler med flere land, kan få bistand, eksempelvis fra utenriksstasjonene. Spørsmålet er om de kan spille en mer aktiv rolle og få til flere adopsjoner.

Etter adopsjonsloven § 3 er nedre aldersgrense for adopsjon 25 år, mens loven ikke inneholder noen øvre aldersgrense. Ifølge retningslinjene bør det vanligvis ikke gis forhåndssamtykke til søkere over 45 år. Etter praksis anses søker som 45 år inntil fylte 46 år, og det er alderen på tidspunktet for når søknaden om forhåndssamtykke blir behandlet, som legges til grunn. Arbeiderpartiet mener at det og er viktig å se på barnets alder og aldersforskjellen mellom barn og adoptivforeldre, og dette bør det tas hensyn til. Arbeiderpartiet mener og at det bør være alder ved forhåndssamtykke som gjelder, ikke når en eventuelt får barnet. Det som må være avgjørende, er om det er mulig å ta seg av barnet på en god måte og i framtiden.

Arbeiderpartiet mener og det er viktig at en bør kunne søke og få forhåndssamtykke for adopsjon samtidig som en utredes og behandles for barnløshet, noe som er aktuelt for flere søkere.

Alle søkere må ta obligatoriske kurs. Dette skal gjøres før adopsjonsprosessen settes i gang. Arbeiderpartiet mener at for å korte ned behandlingstiden av søknaden bør det vurderes om adopsjonsprosessen kan settes i gang før kurset er gjennomført. Dette var også noe som kom fram

under høringen. Samtidig bør det vurderes om adopsjonsorganisasjonene eller andre kvalitetssikrede aktører kan tilby slike kurs for å få ned ventetidene.

Mange er i en adopsjonsprosess flere ganger. Det er viktig å vurdere om det kan innføres en mer forenklet prosess ved annengangs adopsjon, slik at en kan få til en smidigere ordning for dem som allerede har vært i systemet før.

Det er barns trygghet og barns beste som alltid må ligge til grunn for enhver beslutning. Derfor må adoptivsøkerne ha de egenskaper som skal til for å skape et godt hjem. Det er viktig med en helhetsvurdering, og denne må være basert på egnethet. Derfor bør det ikke være absolutte krav, men veiledende, slik det nå er foreslått.

Mette Tønder (H) [10:50:05]: For ikke så lenge siden så jeg en dokumentar i Vårt lille land om en familie som adopterte en hel søskenflokk fra Brasil. Hele historien minnet mest om novellen hvor Marte Svennerud er hovedperson og adopterer sju barn istedenfor ett, hvor det står:

«Marte Svennerud gikk inn på kontoret og satte seg ved siden av presten. Je tar alle sju. Itte no knussel, sa hun myndig og klasket sin store hånd i bordet.»

Så uten «no knussel» har vi behandlet endringene i adopsjonsloven, og vi har tillatt oss å sende noen signaler til det arbeidet som gjøres når det nå også foretas en fullstendig behandling av samme lov.

I Norge ble det foretatt 40 pst. færre internasjonale adopsjoner i 2013 enn året før. Hvis dét hadde vært et tall som representerte at det var færre barn som trengte trygge hjem, hadde nedgangen vært grei, men ingenting tyder på det.

Derfor er det paradoksalt at vi har familier som nå er nær ved å gi opp fordi de har ventet for lenge, familier som kunne gitt av sin kjærlighet, istedenfor å stå i kø.

Barn trenger foreldre, og derfor vil vi sette barnas beste foran byråkratiet.

Derfor foreslås det

- å vurdere å ikke gjøre de adopsjonsforberedende kursene obligatoriske, men i stedet følge kravene til søkerlandet – at vi heller følger kravene til søkerlandene enn å gjøre kursene obligatoriske
- at adopsjonsprosessen kan settes i gang før kurset er gjennomført, for å korte ned søknadstiden
- at adopsjonsorganisasjonene eller andre kvalitetssikrede aktører kan tilby slike kurs for å få ned ventetiden

For vi vet at det er ventetid på sånne kurs i dag.

Så ønsker vi å gjennomgå kravene for å fornye søknader eller å søke på nytt. Det kan ikke være nødvendig med en helt ny søknadsprosess hvis alt er ved det samme i familien, spesielt ikke hvis alt familien har drevet med, er å stå i kø.

I lovforslagene foreslås det å flytte ansvaret for utredning av adopsjonsforeldre til Bufetat. Det er viktig at denne organisatoriske endringen blir gjort for å høyne kvalitet og minske ventetid for søkere.

Det stilles strenge krav til dem som skal adoptere, og det meldes om at det stilles spesielt strenge krav til enslige

som adopterer. Det er viktig at ikke gode hjem for barn blir borte i alle begrensningene. Det som må være aller viktigst, er at barnet og familien har et godt nettverk rundt seg.

Aldersgrensen bør være veiledende og ikke som i dag, hvor det er satt en absolutt grense på 45 år. For er du f.eks. 45 år og får et barn på tre år, stiller du ganske likt som f.eks. meg som er 44 år og har et barn på to og et halvt år. Og jeg tror jeg gjør det ganske greit. Vi må huske på at det avgjørende for vedtaket må være at søkerne kan takle omsorgsoppgavene i lang tid framover. Så er det jo sånn at en rekke søkerland har sine egne retningslinjer for dette, og dem må vi også se nærmere på, mener jeg. For det er viktig at ikke norske retningslinjer hindrer flere barn som trenger gode hjem, å få det.

Vi vet at det bor barn som trenger familier, i flere land enn dem vi nå samarbeider med, men det stilles naturligvis strenge krav for at Norge skal kunne samarbeide om adopsjon. Jeg er glad for at en samlet komité framhever dette som et viktig internasjonalt arbeid. Det må jobbes videre internasjonalt for å få godkjent flere søkerland.

Det er mange grunner til at adopsjonstallene går ned. Vi kan ikke endre andre lands lovgivning. Vi må gjøre vårt, og da er noe av det viktigste at vi ikke skaper flaskehalser i vår interne behandling av sakene. Vi ser fram til at hele adopsjonsloven kommer til behandling, og er glade for å ha fått gjort noen endringer allerede.

Jeg startet med en historie om en liten familie på to som ble til seks stykker. Vi har mange kommende foreldre med stort hjerterom i dette landet. Politisk må vi gjøre det vi kan for å få fylt disse hjerterommene med barn, ikke med ventetid.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:54:45]: Aller først takk til sakens ordfører for en god redegjørelse av saken.

Kristelig Folkeparti er også glad for en del av de endringene som gjøres i adopsjonsloven. Vi støtter flere av forslagene, og det er helt klart at de endringene som vi gjør, gjør vi selvfølgelig fordi vi har barns beste i tankene.

Det er flere forslag her. Når det gjelder aldersgrensen, har komiteen gitt uttrykk for hvordan vi tenker at det må håndteres. Et altfor rigid system her er ikke ønskelig, og vi håper at departementet kan se på en mer fleksibel måte å håndtere aldersgrensen på. Det er foreslått en aldersgrense på 45 år. Det er klart at ikke alle barn som adopteres, er fra null til tre år. Av og til adopteres det også eldre barn. Det må være aldersforskjellen mellom adoptivforeldre og adoptivbarn som må være det vesentlige her. Jeg håper at departementet tar de signalene som en enstemmig komité stiller seg bak, nemlig at vi må ha et fleksibelt system knyttet til aldersgrenser.

Komiteen er også opptatt av at vi er nødt til å ha retningslinjer i Norge som ikke bryter for mye håndbak med søkerlandenes regelverk. Det er i hvert fall viktig at vi ikke innfører et regelverk i Norge som hindrer flere barn som trenger gode hjem, å kunne få det.

På ett område har Kristelig Folkeparti valgt å ha en litt annen holdning enn resten av komiteen, og det går på å åpne opp for at samboere generelt skal kunne få adopte-

re. Det er viktig for Kristelig Folkeparti at barn som skal adopteres, får en stabil og trygg ramme rundt seg. Jeg har bare lyst til å vise til Bufdirs høringssvar, hvor det kommer fram at det er en generell statistisk tendens at samboerskap er mer ustabile enn ekteskap. Jeg viser også til Bufdirs oppvekstrapport for 2013, hvor det kommer fram at samboere med barn har tre ganger så stor sannsynlighet for å flytte fra hverandre enn ektepar med barn. Det er jo sånn at barn som adopteres, er sårbare. Samfunnet bør legge til rette for at de skal få en trygg og god oppvekst med kontinuitet og stabilitet i omsorgen. Derfor mener Kristelig Folkeparti at det fortsatt bør være krav om ekteskap eller registrert partnerskap for å få adoptere. Derfor kommer Kristelig Folkeparti ikke til å støtte forslaget til endring i § 5.

Men vi mener at forslagene til endring i § 5 b, hvor det åpnes for stebarnsadopsjon etter et samlivsbrudd eller dødsfall, er til barns beste i tilfeller hvor den eneste juridiske forelder dør, eller ved brudd mellom barnets eneste juridiske forelder og en voksenperson som har fungert som forelder for barnet. Stebarnsadopsjon etter dødsfall eller samlivsbrudd vil i tilfellene hvor dette er aktuelt, føre til stabilitet og kontinuitet i barnets hverdag, og det er vi opptatt av. Derfor vil Kristelig Folkeparti selvsagt støtte de endringer som gjøres til forslag til ny § 5 b.

Så er det også et forslag om å overføre utredningen av adopsjonsforeldre fra kommunene til Bufetat. Det støtter vi også. Men forutsetningen her må være at dette ikke fører til mer byråkrati, og at vi ikke lager nye flaskehalser. Vi vet i dag at det å adoptere et barn tar veldig lang tid. Jeg håper også at departementet er opptatt av at de endringene som gjøres her, snarere fører til en kortere og mer effektiv behandling enn at det motsatte skal skje. Ellers støtter vi dette også fordi vi tror at det vil være med på å lage en lik praksis i hele landet. Men som sagt: Mer byråkrati er ikke det vi er ute etter.

Marit Arnstad (Sp) [11:00:11]: Senterpartiet er ikke representert i komiteen og er derfor ikke en del av innstillingen, men vi ønsker den forbedringen av adopsjonslovgivningen som dagens sak innebærer, velkommen, og Senterpartiet slutter seg til flertallstilrådingen i innstillingen.

Barns rett til en trygg oppvekst er grunnleggende, og det er barns trygghet som skal sikres også når det gjelder utviklingen av adopsjonslovgivningen. I mange henseende vil det handle om at adoptivsøkerne må ha de egenskapene som skal til for å gi barna et godt hjem. Avgjørelsene må bygges på en helhetsvurdering, og retningslinjer og krav bør være veiledende og ikke absolutte, for å skape nødvendig fleksibilitet. Det er en bekymring at stadig færre barn blir adoptert, for behovet er neppe mindre. Det går for seint å få avtaler med nye land, og det er viktig å bistå frivillige organisasjoner som arbeider for å få på plass nødvendig lovverk. Det kan også vurderes om utenriksstasjonene kan spille en mer aktiv rolle i så måte.

Senterpartiet har vært skeptisk til å flytte ansvaret for å utrede adoptivsøkerne fra kommunene til de fem regionene i Bufetat. Vi har som parti ment at den type oppgaver heller burde flyttes over til kommunesektoren – og da nær-

mere brukerne. Bufetat må jo allikevel innhente en stor del av sine opplysninger hos kommunene, og vi er usikre på hvor effektiviserende det vil være. En annen problemstilling er at det kan oppstå en utfordring ved at samme instans utreder og godkjenner adoptivsøkere. Siden høringsinstansene er positive til flyttingen, vil vi i Senterpartiet allikevel støtte det i dagens sak.

Flere av adopsjonsorganisasjonene har også krevd en lovfestet behandlingsfrist for utføringen av utredningsarbeidet. Senterpartiet mener at det er noe som må vurderes i et videre arbeid med disse spørsmålene.

Senterpartiet støtter endringen om at kravene til adoptivsøkeren kan reguleres nærmere i egen forskrift. Spørsmålet om en øvre aldersgrense er et forslag som det kan argumenteres godt både for og imot, men ut fra høringsrunden støtter vi forslaget om at en øvre aldersgrense i tilfelle bør nedfelles i forskrift og ikke i lov. Dette vil bli sendt på en ny høring, som igjen må danne grunnlaget for den endelige lovgivningen.

Jeg synes imidlertid, som også representanten Bekkevold var inne på, at det må utvises en viss fleksibilitet, bl.a. når det gjelder forskjellen mellom alderen til barnet som blir adoptert, og alderen til adoptivforeldrene, som er et moment som tilsier fleksibilitet. Videre mener Senterpartiet at det er positivt at departementet går inn for at behandling for barnløshet ikke automatisk skal føre til avslag på søknad om forhåndssamtykke, men at dette må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Nok en gang er det viktig å legge vekt på at det er et politisk mål å få flere adopsjoner der det er mulig av hensyn til barnets beste, og at det at foreldre vurderer flere alternativer, ikke uten videre bør føre til eksklusjon fra adopsjonsmulighet.

Når det gjelder endringene som omhandler en åpning for at samboere kan adoptere, støtter Senterpartiet forslaget fra regjeringen. Stadig flere lever i samboerskap, og i de tilfeller der voksne som lever i et slikt forhold, ønsker å adoptere, og der hensynet til barnets beste er ivarettatt, bør det også være mulig. Målet må hele tida være at barnets beste blir ivarettatt, kombinert med at det er politisk ønskelig at flere trygge voksne kan adoptere barn.

Vi støtter at det i forskrift stilles generelle krav til samboerskaps varighet, og at andre vurderinger – som felles økonomi, felles bolig, felles barn – også er momenter som teller med i en vurdering.

Et annet punkt i så måte er viktigheten av tilbudet om adopsjonsforberedende kurs. Det er et tilbud som Senterpartiet støtter, og som vi mener burde være obligatorisk. For å sikre at det skjer, står vi fast på at det er et tilbud som bør gjennomføres uten at det bør betales noen egenandel knyttet til det.

Karin Andersen (SV) [11:04:44]: Heller ikke SV er representert i komiteen, men støtter sjølsagt dette forslaget som tidligere barne- og familieminister Inga Marte Thorkildsen la fram og arbeidet fram.

Det er viktige endringer som gjøres nå, og som vi mente det var nødvendig å gjøre før man tar den fullstendige, store gjennomgangen som er varslet i saken. Saken handler om flere endringer i regelverket, men først og fremst hand-

ler det om at prosessen skal gjøres enklere, og at det skal være større likebehandling og færre instanser å forholde seg til for søkerne. Det er vi i SV veldig opptatt av.

Det punktet som det har vært en del diskusjon om her, er punktet om hvorvidt samboere skal vurderes på lik linje med ektepar. Jeg må minne om at det er kravene til omsorgsevne som skal vurderes i disse sakene, og ikke samlivsform. Det er jo også slik nå at enslige – eller som de sjøl velger å kalle seg: enestående – adoptanter har lov til å adoptere. Ektepar har det, sjølsagt, og de som har registrerte partnerskap, men også samboere bør ha mulighet til dette. Det skjer endringer i samlivsformene i samfunnet, og det er mulig at noen ikke liker det, men slik er det. Og det er nok heller ikke slik at ekteskap alltid er en garanti for at ting skal holde, så det er viktig å fokusere på at det er kravene til adoptantene som skal være høye. De skal være der uavhengig av hvilken samlivsform en har, og det er det som skal sikre barnet. Man skal altså gjøre en ordentlig vurdering av det. At det nå blir flyttet til Bufetat, støtter vi, men vi støtter også dem som advarer mot at vi nå må sikre et system som ikke gjør at det blir mer byråkrati.

Så ser jeg i merknadene til komiteen at man ber regjeringen vurdere nærmere om en skal kreve inngåelse av en samboeravtale for å sikre adoptivbarnet juridisk. Jeg mener at en mye riktigere veg er å endre lovverket generelt, slik at barn i samboerforhold har likestilte rettigheter generelt sett, enten en er adoptert, eller en er et biologisk barn. Disse endringene mener jeg man må gjøre istedenfor at man lager noen forskrifter om at noen skal ha en privatavtale som sikrer barna på en eller annen måte. Det må være likt for barna, uavhengig av hvem foreldrene er.

Så er den endringen som foreslås om at man kan gå i gang med adopsjonsprosessen samtidig med at man forsøker assistert befruktning, viktig. Det er mange barnløse som har tatt opp problemet med at man ikke har kunnet stå i de to køene samtidig. Det har ført til stress og uro, fordi prosessen er tidkrevende, og fordi barnløse frykter at de kan miste muligheten til å adoptere dersom de ikke lykkes med assistert befruktning. Da er det viktig at man nå slår fast at det er mulig å stå i begge køer samtidig – og noen er jo så heldige at de til og med lykkes med begge deler samtidig; de opplever dobbelt lykke.

Til slutt til diskusjonen om aldersgrense. Jeg er glad for at den ikke har blitt satt. Det er gode argumenter både for og imot, men jeg vil minne om at alderen til folk som får barn i dag, er mye høyere enn den var da jeg fikk mine barn – da jeg var 20 år. Det er en utvikling som også må, synes jeg, gjenspeiles når vi diskuterer hvor gamle foreldre er i forhold til barna sine. Det er en situasjon som er annerledes i dag enn før. Det har også å gjøre med en generell helsetilstand i befolkningen, tror jeg; mange er spreke eldre, men det er klart at man må vurdere det. Det er ikke rimelig at damer på min alder, f.eks., skulle bli vurdert til å få adoptere. Man må vurdere forholdet mellom alderen på de adopterte barna og foreldrenes alder.

Jeg tror jeg vil slutte med det, for det er nok slik at det er mange flere av de litt større barna som trenger adoptivforeldre – kanskje aller mest.

Statsråd Solveig Horne [11:10:07]: Jeg er også glad for at Stortinget behandler denne proposisjonen med forslag til endringer i adopsjonsloven. Å få til en bedre prosess rundt adopsjon er til beste både for barnet og, ikke minst, for dem som søker om adopsjon. Det er mange gode merknader fra komiteen som gjør at vi nå har en proposisjon som blir enda bedre enn det den var.

Dere er jo alle kjent med at det er nedsatt et lovutvalg som skal foreslå en ny adopsjonslov, og utvalget skal legge fram sin innstilling denne høsten. Saken som vi nå behandler, er en begrenset del av oppfølgingen av NOU 2009: 21, Adopsjon – til barnets beste. Selv om lovutvalget er i gang med sitt arbeid, har enkelte forslag blitt prioritert og løftet fram i den proposisjonen vi behandler i dag. Det er for å få en mer hensiktsmessig og effektiv behandling av adopsjonssaker.

Som mange har vært inne på, har det vært store endringer på adopsjonsfeltet de siste årene. Antall adopsjoner har gått ned, og det er en økende tendens til at adoptivbarna er eldre og har behov for spesiell støtte. Flere opprinnelsesland stiller også høyere krav til utredning og forberedelse av adoptivsøkere.

Sentralt i denne proposisjonen er forslaget om å flytte oppgaven med å utrede adoptivsøkere fra kommunene til regionene i barne-, velferds- og familieetaten. Jeg merker meg flere bekymringer her for at dette ikke må bli et system som gjør at det blir mer byråkratisk. Jeg kan love at vi skal gjøre alt vi kan for at det ikke skal bli mer byråkrati, men at det faktisk skal bli enklere, og at vi skal få en mer forutsigbar og bedre behandling. Vi vet at flere kommuner har hatt lang ventetid, og at kvaliteten på utredningene ikke har vært god nok. Det viktige i dette forslaget er at adoptivsøkerne skal få færre instanser å forholde seg til, og at prosessen skal bli mer forutsigbar.

Det har vært reist kritikk om at det er uklart om dagens retningslinjer er bindende eller bare veiledende. En regulering i forskrift betyr at det blir større åpenhet og forutsigbarhet ved behandling av adopsjonssøknader.

Jeg har også merket meg at komiteen uttaler at avgjørelser i internasjonale adopsjonssaker bør bygge på en helhetsvurdering av søkerne, og at kriteriene for godkjenning bør være veiledende.

Jeg har også merket meg at en samlet komité ikke ønsker at det skal være en bindende øvre aldersgrense for dem som skal adoptere. I dag inneholder loven ingen øvre aldersgrense, og vi vet vel også alle sammen her at alder ikke alltid er det som er avgjørende. Komiteen mener også at det må legges vekt på aldersforskjellen mellom barn og adoptivsøker framfor en absolutt øvre aldersgrense. Det er merknader som jeg vil ta med meg i det videre arbeidet.

Det er også en merknad fra komiteen om adopsjonsforberedende kurs. Det er flere her som har vært inne på om dette skal være obligatorisk, og om adopsjonsprosessen skal settes i gang før kurset er gjennomført.

Jeg vil også ta med meg komiteens uttalelser om enslige adoptivsøkere og betydningen av at en adoptivsøker har et stabilt og godt nettverk rundt seg. I likhet med komiteen mener jeg at enslige adoptivsøkere kan gi barn både gode og stabile oppvekstvilkår.

En av endringene i proposisjonen er å åpne for at også samboere skal kunne få adoptere. Jeg er glad for at komiteens flertall støtter dette forslaget. Som representanten Karin Andersen også var inne på, er det kravene til omsorgsevne som må være viktige her, og ikke hvilken samlivsform man har. For meg er det viktig at vi likebehandler dem som framstår som potensielle foreldre, uavhengig av hvilken samlivsform de selv har valgt, men det er – som komiteen også påpeker – viktig at samboerforholdet må være stabilt og ha en viss varighet. Det er uttalelser fra komiteen som vi tar med oss videre.

Jeg ser også at komiteen går inn for at behandling av barnløshet ikke skal utelukke at det kan gis forhåndssamtykke til adopsjon. Det er jeg også helt enig i, og vi kommer til å ta det med oss videre.

Det er foreslått en begrenset adgang til å stebarnsadoptere tidligere ektefelles og registrert partners ellers samboers barn etter skilsmisse og etter dødsfall. Forslaget gjelder kun der det er etablert et foreldreskap for barnet og denne forelderen dør eller skiller seg. Forslaget skal sikre at barn kan få en varig og stabil tilknytning til steforelderen uten å miste tilknytningen til den opprinnelige forelderen.

Det er mange gode merknader fra komiteen som jeg vil ta med meg videre når vi skal utarbeide forskriftene til denne loven.

Iril Schau Johansen (H) [11:15:12]: For sju år siden sto jeg på et offentlig kontor i Kina og fikk ei lita jente lagt i armene mine. Hun var alene i verden og kunne ha vokst opp på institusjon, men i stedet, gjennom internasjonalt samarbeid, fikk den lille jenta muligheten til å bli det midtpunktet alle barn fortjener å være – som en etterlengtet og elsket datter. Hun ble min familie og min lykke.

Bak enhver adopsjon ligger det en sorg, men i den sorgen finnes det også et håp om at et barn skal få en ny mulighet til å vokse opp som en del av en familie. La oss tilrettelegge for at flest mulig barn kan få en best mulig oppvekst.

I Norge stilles det knallharde krav til adoptanter. Vi er allerede blant de strengeste i klassen – for strenge, vil jeg hevde. Hvis Norge strammer ytterligere inn på kravene sine, vil det gi barna bedre foreldre? Neppe. For adopsjon foregår i en internasjonal setting. Om Norge skjerper alderskravene til søkerne sine, fører ikke dette til at barna får yngre foreldre. Det fører i stedet til at færre norske foreldre godkjennes, og at barna ikke får foreldre, eller at de får foreldre i andre land, som heller velger å følge kravene i de landene som barna kommer fra. Dette kan faktisk få dramatiske konsekvenser for adopsjon til Norge, for de siste årene har adopsjonstallene hit til landet stupt. I 2010 ble 243 barn adoptert til Norge. I fjor var tallet sunket til 144. Adopsjonsforeningene har allerede måttet sette opp gebyrene til 175 000 kr per barn i tillegg til kostnader i forbindelse med hentereisen. Med en ytterligere nedgang i adopsjonstallene kan vi rett og slett komme til å nå en kritisk grense.

En stor andel av barna som trenger nye hjem, er eldre enn fem år, eller de har utfordringer knyttet til helse. Dette er de svakeste av de svake, og mange av dem blir værende

igjen på institusjonene – uten framtid. I Norge har vi gjort det ekstra komplisert å adoptere disse barna. Jeg vil hevde at det er langt bedre for en tolvåring å bli adoptert av et ressursterkt og motivert par på nærmere 50 år enn å tilbringe hele barndommen på institusjon og siden som ung tenåring måtte klare seg selv. Det er også bedre for et barn å få én forelder enn ikke å få noen foreldre, så la det være en reell mulighet også for oss enslige fortsatt å kunne adoptere.

Adopsjon skal og må alltid skje innenfor et solid og ryddig regelverk, men vi må ikke lage så rigide regler at vi glemmer å se menneskene som er involvert. Ulike barn trenger ulike familier. Vi må derfor følge utviklingen videre nøye og særlig se nærmere på hvordan vi kan legge til rette for at saksgangen kan bli mer effektiv for adopsjon av Special Focus-barn og større barn.

Morten Stordalen (FrP) [11:18:33]: Jeg vil takke for en god debatt og komme med noen korte kommentarer.

Jeg merker meg at det er en solid enighet, som det også er i komiteen, når det gjelder spørsmålet om aldersforskjell – at det viktigste må være differansen mellom dem som adopterer, og barnet. Det er ikke slik at det bare er spebarn eller to- og treåringer som blir adoptert, det kan også være et ti år gammelt barn, og da stiller spørsmålet om maksalder seg litt annerledes.

Representanten Bekkevold fra Kristelig Folkeparti var innom dette med ekteskap og hva som er et stabilt og godt hjem. Det tar jeg til orientering.

Representanten Arnstad fra Senterpartiet var også inne på spørsmålet om alder og at målet må være at flere skal kunne adoptere – nettopp fordi barn skal få trygge hjem.

Representanten Karin Andersen var inne på dette med samboeravtale og var til en viss grad uenig i at det skal være et krav, så vidt jeg kunne skjønne. Vi mener i hvert fall at det bør ses på og tenkes på framover. Det har noe med rettighetene å gjøre, og det er flere og flere i dette landet som lever i samboerskap, hvor barn faktisk kan stå uten rettigheter som man har med et ekteskap. Vårt ansvar må i hvert fall være å ivareta barns beste.

Jeg er naturligvis glad for at statsråden vil følge opp flere av komiteens merknader og det som er sagt her i dag. Det tyder bra. Så får vi håpe at disse endringene i loven bidrar til at flere barn får muligheten til å vokse opp i trygge og gode hjem. Igjen, takk for en god debatt!

Arild Grande (A) [11:20:46]: Bare en detalj i saken. Jeg oppfatter at alle som har vært oppe, har vært opptatt av dette med øvre aldersgrense og av at man i stedet for et rigid system med aldersgrense skal ha fleksibilitet og heller fokusere på avstanden i alder mellom adoptivforeldre og den som skal adopteres. Her ligger det et potensial for ganske mange konfliktsaker. Når Stortinget er så enig i at vi skal ha et slikt system, med fleksibilitet, for å unngå at folk blir rammet av et rigid system, er det viktig at Stortinget får tilbakemelding fra statsråden på hvordan man akter å følge det opp. Derfor vil jeg invitere statsråden til å kvittere ut at dette vil bli fulgt opp og fortelle på hvilken måte hun vil gi tilbakemelding til Stortinget på hvordan dette følges opp. For vi har alle opplevd saker hvor Stortinget

kanskje har hatt en intensjon om fleksibilitet, men når folk møter systemet, har de ikke blitt behandlet på den måten som Stortinget hadde intensjon om i utgangspunktet. Derfor er det viktig at vi får oss forelagt en tilbakemelding fra statsråden om hvordan akkurat dette skal følges opp.

Karin Andersen (SV) [11:22:14]: Det var saksordførers tolkning av hva jeg hadde sagt om samboeravtaler, som fikk meg til å ta ordet. Jeg tror han har misoppfattet det jeg sa. Jeg sa at jeg mener at det bør sikres i lovs form at barn har like rettigheter uavhengig av hva slags samlivsform foreldrene har, og at man ikke pålegger noen å ha en samboeravtale som skal sikre noen barn – det blir en for dårlig ordning for disse barna. Det er ikke slik at vi ønsker en dårligere ordning og ikke ønsker å sikre barna, men vi ønsker altså å sikre dem i lovs form, slik at alle barn har de samme rettighetene uavhengig av foreldrenes valg av samlivsform.

Statsråd Solveig Horne [11:23:06]: Det var representanten Arild Grande som fikk meg til å ta ordet her når det gjelder aldersgrense. Jeg mener at Stortinget har vært veldig klart og tydelig med hensyn til hva slags ønsker det har om videre behandling av denne saken, at vi ikke skal ha en øvre aldersgrense, og at det skal være fleksibilitet. Jeg kan love representanten at de signalene har jeg fått, og dem skal jeg ta med meg. Så må vi se på om vi kan finne en egnet måte for å informere Stortinget og komiteen om hvordan de blir ivaretatt. Men det er viktig at vi får en fleksibilitet, og at vi ikke setter et øvre tak her.

Flere har også vært inne på at utviklingen i de senere årene er at stadig færre barn blir frigitt til adopsjon, og at det også har vært en nedgang i internasjonal adopsjon. Jeg mener i likhet med komiteen at det er viktig at vi bistår de frivillige organisasjonene som arbeider for å få på plass nødvendige lovverk og systemer i andre land, slik at Norge kan få flere samarbeidsland. Det er et kontinuerlig arbeid, og arbeidet med å få nye samarbeidsland er viktig. Selv om det er den enkelte adopsjonsorganisasjon som skal ta initiativet for å inngå samarbeid om adopsjon med ulike land, er det viktig at vi som myndigheter er med og støtter, og vi kan da gi organisasjonene mulighet til å utvikle nye samarbeidsland. Departementet har i 2013 øremerket midler når det gjelder driftsstøtten til det formålet, og Bufdir behandler en søknad i år der vi også er nødt til å se nærmere på om det er andre tiltak som trengs.

Svein Harberg (H) [11:25:02]: Jeg har ikke noe behov for å dra ut debatten – det har vært en god debatt. Jeg synes det er veldig ryddig det som representanten Grande tar opp, at vi er sikre på at vi har en felles forståelse av hva vi snakker om.

Så har jeg bare lyst til å spille inn noe til det som skal være en del av vurderingen. Nå snakker vi bare om aldersgrense og aldersforskjell mellom adoptivforeldre og adoptivbarn, men også søskenforhold vil være veldig viktig i slike sammenhenger. Hvis det er andre søsken i samme aldersgruppe som disse foreldrene har ansvar for, vil det også veldig ofte være en stor verdi med tanke på det å

adoptere andre barn. Jeg ville bare spille inn at det også blir en del av vurderingen, og at vi får gode ordninger på det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:25:50]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i introduksjonsloven (personer med begrensninger i oppholdstillatelsen i påvente av dokumentert identitet) (Innst. 132 L (2013–2014), jf. Prop. 204 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [11:26:32] (ordfører for saken): Prop. 204 L for 2012–2013 var en gladsak, nemlig at flere av dem som skal være her i landet i mange år, og veldig mange av dem vi snakker om i dag som kommer til å være i Norge og bli boende her, skulle få rett og plikt til deltakelse i norskopplæring og rett og plikt til introduksjonsprogram etter introduksjonsloven. Det er viktig, for hvis man skal klare seg i dette samfunnet, er det viktig at man får opplæring raskt. Derfor ønsket den forrige regjeringen å utvide personkretsen. Den sittende regjering trakk ikke proposisjonen tilbake, men lot den tvert imot ligge, og etter brevveksling med komiteen har man bekreftet at man stiller seg bak proposisjonen.

Overraskelsen for meg som saksordfører var derfor stor da det under behandlingen av saken kom fram at flertallet i komiteen, alle unntatt Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, velger å sende proposisjonen tilbake til regjeringen – altså går vi nå i dag glipp av muligheten til å gi flere en bedre start på oppholdet sitt i Norge. Jeg er overrasket over det. I sine merknader sier flertallet i komiteen at de viser til at det foregår forhandlinger mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti om innvandringspolitikken, og at dette tilsynelatende skulle være en del av den diskusjonen. I den tiden som har gått fra vi avga denne innstillingen til vi debatterer saken i dag, har resultatet av de forhandlingene som har vært mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti blitt offentliggjort, og etter mitt syn finnes det i den avtalen ikke spor av denne saken, eller en forbedring med hensyn til personkretsen på introduksjonsordningen eller på rett og plikt til norskopplæring i den avtalen. Da er det grunn til å spørre om ikke Venstre og Kristelig Folkeparti har gitt bort en god integreringssak av en årsak som det i hvert fall ikke i denne innstillingen er mulig å finne

ut av, og jeg håper at vi får en forklaring i løpet av dagen.

Hvem er det dette gjelder? Det er personer som får innvilget en tillatelse etter utlendingsloven § 38 som er begrenset etter utlendingsloven § 38 femte ledd i påvente av dokumentert identitet. De skulle tas inn i den personkretsen som har disse rettighetene og pliktene. Og hvem er dette? Personer som får denne oppholdstillatelsen, er gjennomgående personer som karakteriseres som sårbare, f.eks. barnefamilier, alvorlig syke, enslige kvinner og enslige mindreårige. Mange av disse personene har lange opphold i asylmottak bak seg, og det er personer som har behov for grunnleggende kvalifisering for å styrke sine muligheter til å fungere i samfunnet.

Fafo laget i 2012 en rapport som het Lovlig med forbehold. I den vises det til at denne personkretsen – her er det altså 80 pst. barnefamilier, 42 pst. av dem som har denne typen oppholdstillatelse, er barn – nå har rett til å bli bosatt. Det fikk de i 2013. Alle sammen ønsker jo at disse voksne skal komme i arbeid – de har nemlig rett til arbeidstillatelse – men de har problemer med å komme i arbeid fordi de ikke kan norsk, og fordi de ikke har fått opplæring etter introduksjonsprogrammet. Derfor mente den forrige regjering – og jeg forstår også statsråd Horne, tydeligvis – at dette var en god idé, men statsråd Horne blir nå nedstemt av sine egne i Stortinget. Det er den første saken dette skjer i, og jeg håper at vi i løpet av debatten får en klarhet i hvorfor dette har skjedd.

I den samarbeidsavtalen om innvandringspolitikken som jeg har gått nøye igjennom, står det nemlig et punkt om at man er opptatt av at innvandrerkvinner skal komme i jobb, og at de må få opplæring i norsk og kunne norsk bedre. Ja, det er nettopp disse familiene den forrige regjeringen, og også statsråd Horne, mente skulle få dette tilbudet tidligere, men som flertallet nå i dag hindrer dem i å få. Det beklager jeg.

Jeg framsetter det forslaget som framkommer av innstillingen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp det forslaget som hun refererte til.

Helga Pedersen (A) [11:32:08]: Det foreligger i dag et lovforslag som Arbeiderpartiet mener forener to viktige hensyn. Det ene er utvidelsen av hva slags personer som har rett og plikt til å delta i henholdsvis introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Blant annet er det viktig å framheve at de personene som her omtales, gjerne anses som sårbare, f.eks. barnefamilier, alvorlig syke, enslige kvinner, enslige mindreårige og mange med langvarig opphold i asylmottak.

For det andre er det et forslag som vil kunne gi flere nyankomne innvandrere som ikke får innvilget permanent oppholdstillatelse, en raskere start på integreringen i Norge. Det er viktig å understreke at ett av formålene med bruk av begrenset oppholdstillatelse er å motivere asylsø-

kere til å oppgi sin identitet, samt å sikre at vi som land vet hvem våre innbyggere er.

God integrering handler ikke minst om mulighet til raskt å lære språk, til å få opplæring i samfunnskunnskap og mulighet til å bosette seg i en kommune. Manglende deltakelse i introduksjonsprogram og opplæring kan føre til et vanskeligere utgangspunkt for å kunne komme inn i arbeids- og samfunnslivet og ikke minst bli økonomisk selvhjulpne. Proposisjonen som vi behandler her i dag, ville bidra til å styrke inkluderingsarbeidet ytterligere.

Jeg har registrert at regjeringen så langt har innført flere tiltak som åpenbart svekker integreringsarbeidet i Norge. Det handler om økningen av kontantstøtten, et målrettet tiltak for å holde innvandrerkvinner hjemme i større grad. Det handler om at man har økt kommunenes utgifter ved å ta imot enslige mindreårige flyktninger, og at man ganske nylig også har lagt ned Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene.

Derfor er det ekstra skuffende i dag å se at stortingsflertallet avviser et forslag – et godt forslag – som Stoltenberg II-regjeringen fremmet, og som Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen faktisk har stilt seg bak. Det vises til en forhandlet avtale mellom partiene, og at en her vil gi rom for endringer i proposisjonsarbeidet. Komiteen har derfor uttrykkelig spurt regjeringen om de stiller seg bak forslaget, og det gjør regjeringen i brev som ligger vedlagt saken.

For Arbeiderpartiet er den parlamentariske situasjonen ganske klar. Derfor er det spesielt å registrere at et parlamentarisk flertall velger å avvise sin egen regjerings politikk. Til alt overmål er det en veldig svak begrunnelse i merknaden for den markeringen som finner sted i dag. Spørsmålet er om den er skapt for å så tvil om integreringspolitikken, eller om det er for å uttrykke manglende tillit til fagstatsrådets arbeid.

Frank J. Jenssen (H) [11:35:44]: Den proposisjonen som er til behandling i Stortinget i dag, omhandler spørsmålet om man skal utvide målgruppen som har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap og introduksjonsprogram etter introduksjonsloven. De personene det er snakk om, er beskrevet: Det er personer som ikke har endelig avklart identitet, og som kan få fornyet oppholdstillatelsen for ett år av gangen. I proposisjonen som Stoltenberg II-regjeringen fremmet, vises det til at dette er personer som en antar at det er mulig å avklare identiteten til, og som med sannsynlighet vil bli innvilget opphold.

Gjennom en egen samarbeidsavtale har Kristelig Folkeparti, Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre lagt grunnlaget for en samlet – og jeg vil si en bredt samlende – politikk på innvandrings- og asylområdet. I avtalen slås det fast at innvandring er en kilde til mangfold, nye impulser og kulturell utveksling. Variasjon og mangfold er positivt. Og Norge skal stå ved våre internasjonale forpliktelser til å hjelpe mennesker på flukt, selvsagt på en slik måte at asyl-instituttet ikke misbrukes, men bidrar til å gi beskyttelse til mennesker som er reelt truet.

Den delen av de fire partienes samarbeidsavtale som omhandler utlendingsfeltet spesielt, har som kjent vært

gjenstand for ytterligere forhandlinger. Dette munnet ut i en ny avtale, som ble bekjentgjort 28. februar i år. Gjennom den nye avtalen sikrer vi en human innvandringspolitikk som man grovt oppsummert på noen måter kan si strammer inn og på andre områder myker opp regler, samtidig som alle våre internasjonale forpliktelser og menneskerettighetene ivaretas.

Asylbarns situasjon skal ivaretas på en bedre måte enn det har vært gjort fram til nå, samtidig som det gjøres endringer i mottaksstruktur, det legges opp til mer effektiv saksbehandling, raskere retur av kriminelle og personer uten lovlig opphold, og underholdskravet for familieetablering og familiegjening endres.

Det er i lys av den prosessen som pågikk og har foregått for å følge opp og konkretisere avtalen på både dette og andre områder, at de fire samarbeidspartiene har kommet til at den foreliggende saken kan inneholde problemstillinger som det er viktig å få sett enda nærmere på før det besluttes om målgruppen for integreringsinnsatsen skal utvides, slik forslaget tilsier. Derfor ber vi om at disse problemstillingene får en helhetlig vurdering av regjeringen, og at regjeringen kommer tilbake med saken på egnet måte. Fordi vi på det nåværende tidspunkt ikke gir vår tilslutning til forslagene i proposisjonen, velger vi å sende saken tilbake til regjeringen. La meg understreke: Når vi velger å ikke ta stilling til saken i dag, betyr det nettopp det: at vi ikke har tatt stilling til saken i dag, verken mer eller mindre.

Avslutningsvis vil jeg si at det er en enstemmig komité som slår fast at det er avgjørende for god integrering at personer som har fått oppholdstillatelse i Norge, raskt får mulighet til å lære språket, til å få opplæring i samfunnskunnskap og til å bosette seg i en kommune. Det er en politikk også Høyre selv sagt står for fortsatt.

Mazyar Keshvari (FrP) [11:39:08]: Det er underlig å høre hva slags typer konklusjoner Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti kan trekke ut av at man sender tilbake en sak som ble avgitt av den forrige regjeringen.

Når det kommer til å styrke integrerings- og inkluderingsarbeidet i Norge, har dagens regjering sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti gjort en betydelig innsats. Vi har gjort om hele mottaksstrukturen, noe som innebærer at de som venter på å bli bosatt i en kommune, ikke skal gå rundt uten noe tilbud, slik det var under åtte år med rød-grønt styre. Man skal begynne inkluderings- og integreringsarbeidet fra dag én. Vi har lagt til rette for en rekke ting som faktisk sikrer bedre integrering i Norge. Konklusjonene man trekker, er at Fremskrittspartiet eller de andre partiene som ønsker å sende denne saken tilbake, er imot de konkrete forslagene eller intensjonene i det. Det er ikke noe grunnlag for de påstandene. Vi har ikke sagt at vi er for eller imot enkeltdele av denne saken, vi har sagt at vi ikke debatterer den nå. Vi mener at det er naturlig at regjeringen får sett på de problemstillingene som reises i denne saken, at man tar med den avtalen som ligger til grunn, og helheten der, også i det videre arbeidet. Det mener vi er helt nødvendig, ellers blir det stykkevis og delt hvilken tilnærming man har.

Så er det ganske rart å være vitne til at partier som har hatt makten i en flertallsregjering i åtte år, og som i åtte år har vært kjent med denne problemstillingen, først når de mistet all tillit i befolkningen, mistet makten og måtte ut av regjeringskontorene, kom på at her må man også foreta seg noe, og la fram en sak. Og i dag er det uansvarlig. I åtte år med rød-grønn regjering var det ansvarlig ikke å ta tak i de problemstillingene som denne saken omhandler. Når de først gikk av, ble de ivrige. Og sånn ser vi det i sak etter sak. Ikke bare på vårt fagfelt, men på alt fra samferdsel til justis osv. er de rød-grønne veldig utålmodige nå som de har kommet seg ut av regjeringskontorene, og nå som de ikke har makten lenger.

Men la meg være helt klar og tydelig, for representanten Helga Pedersen stilte noen retoriske spørsmål. Nei, dette er på ingen som helst måte noen mistillit til vår egen fagstatsråd eller til regjeringen. Hadde vi ikke hatt tillit til statsråden, hadde vi jo ikke sendt saken tilbake. Det er nettopp den helhetlige gjennomgangen vi ønsker, og det brede fokuset på fagfeltet. Derfor har vi sagt at vi sender den tilbake. Og her kan det også tenkes at andre departement må inn i bildet, for den problemstillingen som behandles her, er komplisert og vanskelig. Det er mennesker som har fått opphold år for år og blitt holdt i limbo, uten at den rød-grønne regjeringen foretok seg noen verdens ting.

Så vi sender saken tilbake, og vi forventer at regjeringen kommer tilbake på egnet tidspunkt. Da skal vi gi våre merknader, vår tilslutning og våre kommentarer til hva vi mener er nødvendig for å løse utfordringene også på dette området.

André N. Skjelstad (V) [11:42:32]: Den saken vi behandler i dag, ble fremmet av den forrige regjeringen. Venstre synes saken virker fornuftig, og vi ønsker at så mange som mulig skal kunne arbeide i Norge. Vi er også positive til at personer i påvente av dokumentert identitet får rett og plikt til norskopplæring. Vi ser også enkelte mot hensyn og forstår at det har vært et ønske å begrense oppholdstillatelsen for å motivere asylsøkere til å dokumentere sin identitet. Men oppsummert er Venstre positiv til forslaget.

Når vi likevel, under tvil, stemmer for å sende saken tilbake til regjeringen, er det fordi vi stoler på at regjeringen ønsker å se på dette i en større sammenheng.

Venstre stusser imidlertid over framgangsmåten i denne saken. Regjeringen har som kjent ikke trukket proposisjonen tilbake, noe som ville ha vært naturlig. Det er derfor noe vanskelig å vite om regjeringen står bak forslaget eller ikke. Venstre har valgt å tolke regjeringen i beste mening. Vi håper derfor at regjeringen snarest kommer tilbake med et forslag om utvidelse av personkretsen for introduksjonsordningen. Venstre er gjerne med på dette arbeidet. Vi ser fram til et sånt initiativ i nærmeste framtid.

Det virker derimot som en underlig framgangsmåte hvis forslaget blir stoppet – et forslag som i utgangspunktet virker svært fornuftig.

Heidi Greni (Sp) [11:44:17]: En sak har ofte flere sider. Også denne saken, om hvilke målgrupper som skal

ha rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram og rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnsfag. Det litt pussige med denne saken er at regjeringens forslag om en begrenset utvidelse av kretsen av nyankomne innvandrere som får tilgang til introduksjonsprogrammet, overprøves av regjeringspartienes egne representanter i Stortinget. Regjeringspartiene og støttepartiene i Stortinget motsetter seg at regjeringens forslag blir vedtatt, mens opposisjonspartiene mener vi står overfor et godt og velbegrunnet forslag og støtter regjeringens framlegg.

Prop. 204 L ble lagt fram av den rød-grønne regjeringen som følge av regjeringens forslag til statsbudsjett for 2014. I budsjettet er det innarbeidet en bevilgning på 4 mill. kr for å utvide ordningen med tilskudd til opplæring i norsk og samfunnsfag for personer med begrensninger i oppholdstillatelsen her i landet i påvente av dokumentert identitet. Lovvedtaket vi nå behandler, gir de nødvendige endringer i introduksjonsloven som gjør at den aktuelle gruppen kan tas inn i det ordinære introduksjonsprogrammet. Stortinget har vedtatt budsjettforutsetningene, men flertallet ønsker å stoppe gjennomføringen. Det er i strid med regjeringens syn, som har ment at dette er et opplegg de vil gå for, både lovjusteringen og de budsjettmessige virkningene av den.

Det er vanskelig å forstå begrunnelsen fra flertallspartiene når de velger å avvise forslaget som fremmes i denne saken. Vi er klar over at regjeringens støttepartier har gjennomført en større diskusjon om hvordan asyl- og innvandringspolitikken skal utformes. Vi er også klar over at dette er diskusjoner som skal forene partier som ønsker å videreføre en sosialt innrettet innvandringspolitikk med partier som ønsker å føre politikken i en langt mer restriktiv retning. At ikke engang den saken vi behandler her i dag, kan forene de aktuelle partiene, er vanskelig å forstå. Jeg kan heller ikke si at forsøkene på forklaring som er gitt av regjeringspartienes medlemmer i debatten her i dag, har bidratt til noen større forståelse.

Denne sakens viktigste innhold gjelder spørsmålet om hvordan vi tilrettelegger hverdagen for familier som er bosatt i Norge, som etter stor sannsynlighet kommer til å få godkjent opphold her, men som har begrensninger i oppholdstillatelsen i påvente av dokumentert identitet. Som det går fram av innstillingen, viser vi til at det i all hovedsak er familier med barn som er i denne situasjonen.

Integrering i det norske samfunnet dreier seg i stor grad om å mestre norsk språk og om å opparbeide seg elementær kunnskap om samfunnet vårt. Deltakelse i introduksjonsprogrammet er inngangen til å tilegne seg disse basiskunnskapene, inngangsbilletten til god integrering og inngangsbilletten til å komme seg ut i arbeid.

Vi har nå gjennomført endringer som gjør at personer med begrenset oppholdstillatelse kan bosettes i en kommune. Jeg tror de fleste forstår at forutsetningen for en vellykket integrering er å kunne kvalifisere seg gjennom språkopplæring og samfunnsforståelse. Det er altså denne muligheten flertallet nå ønsker å sette en stopper for. Det oppleves som både unødvendig, uheldig og totalt uforståelig da jeg har oppfattet at det er tverrpolitisk enighet om at språkforståelse og samfunnsforståelse er en forutsetning

for integrering, og at det viktigste er at man skal komme i arbeid så fort som mulig.

Fortsatt mangler jeg svar på eller en begrunnelse for hvorfor regjeringspartienes representanter i salen velger å gå imot at personer som faktisk skal bosettes, ikke skal ha rett til norskopplæring. De går faktisk imot sin egen regjering når det gjelder dette meget gode forslaget. Hvorfor skal disse personene fratas muligheten til å integreres i det norske samfunn?

Statsråd Solveig Horne [11:49:07]: Den saken vi behandler i dag, gjelder et forslag om at personer med begrensninger i oppholdstillatelsen i påvente av dokumentert identitet skal få rett og plikt til introduksjonsprogram og norskopplæring. I innstillingen foreslår komiteen å sende forslaget om å endre introduksjonsloven tilbake til regjeringen.

Først av alt har jeg lyst til å si at jeg er veldig glad for at det er en samlet komité som støtter at kvalifisering og norskopplæring er avgjørende for god integrering i Norge. Introduksjonsprogrammet og norskopplæringen er bærebjelken for god integrering av flyktninger og innvandrere. God kvalifisering gir økt mulighet til arbeid og selvforsørgelse.

Jeg har lyst til å understreke at integreringsarbeidet er et arbeid som regjeringen setter svært høyt, og som jeg som statsråd har et godt trykk på.

Flertallet i komiteen sier i sin innstilling at «det er mange problemstillinger som reises i proposisjonen som er viktig å se på». Komiteens flertall ber regjeringen om å foreta en «helhetlig vurdering» av saken. Komiteen sier videre at «regjeringen må komme tilbake til saken på egnet måte».

Jeg har lyst til å ta med meg innspillene i merknadene fra komiteen og ikke minst innspillene fra debatten. Disse kommer jeg til å ta tilbake til regjeringen. Det er sant som flere har vært inne på, at dette er et arbeid som ikke bare angår mitt departement, men også flere departementer.

Regjeringen vil med dette gå gjennom saken på nytt og vurdere det som er trukket fram i innstillingen og i debatten. Etter at regjeringen har vurdert saken, vil vi komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [11:50:59]: Denne saken får et oppsiktsvekkende utfall her i Stortinget. Jeg vil gjerne spørre statsråden om hva som er regjeringens syn i dag. Mener statsråden fortsatt at det er et godt forslag å utvide rett og plikt til norskopplæring, slik det var foreslått i proposisjonen og som statsråden og regjeringen stilte seg bak?

Statsråd Solveig Horne [11:51:27]: Regjeringen vurderte at det ikke var grunnlag for å trekke saken som ble fremmet av Stoltenberg II-regjeringen 4. oktober sammen med statsbudsjettet som da ble lagt fram.

Jeg registrerer nå at Stortinget ønsker å sende saken tilbake til regjeringen for å få tatt en ny runde i regjeringen.

Jeg kommer til å komme tilbake til Stortinget på egnet måte når vi har tatt den vurderingen.

Jeg har forståelse for at representanten synes dette er litt underlig når hun har vært i en flertallsregjering i åtte år og kanskje ikke vært vant med at flertallspartiene i Stortinget har hatt noe de skulle ha sagt. For meg er det viktig å lytte til det komiteen sier, og når komiteen på Stortinget har bedt regjeringen om å ta en runde til på denne saken, forholder jeg meg til det.

Helga Pedersen (A) [11:52:15]: Det som er oppsiktsvekkende i denne saken, er at regjeringen har stilt seg bak en sak som det parlamentariske grunnlaget i Stortinget nå avviser. Jeg registrerer at statsråden ikke avviser at hun fortsatt står for innholdet som ligger i proposisjonen.

La meg da stille et annet spørsmål. Begrunnelsen for å avvise denne saken har vært samarbeidsavtalen som regjeringen har framforhandlet med støttepartiene Kristelig Folkeparti og Venstre.

Da vil jeg spørre: Hva er det er i denne samarbeidsavtalen som gjør at man avviser denne saken i Stortinget?

Statsråd Solveig Horne [11:52:57]: Jeg registrerer også at flertallet i denne sal ikke har gått inn på å diskutere og debattere selve innholdet i saken i dag. Man ønsker å ha en større gjennomgang av hele dette feltet, og også ta med det som kom fram i denne avtalen. Det har flertallet i komiteen full mulighet til å gjøre. Det ønsker jeg hjertelig velkommen. Jeg kommer til å ta med meg innspillene i dag til regjeringen, og så kommer vi tilbake til Stortinget med en ny sak.

Det som er viktig å få fram, er at når det gjelder integreringsarbeidet, er det et arbeid som regjeringen har stort trykk på, og som vi må se om vi ikke kan gjøre enda bedre enn den forrige regjeringen.

Karin Andersen (SV) [11:53:45]: Realiteten er at hvis man mener dette er en riktig sak, kunne man ha vedtatt dette i dag og så kommet med et forslag i tillegg. Det velger man ikke å gjøre. Derfor kommer spørsmålet om man egentlig har tenkt å gjøre noe med dette feltet i det hele tatt.

Jeg vil utfordre statsråden igjen. Jeg står her med avtalen mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti. Jeg har gått gjennom den gang på gang. Det finnes ikke ett punkt i den avtalen som man kan vise til som går inn på dette spesifikke feltet vi nå snakker om, og som sier noe om at man skal styrke rettighetene til personer som får mulighet til å bosette seg i kommunene, men som ikke har rett eller plikt til norskopplæring eller introduksjonsprogram.

Kan statsråden vise hvilket punkt i samarbeidsavtalen regjeringen og regjeringspartiene viser til?

Statsråd Solveig Horne [11:54:48]: Jeg kan forsikre representanten Andersen om at det i samarbeidsavtalen, som angår både mitt departement og også Kommunaldepartementet og Justisdepartementet, er punkter som vi vil ta med oss i det videre arbeidet. Jeg registrerer at komiteen helt klart og tydelig viser til at det er en del problemstillinger

ger og utfordringer i denne saken, som de ønsker å ha en nærmere vurdering av. Det er noe denne regjeringen vil ta på alvor. Derfor ønsker jeg nå å ta saken tilbake fra komiteen for se helheten i den og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Helga Pedersen (A) [11:55:34]: Jeg har lagt merke til at statsråden flere ganger har referert til de innspillene som er kommet gjennom merknadene og debatten i salen. Det er veldig prisverdig at statsråder lytter til det som blir sagt og skrevet.

Det jeg vil spørre om, er hvilke innspill statsråden synes hun har fått fra stortingsflertallet her i dag. Hva er det i denne behandlingen og debatten som hun vil ta med seg videre i arbeidet i regjeringen?

Statsråd Solveig Horne [11:56:06]: Først og fremst registrerer jeg at det er et samlet storting som er veldig opptatt av å få til god integrering – at vi får til god kvalifisering både i norskopplæring og ikke minst i samfunnsopplæring, som er viktig for et samlet storting. Det er gode signaler å ta med seg.

Så har flertallet i komiteen både i sine merknader og i debatten vist til at det er mange problemstillinger som også reises i proposisjonen som vi skal ta med oss. Ikke minst har det nylig kommet på plass en samarbeidsavtale med de borgerlige partiene. Det er viktig å ha de punktene med i det videre arbeidet.

Helga Pedersen (A) [11:56:49]: Jeg ber om en ny replikk, for jeg synes faktisk verken stortingsflertallet eller statsråden har vært spesielt tydelig på hva man vil gjøre i stedet for de forslagene som lå i proposisjonen. Jeg tror heller ikke jeg vil få svar etter denne replikken.

Derfor stiller jeg et annet spørsmål: Når kan vi forvente at det forslaget som lå i Prop. 204 L for 2012–2013, blir avklart fra regjeringens side, og når vil Stortinget få anledning til behandle disse spørsmålene på nytt?

Statsråd Solveig Horne [11:57:26]: Jeg takker for en ny replikk.

Når Stortinget nå sender saken tilbake til regjeringen, kommer jeg på vanlig måte til å ta en ny runde om saken i regjeringen og har i hvert fall et mål om så raskt som mulig å få en ny sak på plass til Stortinget, slik at vi kan diskutere et viktig felt – som er å få til en god integrering av flyktningene som kommer til landet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [11:58:11]: Nå har jeg mistet tellingen på hvor mange ganger vi har hørt om problemstillinger vi skal «komme tilbake til». Det er for øvrig bare ull. Jeg forstår ikke hvilke problemstillinger det er vi skal komme tilbake til. Hva er det som er interessant? Hva er det som er grunnen til at vi ikke kan vedta dette nå – hvis alle sammen er så dundrende enige?

Det eneste innlegget jeg har hørt i dag som er for saken, er fra Venstre – som da også kommer til å stemme imot. Det er merkelig. Kristelig Folkeparti har ikke en gang tatt ordet i saken – en så viktig sak for noen av de mest sårbare som har fått mulighet til å bosette seg i dette landet.

Jeg skjønner det må være vanskelig for statsråden når flertallet ikke har tillit til hennes vurderingsevne. Statsråden mente at saken var god, og trakk den ikke tilbake, og under behandlingen i komiteen bekreftet hun at hun stilte seg bak den. Jeg er veldig skuffet over resultatet i dag, og særlig over at Venstre og Kristelig Folkeparti har forhandlet bort det som de kaller «én fugl i hånda» mot ti på taket, som vi ikke aner hva er. Den fuglen kunne ha hjulpet mange av disse familiene til en langt bedre start i Norge.

Til representanten Keshvari fra Fremskrittspartiet, som sier at den forrige regjeringen ikke hadde gjort noen ting: Jeg tror han snart må skaffe seg et nytt manus, for nå har vi hørt dette mange ganger. I 2012 økte vi antallet timer fra 300 til 600 til rett og plikt til norskopplæring. Vi har lagt fram handlingsplaner mot tvangsekteskap og omskjæring. Vi har utvidet Jobbsjansen, som Fremskrittspartiet systematisk i alle år i opposisjon har fjernet alle pengene til sånn at disse kvinnene ikke skulle få en jobbsjanse. Vi har gratis kjernetid i barnehagen, noe vi skal diskutere i tilknytning til Oslo-satsingen – Groruddalssatsingen – senere i dag. Vi har overført flere av de enslige mindreårige asylsøkerne til barnevernet, og vi har hatt store økninger i tilskuddene til kommunene når det gjelder introduksjon.

Det er gjort svært mye på dette området, og når denne saken kommer nå, er det fordi loven i 2013 ble endret slik at denne personkretsen nå kan bosettes – fordi man vet at de fleste av dem kommer til å få bli, fordi de avklarer sin identitet, og fordi de har krav på opphold av sterke menneskelige hensyn. Derfor må det være på tide å komme i gang med å lære seg norsk og med introduksjonsprogrammet slik at de faktisk blir i stand til å integrere både seg sjøl og barna – dette er barnefamilier – i samfunnet.

Dette er en trist sak, og jeg håper at statsråden har noe mer å komme med enn å si at det er problemstillinger vi skal komme tilbake til. Vi må ha konkret innhold i det som blir sagt.

Frank J. Jenssen (H) [12:01:34]: Jeg forstår at det er noen partier som er skuffet over at man ikke får banket gjennom denne saken slik den foreligger i dag. Samtidig synes jeg det er skapt et inntrykk her som er mildt sagt misvisende. Representanten Greni – tror jeg det var – gir et klart inntrykk av at her går regjeringspartiene mot det substansielle innholdet i denne saken. Nei, det er feil. Det gis et inntrykk av at vi går imot regjeringen. Det er feil. Det gis et inntrykk av at vi ikke skal ha tillit til statsråden. Det er feil. Tvert imot – vi har tillit til at statsråden nå kommer tilbake, i lys av den avtalen som er inngått.

La meg minne om at det altså var en avtale som var i ferd med å bli framforhandlet mens komiteen hadde også denne saken til behandling, men at regjeringen nå selvfølgelig skal få anledning til å ta en samlet gjennomgang av det som ligger i denne saken, se det i lys av det som ble framforhandlet i avtalen, og komme tilbake til Stor-

tinget – som statsråden sier – så raskt som mulig. Det er realiteten.

Vi har fra Høyres side ikke argumentert mot – det er det heller ingen av regjeringspartiene som har – innholdet i saken her i dag. Det synes jeg også man skal merke seg. Vi er tvert imot avventende og ønsker denne saken raskt tilbake til Stortinget etter at regjeringen har fått gjort en samlet vurdering, bl.a. sett i lys av den avtalen som faktisk er framforhandlet mellom de fire partiene.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:03:15]: Jeg vil gi full tilslutning til siste taler, og jeg er helt enig i det. Det er underlig at opposisjonen har et behov for å finne opp og konstruere problemstillinger som ikke eksisterer, og som vi ikke har gitt uttrykk for.

Representanten fra SV nevnte to–tre ting som de hadde klart å få til i løpet av åtte år i flertallsregjering. Mange av de forslagene var forslag som andre partier hadde fremmet i mange år. Det jeg viste til, var konkret i denne saken. Den avtalen vi har inngått, har innvirkning på svært mange områder, også det som går på dette med ID-avklaring og mange andre ting som kan ha en påvirkning på denne saken.

At den nye regjeringen skal få bruke noe mer tid på å se disse tingene i en sammenheng på tvers av departementslinjer osv., er ikke urimelig i det hele tatt. Det er bare rett og rimelig, mener vi, og derfor ønsker vi å sende saken tilbake. Vi har ikke stemt mot noen av forslagene som ligger der. Vi har ikke kommentert verken for eller mot noen av de tingene. Det vi har vært klare på, er intensjonen i den saken, som er god. Det kan vi gjenta dersom opposisjonen ikke har fått med seg det.

Men når det gjelder oppramsingene fra SV, kommer ikke SV vekk fra at resultatene etter åtte år med rød-grønn regjering viser at de ikke gjorde nok – at de var på feil spor. 5 500 mennesker som har fått opphold i Norge og fortsatt sitter på mottak, er ikke noen suksess verken for samfunnet eller de enkeltindividene det gjelder. Like mange mennesker som har fått avslag og befinner seg på mottak fortsatt, er ikke en riktig utvikling. 7 000 andre som har fått avslag, som ingen helt vet hvor befinner seg, tyder ikke på at ting gikk i riktig retning.

SV var ikke først og fremst opptatt av integrering da de satt åtte år i regjering. De var opptatt av å løpe rundt til folk som hadde fått avslag på asylsøknadene sine til tross for at det hadde vært overprøvd mange ganger, og gi dem falske forhåpninger og forventninger om at de kunne bli i Norge bare de protesterte lenge nok. Mange av de menneskene SV var ute og ga disse forhåpningene til, ble sendt ut likevel. Framfor å konsentrere seg om å gjøre en innsats for integreringen i landet, drev de råpopulisme, noe velgerne straffet dem for.

Jeg vil bare gjenta at vi ikke har stemt ned dette. Det er ikke noen form for mistillit. Vi ønsker at regjeringen skal vurdere denne saken og komme tilbake til Stortinget i lys av den avtalen vi har inngått, og i lys av en helhet på dette feltet som nå er gjeldende.

Presidenten: Presidenten har hørt mer parlamentariske uttrykk enn begrepet «råpopulisme».

André N. Skjelstad (V) [12:06:23]: Jeg redegjorde i mitt første innlegg for at vi er positive til intensjonene, men jeg kvakk litt da jeg hørte representanten Karin Andersens innlegg her i sted. Den samme representanten Andersens parti SV har hatt regjeringsmakt i åtte år. Det blir litt spesielt å koke så mye suppe på en spiker som ikke lenger finner seg i gryta. Jeg synes dette blir å oppkonstruere ting som ikke overhodet stemmer med terrenget.

Det er som flere her har sagt: Vi avviser ikke, vi sender saken tilbake. Flere av oss som støtter at vi skal sende den tilbake, har ikke gått inn på innholdet her og heller ikke avvist noe når det gjelder det. Så dette synes jeg er en litt merksnodig og oppkonstruert debatt, spesielt fra representanten fra SV.

Presidenten: Neste taler er representanten Karin Andersen, som er sakens ordfører og dermed fortsatt får 3 minutters taletid.

Karin Andersen (SV) [12:07:31]: Ja, jeg er saksordfører for denne saken, og jeg har vært i Stortinget i snart 17 år, og jeg har, for å si det helt ærlig, aldri opplevd en sak som har hatt en slik behandling som nettopp denne. Derfor er det ikke oppkonstruert når vi påpeker at regjeringen faktisk har vurdert saken. Den regjeringen som sitter nå, har vurdert saken og lot proposisjonen ligge.

I tillegg til det har jeg under saksbehandlingen sendt to brev til statsråden, der statsråden har bekreftet at regjeringen står bak proposisjonen, og nå virker det jammen som om det er et flertall i salen som er for saken også. Men blir den vedtatt? Nei. Det er det som er ille.

Representanten fra Fremskrittspartiet er oppe på talerstolen og lirer av seg en masse synspunkter om SV. Det er helt uinteressant. Denne saken handler om: Skal vi gi noen av dem som skal være bosatt her i landet, rett og plikt til norskopplæring og til å gå på introduksjonsprogram? Det er god integrering, sier alle som er oppe på talerstolen. Ingen sier noe annet. Men man stemmer mot, og man kommer faktisk til å stemme mot fordi forslaget kommer til å bli stemt over i dag, og da stemmer man mot.

Det er ikke regjeringen som har bedt om å få se på denne saken om igjen. Det er flertallet i Stortinget som har bedt om det, slik at statsrådets vurdering av saken er lagt til side og overprøvd. Jeg skjønner at det er vondt for flertallspartiene å innse, men slik er det. Det vises hele tida til den framforhandlede avtalen mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti. Men jeg leter med lys og lykte i den og finner null resultat på akkurat denne saken. Det betyr at denne saken lå på bordet under forhandlingene, og at den er forhandlet vekk.

Jeg håper så inderlig at den kommer tilbake, fordi den er riktig og fordi den er bra. Det har ingenting å gjøre med noe polemisk forhold mellom partiene. Det er en god sak, og jeg får gjenta om igjen: Loven ble endret i 2013 slik at denne personkretsen fikk lov til å bosette seg i en kommune. Da var det tid for å endre introduksjonsloven – og

rett og plikt til norskopplæring – slik at de personene som kunne bli bosatt, fikk denne rettigheten fordi de skulle integreres. Derfor kommer sakene i den rekkefølgen. Nå kommer det til å være slik at en rekke personer som har rett til å bli bosatt i kommunene, *ikke* har rett og plikt til norskopplæring eller rett og plikt til introduksjonsprogram. Det betyr jo at færre kommer til å bli integrert enn det det lå an til med denne proposisjonen. Det er en trist dag.

Presidenten: Heller ikke uttrykket «lire av seg» er spesielt parlamentarisk i denne salen.

Helga Pedersen (A) [12:10:53]: Jeg registrerer at Fremskrittspartiet først og fremst vil bruke tiden i salen her i dag til å snakke om snøen som falt i fjor. Og jeg er for så vidt ikke overrasket over at Fremskrittspartiet ønsker å snakke ned det som Arbeiderpartiet og Stoltenberg II-regjeringen har gjort, og fått til. Men det store spørsmålet er: Hvis man mener at det den forrige regjeringen gjorde, var så ille, hvorfor bruker man da ikke regjeringsmakten til å presentere alternativer? For det gjør man jo heller ikke i dag. Og i den mye omtalte samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti om innvandrings- og integreringspolitikken viderefører man jo i all hovedsak den politikken som Stoltenberg II-regjeringen førte gjennom åtte år. Derfor er det, for det første, svært underlig at den avtalen er begrunnelsen for å avvise det forslaget som vi behandler her i dag.

For det andre: Hvis Stoltenberg II-regjeringens politikk var så feilslått og man har alternative forslag, ja, hvorfor får man dem da ikke på bordet slik at Stortinget kan ta stilling til dem? Istedenfor bruker man masse tid på å fortelle at intensjonen med det forslaget vi behandler her i dag, er fryktelig god, men av diffuse, uforklarlige årsaker så kan man altså ikke ta stilling til det.

Det synes jeg er veldig synd. Det rammer jo mennesker i en sårbar situasjon, som det haster for å komme i gang med å lære seg norsk og komme i gang med integreringen i Norge.

Presidenten: Representanten Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [12:12:56]: At makten er i Stortinget, er tydeligvis uvant for SV.

Under dette var de fire partiene under en framforhandling av en avtale. Helheten var muligens litt vanskelig å se for SV, spesielt, men det var enklere for de fire. Derfor sender vi denne saken tilbake. Vi avviser ikke saken, som representanten Pedersen nå påpekte. Den blir sendt tilbake; den blir ikke avvist.

Presidenten: Representanten Keshvari har også hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:13:48]: Forslagene vi fremmer, og det vi har kommet fram til, gjelder jo ikke

først og fremst den saken som sendes tilbake i dag. Jeg forstår at den politikken de borgerlige partiene har kommet fram til, er så populær at Arbeiderpartiet ønsker å ta æren for det og se på det som en videreføring av sin egen politikk. Men differensiert mottaksstruktur, med integreringsmottak og retursentre, var ikke en del av Arbeiderpartiets og den forrige regjeringens politikk. 24-års aldersgrense var ikke en del av Stoltenberg-regjeringens politikk. Opprettelse av 500 nye mottaksplasser med større sikkerhet var ikke en del av Stoltenberg-regjeringens politikk. Bruk av lukkede mottak i henhold til utlendingsloven § 106 i større grad, slik man har lagt inn nå, og å utvide kapasiteten på Trandum var ikke en del av Stoltenberg-regjeringens politikk.

Jeg kunne ha fortsatt slik på ganske mange punkter. Så jeg vil anbefale Arbeiderpartiet faktisk å lese de punktene og heller gi regjeringspartiene ros for det vi har fått til, framfor å late som om de var for denne politikken som de aldri selv førte.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [12:15:04]: Nå er det slik at denne saken vi behandler i dag, ikke handler om de sakene som representanten Keshvari er oppe på talerstolen og snakker om. Denne saken handler om det som alle sier er god integrering, nemlig at de som skal være bosatt i dette landet, lærer seg norsk og får et introduksjonsprogram som gjør at de forstår samfunnet og arbeidslivet i Norge. Det er det som færre kommer til å få nå, og det er det som er problemet.

Jeg hører at representanten fra Venstre mener at jeg skulle være overrasket over at makten nå ligger i Stortinget. Nei, jeg har skjønnet det. Men det jeg tror representanten fra Venstre, og fra hele posisjonssiden, i dag må forstå, er at når en statsråd legger fram en sak for Stortinget, og bekrefter overfor Stortinget at regjeringen står bak saken, og stortingsflertallet så sender saken tilbake, så er det en underkjennelse av statsrådets vurderingsevne i denne saken, for statsråden har gått god for innholdet. Det merkelige er jo at det gjør tydeligvis alle andre også, men de kan ikke stemme for det. Det er slik at lovproposisjonens innhold – lovforslagene – blir fremmet i dag, så det er altså mulig for alle dem som nå har vært oppe og sagt at de er for disse endringene, å stemme for det. Og når man ikke gjør det, og sender det tilbake, så har man faktisk stemt mot det. Man har stemt mot en ordning som alle sier er god, og som burde komme i gang veldig raskt, fordi den vil føre til at flere kommer til å klare seg bedre i samfunnet, og flertallet av dem vi nå snakker om, er barnefamilier.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:17:00]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans

Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan og Kjell Ingolf Ropstad om en handlingsplan mot antisemittisme (Innst. 138 S (2013–2014), jf. Dokument 8:8 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:18:02] (ordfører for saken): Jeg vil gi honnør til representantene fra Kristelig Folkeparti, som har satt en meget viktig problemstilling på dagsordenen.

Rapporten «Antisemittisme i Norge?» viser at fordommer mot jøder dessverre fortsatt er utbredt. Det er problematisk når 12 pst. at befolkningen mener at jødene selv har skylden for at de er blitt forfulgt. Enda mer problematisk er det at 19 pst. er enig i at verdens jøder arbeider i det skjulte for å fremme jødiske interesser, og at hele 26 pst. mener det er riktig at jøder ser på seg selv som bedre enn andre.

I en undersøkelse fra Fundamental Rights Agency kommer det fram at tre av fire jøder lar være å bruke jødiske symboler på grunn av økende antisemittisme i Europa. Norges og Europas jøder er innbyggere på lik linje med alle andre borgere og har en selvsagt rett til å kunne identifisere seg som jøder, også i det offentlige rom, uten frykt for å bli trakassert eller utsatt for vold. Dette er alvorlige forhold. Vi ser også at mobbing og trakassering av elever med jødisk tro i den norske skolen er økende. Dette er grundig dokumentert i en rapport utarbeidet av Oslo-skolen.

Jødiske foreldre uttalte i denne sammenheng til NRK at de er direkte skremt av truslene deres barn opplever. Enkelte foreldre mener at trakasseringen er så ille at de vurderer å flytte fra Norge. Dette er en totalt uakseptabel situasjon, og som samfunn må vi si tydelig ifra om at dette ikke kan fortsette, og at vi ønsker å gjøre alt vi kan for å stoppe denne utviklingen.

Det er ekstra trist og alvorlig at mange av de negative holdningene overfor den jødiske befolkningen kommer fra andre minoritetsmiljøer. Lærere ved flere skoler har uttalt at de ikke tør å undervise om holocaust på en sannferdig måte samt ta opp problemstillinger rundt antisemittisme, fordi de frykter represalier fra elever som ikke ønsker å få presentert jødernes historiske lidelser. Dette gjelder spesielt skoler med høy andel minoritetsspråklige elever.

Vi skal være krystallklare på at den norske romsligheten overfor etniske og religiøse grupper selvsagt også skal gjelde minoritetsgruppene imellom. Vi kan ikke akseptere intoleranse i toleransens navn.

Pew-rapporten «Manifestations of Antisemitism in the EU 2002–2003» er en viktig og bekymringsfull rapport som

vi skal ta på alvor. Den viste en signifikant økning i angrep mot jødiske forretninger, synagoger, gravplasser og enkeltindivider i Europa. Pew-undersøkelsen viser dessverre at holdningene til jøder er langt mer negative – spesielt i muslimske land – og det er derfor viktig at vi i integreringsarbeidet er tydelige på at ingen form for trakassering og diskriminering er tillatt i Norge, uansett årsak.

Antallet som ser positivt på jøder, er under 10 pst., og det gjelder dessverre selv i sekulære land som Tyrkia. Disse nedslående tallene viser hvor viktig det er å få spredd fakta, og vi er nødt til å ha en betydelig innsats for å formidle en sannferdig historiefortelling – også overfor andre minoritetsmiljøer. Derfor er det svært positivt at regjeringspartiene, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, har fått styrket arbeidet mot antisemittisme med 5 mill. kr i budsjettet for 2014.

Det er i skolen at det holdningsskapende arbeidet foregår, og det er derfor gledelig at 4 mill. kr av disse midlene går direkte til opplysningsarbeid i skolen. Vi ser at det er nettopp blant elever i skolen at mange antisemittiske holdninger i dag åpenbarer seg. Dersom skoleverket ikke klarer å korrigere en feil forståelse av holocaust, jødernes lidelser og antisemittismen, vil elevene trolig ta med seg en feilaktig historieoppfatning gjennom resten av livet. Det er svært alvorlig. Derfor er disse midlene så viktige. Dersom vi skal redusere framtidens antisemittisme, må vi begynne med framtidens voksne.

Økningen av antisemittisme i Norge er svært alvorlig og må bekjempes og forebygges. Det er helt avgjørende at vi følger utviklingen nøye og fortløpende vurderer konkrete tiltak. Det er viktig at vi allerede nå involverer ulike faginstanser, miljøer og organisasjoner i arbeidet mot antisemittisme, og at vi politikere er klare på at dette er totalt uakseptable holdninger.

Historien må aldri gjenta seg, og det er avgjørende at vi bekjemper antisemittistiske holdninger på alle nivåer i samfunnet.

Frank J. Jenssen (H) [12:23:15]: Fra Høyres side vil vi også gi honnør til forslagsstillerne for å sette et viktig tema på dagsordenen: Hvordan vi kan forebygge og bekjempe antisemittisme, en av historiens mest langvarige og alvorlige, men like fullt helt dagsaktuelle utfordringer knyttet til diskriminering, forfølgelse og nedvurdering av menneskeverd.

Høyre deler forslagsstillerens syn på menneskeverd og viktigheten av å bekjempe enhver form for diskriminering. Vi deler også situasjonsbeskrivelsen om at det ser ut til å være en bekymringsfull tendens til at antisemittistiske holdninger både brer om seg og kanskje også slår rot enkelte steder i vårt samfunn.

Jødiske barn og voksne sier at de opplever regelrett mobbing og trakassering på grunn av sin herkomst. Andre, som ikke har jødisk bakgrunn i det hele tatt, opplever at «jøde» brukes mot dem som et skjellsord og i trakasserende hensikt. Begge deler er selvfølgelig uakseptabelt.

Forslagsstillerne har en rekke konkrete forslag. Flere av dem handler om oppmerksomhet om og undervisning om holocaust i skolen. Det er viktig. Men det er også viktig å ta

innover seg at jøder gjennom historien har blitt forfulgt av ulike forfølgere, med ulike motiver og ulike begrunnelser.

Som Det Mosaiske Trossamfund her i Oslo har sagt i en henvendelse til kommunal- og forvaltningskomiteen:

«Jødehatets historie er et par tusen år gammel. Den verken begynte eller sluttet med holocaust.»

Derfor er det viktig å ha en bredere tilnærming enn jødeutryddelsene under holocaust, selv om det er vanskelig å tenke seg noe mer forferdelig enn nettopp det. Og for å understreke: Jeg tolker også forslagsstillerens intensjon slik.

Selv har jeg ikke jødisk bakgrunn, men jeg har gode venner som er jøder, og jeg har de senere årene blitt betydelig mer bevisst på at jeg selv kommer fra en by som i norsk sammenheng har en betydelig jødisk innvandring og jødisk historie. Begivenhetene har også villet det slik at jeg i dag sitter som styreleder i Jødisk Museum i Trondheim – det andre jødiske museet i Norge og det eneste utenfor Oslo. Det er et viktig, lite museum, som for øvrig deler hus med verdens nordligste synagoge.

Museet tar imot flere tusen elever, konfirmanter og studenter årlig. Det tilbys egne undervisningsopplegg, og skolene i byen og regionen er aktive brukere. Her får man en historie om en folkegruppes og en religions ankomst til Norge. Man får vite hvor de kom fra, hvorfor de kom, hvordan de ble tatt imot i Trondheim og omegnen og hvordan de utøvde sin religion og sine skikker, men også hvordan de ble en del av byens sosiale og kulturelle liv og handels- og forretningslivet.

Det er i det hele tatt en historie om hvordan fremmede mennesker for 100–150 år siden innvandret til og etter hvert ble integrert i en by og et land. Det er en historie som i undervisningssammenheng selvsagt brukes til å skape refleksjon og diskusjon hos unge mennesker om dagens situasjon og aktuelle utfordringer: Hvordan behandler vi i dag mennesker med andre skikker, religioner, språk og hudfarger? Da handler det selvsagt ikke bare om jøder.

Samtidig formidler man selvsagt spennende historie og kunnskap om jødernes liv og skjebner – inklusive holocaust, men også mye mer enn det.

Jødisk Museum i Oslo og Det Mosaiske Trossamfund her er betydelig større enn det som er i Trondheim, og gjør en viktig innsats. Her er det også arenaer og kompetanse som brukes, og som kan brukes mer. Derfor er det gledelig at budsjettforliket mellom partiene legger til rette for en særskilt bevilgning til Jødisk Museum i Oslo, som et ledd i en handlingsplan mot antisemittisme.

Det er også viktig at det i budsjettavtalen er satt av midler over Kunnskapsdepartementets budsjett, som et ledd i det samme arbeidet. En innsats i skolen, gjerne som et samarbeid mellom skolen, det jødiske miljøet og andre miljøer, vil kunne bidra til kunnskap om jødisk historie, jødisk tradisjon og jødedom, og også om at jødene er en folkegruppe som er vanlige norske borgere, med en egen historie som handler om innvandring til og integrering i det norske samfunnet.

Som med det meste annet, er det ikke nok å gjøre en innsats én gang. Man må formidle kunnskap som grunnlag for forståelse, til hver ny generasjon.

Som statsråden har redegjort for i sitt svarbrev til komiteen, er det også mye grunnlag i lærerutdanningen og i læreplaner for at dette kan gjøres i regi av skoleverket. Like fullt kan det være grunn til å se på hvordan vi også kan styrke formidlingen av disse viktige temaene i undervisningen.

Høyre ser fram til regjeringens oppfølging av arbeidet for en innsats mot antisemittisme, herunder hvordan en slik innsats kan knyttes til andre deler av antidiskrimineringsarbeidet.

Geir S. Toskedal (KrF) [12:28:29]: Dette er en veldig viktig sak for Kristelig Folkeparti og, som jeg forstår, for de fleste andre partier.

Det er dessverre godt dokumentert at antisemittisme ikke er et tilbakelagt kapittel i Norge. Det er et sammensatt problem, og derfor reiste vi denne saken, fordi vi mener at en handlingsplan vil rette et betydelig fokus på dette spesielle fenomenet.

Kristelig Folkeparti fremmet dette for første gang i Stortinget vinteren 2011, og forslaget har blitt gjentatt hvert år og har blitt nedstemt av både de rød-grønne og de blå-blå. Samtidig foreligger det rapporter som bekrefter behovet for en slik handlingsplan. Blant annet har Det Mosaiske Trossamfund utført en undersøkelse blant sine egne medlemmer i Oslo og Trondheim. Av om lag 300 norske jøder ved synagogene i Oslo og Trondheim sier 54 pst. at de har opplevd antisemittisme. Ingen av de spurte mener at omfanget av antisemittisme har blitt redusert de siste ti årene.

Hele 33 pst. av jødiske barn opplever antisemittisme på skolen. Dette er et fenomen som ut ifra sin historie og egenart går utenpå vanlig mobbing. Mange opplever også nyere former for mobbing. De kan indirekte bli beskyldt og holdt ansvarlig for staten Israels politikk. Kristelig Folkeparti mener at landet burde vært et foregangsland med handlingsplanen mot antisemittisme. Med vår fortid i minne hadde det vært ønskelig å få til en slik handlingsplan i jubileumsåret for Grunnloven. Det hadde vært en god anledning til å vise en mer offensiv linje, og en slik plan kunne bygget på mange av de gode erfaringer som norske myndigheter allerede har fra kampen mot antisemittisme og elementer fra ekstreme miljøer osv.

OSSE har kritisert Norge for ikke å gjøre nok for å kartlegge og bekjempe hatkriminalitet. Kristelig Folkeparti deler OSSEs bekymring og mener det er behov for kontinuerlig overvåkning av nettsteder og ekstremistiske miljøer hvor antisemittisme er utbredt, samt sterkere reaksjoner på hatkriminalitet mot jøder. Vi synes ikke lenger vi kan vente på eller godta nye nedslående tall eller opplysninger om dette.

Kristelig Folkeparti er veldig glad for at vi fikk inn 5 mill. kr i revidert statsbudsjett: 4 mill. kr til skole, utdanning og læremidler og 1 mill. kr til Jødisk Museum. Dette viser en god vilje og en riktig retning, og vi setter pris på det som er blitt gjort i den anledning. Samtidig har statsråden og departementet i sine saksdokumenter vist til flere gode løsningsforslag for å bekjempe problemet, men jeg kan nevne et eksempel som jeg synes viser at vi er altfor lite tydelige. Det gjelder forslaget der vi ber om at lærer-

utdanningen får en sterkere vektlegging av kunnskap om antisemittisme og holocaust. Der står det i saksutredningen fra departementet:

«Det er god dekning i planverket for å vektlegge kunnskap om antisemittisme og Holocaust, men ordene er ikke spesifikt brukt. I stedet nevnes begreper som toleranse, demokrati, religioner, menneskerettigheter osv.»

Dette er et eksempel på at vi av og til blir for utydelige, og på at problemet med antisemittisme og jødehat blir forsøkt lagt inn under andre begrep. Det mener vi er for passivt.

Avslutningsvis i saksutredningen sier statsråden:

«Regjeringen vil komme tilbake til form og innhold til hvordan en innsats mot antisemittisme kan gjennomføres og hvordan den skal relateres til andre deler av anti-diskrimineringspolitikken.»

Det setter vi stor pris på, og vi ser fram til at det kommer.

Vi vil følge saken nøye framover og tillater oss å minne om vårt forslag i innstillingen, som nå blir vedlagt protokollen. I det første punktet i forslaget ber vi om at holocaustdagen markeres årlig på alle skoler. I det andre punktet ber vi om at lærerutdanningen får en langt sterkere vektlegging av kunnskap om holocaust og antisemittisme. Vi foreslår også å be regjeringen styrke undervisningen i skolen for å kunne gi obligatorisk undervisning om holocaust i alle relevante fag, og at det fremmes forslag om gode økonomiske støtteordninger slik at klasser får mulighet til å dra på studietur. Jeg minner om at holocaust fant sted ikke bare i Polen. Holocaust startet i norske bygder og byer, og det er en veldig viktig del av allmennutdanningen. I det fjerde punktet ber vi regjeringen sørge for at Det Mosaiske Trossamfund får løpende støtte til sikkerhetsutgifter og kontinuerlig døgnvakt ved sine institusjoner, og i det femte punktet ber vi regjeringen «fremme forslag om endringer i straffeloven for å sikre sterkere reaksjoner mot hatkriminalitet».

Vi ser fram til en oppfølging av dette.

Heidi Greni (Sp) [12:33:44]: Senterpartiet vil berømme Kristelig Folkeparti for å sette søkelyset på et samfunnsproblem som vi alle sammen må stå sammen om å bekjempe.

Jeg deler grunnlaget for forslaget om en handlingsplan mot antisemittisme fra Kristelig Folkepartis representanter. «Kristelig Folkepartis representanter setter menneskeverdet høyt og kjemper mot enhver form for diskriminering», heter det innledningsvis i Dokument 8-forslaget, og det er ingen tvil om at jødene er en av folkegruppene som gjennom historien har vært mest utsatt for forskjellsbehandling, rasisme og overgrep. Det er forstemmende og totalt uakseptabelt at det i Norge i dag fortsatt skjer handlinger som er begrunnet i et rasemessig hat mot jøder.

Det er derfor riktig, som det heter i Kristelig Folkepartis begrunnelse for forslagene:

«Mange klarer ikke å skille mellom saklig kritikk av staten Israels politikk og en hatsk holdning til jøder generelt.»

Ut fra de fakta vi kjenner, bl.a. at mobbing og trakasering av elever med jødisk tro i den norske skolen er et økende problem, mener en samlet komité det er viktig å involvere ulike faginstanser, miljøer og organisasjoner i arbeidet mot antisemittisme for å endre på disse forholdene.

Det framgår av brevet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet at en rekke av de tiltakene som tas opp i forslaget til handlingsplan, allerede er igangsatt av nåværende eller tidligere regjeringer. Jeg mener derfor at komiteen har konkludert rett når den tilrår at forslaget vedlegges protokollen. Det betyr imidlertid ikke at spørsmålet om ytterligere tiltak mot antisemittisme skal legges til side. Tvert imot må det intensiveres gjennom allerede igangsatte tiltak.

Kristelig Folkepartis representanter har gjennom sitt forslag bidratt til å sette søkelyset på en stor utfordring i det norske samfunn. Forskjellsbehandling, rasisme og overgrep mot etniske grupper skjer i det norske samfunn i dag, og det er noe vi alle sammen må være sammen om å gjøre noe med. Her er det snakk om en rekke mennesker som bidrar til å bygge landet vårt gjennom aktiv deltakelse i samfunnsliv og kulturliv, og de blir utsatt for rasistiske overgrep som følge av sin tro og sin kulturbakgrunn. Vi kan ikke, og vi skal ikke, godta slike handlinger.

André N. Skjelstad (V) [12:36:53]: Også jeg vil takke forslagsstillerne for å sette fokus på et viktig spørsmål. Fra Venstres side er vi glad for at vi gjennom behandlingen av dette får løftet utfordringer knyttet til antisemittisme fram til debatt i denne salen, for antisemittisme er, som en samlet komité understreker i innstillingen, slett ikke et tilbakelagt kapittel verken i Europa eller i Norge – beklageligvis.

Flere har allerede vært inne på innstillingens referanser til en undersøkelse fra Pew i 2008, som viser at en forholdsvis høy – til dels skremmende høy – andel av befolkningen i land som Spania, Polen og Russland har et svært negativt syn på jøder. Den samme Pew-undersøkelsen viser også at holdningene til jøder gjennomgående er negativ blant en svært stor andel av befolkningen i muslimske land, eksempelvis i Tyrkia, Egypt, Jordan, Libanon, Pakistan og Iran. I Norge har vi – i tillegg til flere reportasjer i NRK og andre medier – HL-senterets undersøkelse fra 2012. Den viser at om lag 12 pst. av den norske befolkning har fordommer mot jøder. I en undersøkelse som Det Mosaiske Trossamfund utførte blant sine egne medlemmer for ikke veldig lenge siden, var det ingen av de spurte som mente at omfanget av antisemittisme er blitt redusert de siste ti årene. Det gir grunn til ettertanke. I et utvidet perspektiv gir det grunn til ekstra ettertanke når vi vet at de i Norge som utviser sterke antisemittiske holdninger, også er blant dem som er mest negative overfor andre minoritetsgrupper i samfunnet vårt, det være seg rom, muslimer eller andre. Det viser at vi har en jobb å gjøre med å bekjempe fordommer generelt i samfunnet vårt.

I lys av dette er jeg fornøyd med at samarbeidspartiene, i god dialog med regjeringen, fikk til en økning i budsjettet for inneværende år for å styrke arbeidet mot antisemittisme i Norge. Jeg tror at nøkkelen i kampen mot antisemittisme og fordommer generelt handler om kunnskap. Uten

kunnskap klarer vi ikke å mobilisere de gode holdningene og den gjensidige respekten som samfunnet vårt er avhengig av nettopp i denne kampen. Derfor er det bra og viktig at skolens rolle er løftet fram. Jeg mener at gode, liberale holdninger til fordommer også må danne grunnlag for hvordan man bekjemper fordommer. For skal man bekjempe fordommer, må man bekjempe dem med kunnskap. Mye av utfordringen ligger i historiefaget vårt, hvordan vi underviser i historiefaget, hvordan historiekunnskaper gir oss lærere som underviser i faget, og ikke minst handler det om hva slags kunnskap ungdommen i dag egentlig får om forfølgelse av grupper opp gjennom historien. Min medrepresentant Trine Skei Grande har tidligere løftet fram dette temaet fra denne talerstolen. Jeg mener det er viktig at vi ser på hvordan vi rigger historieundervisningen i skolen for å få mest mulig kunnskap og skaper en bevissthet for å bekjempe fordommer.

Når det gjelder konkrete tiltak som en tar til orde for i representantforslaget, vil jeg understreke at Venstre, selv om vi deler intensjonen bak forslaget, har en annen innfallsvinkel enn forslagsstillerne. Det hadde vi også sist disse forslagene ble fremmet i Stortinget, i både 2011 og 2012. Det handler f.eks. om i hvilken grad en fra departementets side ytterligere skal vektlegge antisemittisme i lærerutdanningen eller i skolen for øvrig, mulige endringer i straffeloven, eller når det gjelder sikkerhetsutgifter til Det Mosaiske Trossamfund. Her deler vi mange av vurderingene som framkommer i brevet fra statsråden.

Stein Erik Lauvås (A) [12:40:50]: Jeg skal også få berømme forslagsstillerne. Det er et viktig tema de tar opp, og som komiteens merknader viser, står vi samlet om viktigheten av å arbeide mot rasisme, diskriminering og antisemittisme.

Jeg har bare lyst til å si at de tiltakene som bl.a. Jødisk Museum gjør, med sine informasjonsopplegg og annet, er veldig bra, og det er veldig viktig at de får muligheten til å kunne fortsette med sin jobb knyttet til det.

Så har skolene også vært nevnt, og jeg må bare tiltre synet om at skolene er svært viktige i denne jobben som handler om all form for rasisme, diskriminering og trakasering av mennesker – at vi ikke lar det få lov til å pågå i vårt land. Derfor er skolene, som sagt, og måten de velger å legge opp undervisningen på når det gjelder de temaene, svært viktige. Jeg skulle ønske at alle våre elever i grunnskolen kunne fått denne turen til Polen – Hvite busser, som det het før, nå går det vel mest med fly, men i hvert fall – at de hadde hatt muligheten til å la alle få delta på et slikt opplegg. Det er veldig gode tilbakemeldinger på den undervisningsmetoden – det å reise dit og faktisk se hva som foregikk.

Så jeg er veldig glad for at komiteen i sine merknader er veldig tydelig på at vi alle skal følge med på utviklingen av antisemittisme i samfunnet og iverksette de nødvendige tiltak mot dette. Vi må også sørge for at vi får med oss alle de faginstanser, miljøer og organisasjoner som er mulig, for å få et best mulig resultat i denne viktige jobben.

Karin Andersen (SV) [12:43:00]: Jeg vil også takke forslagsstillerne. Det er en uhyre viktig sak.

Jeg tror vi må minne oss selv på at vår egen historie, også i dette huset, er slik at vi har hatt en grunnlov der det har vært en jødeparagraf. Det sier litt om at dette er en historisk arv som er stygg og tung, og som vi er nødt til å ta oppgjør med – tror jeg – i all framtid. Jeg er nok dessverre litt pessimist når det gjelder å tro at rasisme og diskriminering vil forsvinne, men det er mulig å forsøke å bekjempe det.

Hvis en ser litt historisk på det også, var det faktisk ikke slik at det bare var blodtørstige SS- eller Gestapo-folk som arresterte de norske jødene, og hentet dem på skoler og arbeidsplasser – det var mange vanlige nordmenn. Det er lett for folk å bli dratt med i denne type hets og hat mot folkegrupper eller annerledes tenkende.

Trondheim har vært nevnt før. Der hadde de i mange år et opplegg for skoleelever der Julius Paltiel fortalte om sine møter med den absolutte gru. Det har mange andre tidsvitner også gjort, men mange av dem lever ikke nå lenger. Derfor tror jeg at vi er nødt til å se på hvordan dette kan gjøres framover, slik at nye generasjoner får vite hva dette er.

Jeg så i Aftenposten at en ung, jødisk gutt i Trondheim som het Nikolaj, skrev at han ikke lenger orket å bære davisstjernen. Jeg mener at det faktisk ikke er til å leve med for oss som samfunn. Det er ikke akseptabelt. Skolen er viktig, men hjemmet er også viktig. Det er utrolig viktig hvordan man snakker om andre mennesker, hva man stopper av hets og nedsettende tale om andre folkeslag eller trosretninger.

Det er også slik at mange av oss deltar på nettdebatter, og det er ikke lenge, på mange av de nettdebattene jeg har vært med på, før det kommer veldig negative synspunkter om f.eks. innvandrere og muslimer, eller konspirasjonsteorien om jødene kommer opp. Nesten uansett hvilken sak man diskuterer, kommer dette opp – så det lever. Og det er en litt grusom ironi at i holocausts etterdønninger – altså når målestokken for rasisme og hat blir folkemordet mot jødene – er det mye en kan slippe unna med i dag. Jeg har, som andre, hørt hatropene mot romfolk f.eks. og sett forakten i blikket til folk. Jeg har vært inne på nettdebattene og sett forakten mot innvandrere og muslimer. Folkemordet på jødene var en så voldsom forbrytelse at veldig mye kan vokse seg stort i skyggen av det hvis vi ikke evner å se hva dette er for noe i kjernen. Da er det sånn at det er mulig at mange har sett litt mellom fingrene når en jødisk tenåringsgutt i skolegården må svare for Israels okkupasjon av Palestina – det vet jeg mange må, og det er helt uakseptabelt – eller at Rogalands Avis, i det jeg vil kalle sløvhet, trykker et innlegg signert «Stolt Antisemitt» noen dager etter Krystallnatten i fjor, eller at vanlige politikere uten videre ettertanke og uten videre refleksjoner kan lire av seg ting som «nok er nok, sett opp buss, send dem ut», om en minoritet som i likhet med jødene var ofre for holocaust.

Jeg tror det er svært bred enighet i denne saken. Det eneste som forundrer meg i saken, er at en merknad som Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og SV har – om den undersøkelsen som Senter for studier av Holocaust og

livssynsminoriteter har vist til, og som også statsråden i sitt brev til Stortinget viser til – ikke har flertall. Det som den viser, er at det er 12 pst. av den norske befolkning som har fordommer mot jøder, men dem vi har mest fordommer mot, er muslimer, somaliere og romfolk, altså si-gøynere. Det at vi har sterke antisemittiske holdninger i Norge er forferdelig, men det er også uakseptabelt at det er fordommer mot andre grupper. Derfor er jeg glad for at statsråden sier at hun vil se på hvordan dette skal gjennomføres, og hvordan det skal relateres til andre deler av antidiskrimineringspolitikken.

Statsråd Solveig Horne [12:48:19]: I likhet med komiteen ser jeg svært alvorlig på alle former for rasisme, og har lyst til å berømme forslagsstillerne som har satt dette viktige temaet på dagsordenen.

Mennesker skal ikke føle frykt for å uttrykke sin tro og sin identitet. Tros- og livssynsfrihet er et viktig prinsipp som er forankret i Grunnloven, og er en individuell rettighet for alle mennesker i Norge. På bakgrunn av det vil også antisemittisme være et sentralt tema i regjeringens arbeid mot diskriminering. Men dette arbeidet foregår ikke bare i mitt departement, men i flere departementer, og det viser også de tiltakene som regjeringen nå arbeider med.

Det er dessverre godt dokumentert at antisemittisme eksisterer i Norge, så vel som i andre land i Europa. Derfor er det ingen tvil om at det er behov for tiltak som skal motvirke både antisemittisme og rasisme.

Til punktene i forslaget som er fremmet, kan jeg si at i all hovedsak blir de ivarettatt i det pågående arbeidet på feltet. Blant annet er holocaustmarkeringen godt integrert i mange skolars undervisning, men vi ønsker å mobilisere enda flere skoler. Kompetanse om holocaust er godt dekket i læreplanverket, men undervisningen vil og må bli styrket ytterligere. Kunnskapsdepartementet ser på forslag knyttet til e-læringstilbud, kurs for lærerne og andre undervisningstilbud rettet mot elevene. Denne ekstra innsatsen kommer i stand takket være de ekstra millionene som Kunnskapsdepartementet i 2014 fikk gjennom budsjettavtalen på Stortinget.

Forslagets punkt 4 går ut på at vi løpende må sørge for sikkerheten rundt Det Mosaiske Trossamfund. Som komiteen sikkert er kjent med, er det foreslått å bevilge 1 mill. kr til daglig drift av sikkerhetstiltakene rundt Det Mosaiske Trossamfund i 2014.

Videre skal saker som synes rasistisk motivert, gis prioritet hos politi og påtalemyndighet.

Jeg kan informere om at regjeringen ønsker å skape et bedre diskrimineringsvern. Vi ønsker å fremme en universell likestillings- og ikke-diskrimineringslov. Diskrimineringsvernet inkluderer også diskriminering på grunn av religion.

Fra i år ble Likestillings- og diskrimineringsnemnda styrket, slik at håndhevingen av bl.a. dette forbudet skal bli mer effektiv. Det er ønskelig at flere saker vedrørende diskriminering blir fremmet for ombudet og for nemnda.

Flertallet i komiteen viser til at Holocaustsenteret har kommet med flere forslag for å motvirke antisemittisme. Deres undersøkelse «Antisemittisme i Norge?» er den

første omfattende befolkningsundersøkelsen i Norge om holdninger til jøder. Studien avdekket utpregede fordommer mot jøder.

For å synliggjøre eventuelle utviklingstrekk må det gjennomføres en slik undersøkelse på ny.

Andre anbefalinger fra forskerne, herunder befolkningsundersøkelse om holdninger til muslimer, vil også bli vurdert.

Som en oppfølging av den første befolkningsundersøkelsen har Kunnskapsdepartementet besluttet å styrke Holocaustsenterets forsknings- og undervisningskompetanse på feltet antisemittisme.

Det arbeides også med å videreføre og utbedre registreringen av hatkriminalitet hos politiet, jamfør forslaget fra Holocaustsenteret.

Studien fra Holocaustsenteret viser også at negative holdninger rettes mot muslimer og romfolk.

Hele 76 pst. av dem som har fordommer mot jøder, avviser også muslimer, og vi skal være klar over at studien omfatter holdningene til et representativt utvalg av den norske befolkningen. Dette viser oss at antisemittisme og andre former for diskriminering ofte opptrer samtidig.

Derfor mener jeg at det er viktig med en helhetlig tilnærming til diskriminering.

Holdningsarbeid – som flere har vært inne på her – i skolene og i samfunnet må rettes mot de elementene som gjør seg gjeldende i fordommer generelt, uavhengig av om det er snakk om hets mot rom, antisemittisme, homofobi eller islamofobi.

Jeg deler forslagsstillernes bekymring over at jøder i Norge utsettes for antisemittisme. Kunnskapen vi har innhentet de siste årene, viser også at det er behov for tiltak. Diskriminering og mobbing skjer i dagligdagse situasjoner og veldig ofte i skolehverdagen.

Stortinget har bevilget 5 mill. kr i 2014 til en innsats mot antisemittisme. Dette vil bidra til en viktig styrking av det antirasistiske arbeidet. Regjeringen vil komme tilbake til hvilke strategier og verktøy vi ønsker å benytte, og hvilket øvrig innhold den videre innsatsen skal ha – utover det arbeidet som foregår i flere departementer, noe som også forslagsstillerne og Stortinget er kjent med, og som er et viktig arbeid, som vi må fortsette med.

Greta Johanne Solfall (FrP) [12:53:46]: Økningen i antisemittistiske holdninger er skremmende. Når jødiske barn trues på skolen og undersøkelser viser at mange – tre av fire – europeiske jøder vegrer seg for å vise sin tilhørighet offentlig, har vi et alvorlig og grunnleggende problem. Samfunnet har et ansvar for å sørge for at jøder ikke stigmatiseres.

I rapporten «Antisemittisme i Norge?» kommer det fram at de som viser antisemittistiske holdninger, ofte støtter anti-israelske holdninger. Vi har et ansvar for å sørge for at norske jøder ikke stilles til ansvar for politiske beslutninger i staten Israel, samtidig som vi er klare på at det selvsagt er helt legitimt å støtte den demokratiske staten Israel.

Det er viktig at vi sørger for at enkelte anti-israelske holdninger ikke glir over i antisemittisme. Da må vi sørge

for at skolen informerer på en korrekt måte om både holocaust og jødernes lidelse. Jeg blir sjokkert når jeg hører historier om lærere som unnlater å informere godt nok om holocaust, av frykt for represalier fra elever og foresatte. En slik utvikling er meget bekymringsfull og gir et gufs fra land – og tidsperioder – vi ikke liker å sammenlikne oss med.

Vi som politikere må sørge for at skolen oppfyller sitt samfunnsoppdrag på en korrekt måte også på dette feltet. Jeg er derfor glad for at regjeringen og samarbeidspartiene nå setter denne viktige problemstillingen på dagsordenen, bl.a. ved å bevilge 4 mill. kr til informasjons- og antisemittismearbeid i den norske skolen. Når «jøde» har blitt et utbredt skjellsord i Oslo skolen, kommer ikke disse midlene et sekund for tidlig.

Dessverre viser undersøkelser at muslimske land er klart overrepresentert når det kommer til negative holdninger overfor jøder. Vi må være klare på at også mennesker med bakgrunn fra denne gruppen land får en objektiv og nøytral innføring i historien og de grusomheter antisemittismen tidligere har ført med seg. Her spiller integreringsarbeidet og skolen en nøkkelrolle, samtidig som vi politikere må være krystallklare på hvilke verdier vi som samfunn forventer.

Jødehat er et stigende problem, og vi må tørre å prate om dette problemet på en fordomsfri måte. Jeg er glad for at den nye regjeringen og statsråd Horne tar disse utfordringene på alvor.

Jenny Følling (Sp) [12:56:33]: Forslaget fra Kristeleg Folkeparti lyftar ein viktig debatt og ei viktig sak.

Senterpartiet deler både bekymringa som ligg bak forslaget, og ønsket om å kjempe mot uakseptable handlingar og haldningar.

Ei undersøking frå Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter, gjennomført på oppdrag av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, peikar på haldningar som det er vondt å ta inn over seg eksisterer i Noreg i dag. Rett nok svarar nesten alle respondentane at det er synd om norske jødar vert trakasserte. Samstundes har 51 pst. av respondentane erfart at ordet «jøde» er vorte brukt som skjellsord. Rett nok svarar mange at ein ikkje kan akseptere ein slik ordbruk, og at dei ville oppleve det som ubehageleg om det skjedde. Det er ikkje opplyftande å sjå at mange feiar det bort med at det var meint som ein spøk, og at det ikkje er grunn til å reagere om det ikkje vart retta mot jødar.

Dette er eit lite bilete av denne undersøkinga, men det peikar på den farlege likegyldigheita. Ifølgje undersøkinga har 12 pst. av befolkninga utprega fordommar mot jødar. Likevel er det mange som ikkje tek dette på alvor.

Det er ikkje berre jødar som opplever diskriminerande haldningar, men òg romfolk, muslimar og somaliarar. «Jøde» og «homo» vert brukte som skjellsord i skulegården og på fotballbana. Dette er eit teikn på ei samfunnsutfordring som vi må ta på alvor. Vi kan ikkje tole at barn i skulen vert mobba fordi dei er jødiske, muslimar eller homofile.

Auken av antisemittisme i Noreg er både alvorleg og

uakseptabel. Det er eit samfunnsansvar å slå ned på all diskriminering, trakassering og rasisme. Difor meiner Senterpartiet på prinsipielt grunnlag at lovverket må dekkje rasisme og hatkriminalitet generelt. Den raud-grøne regjeringa sette i gang fleire tiltak som vi håpar vil verke førebyggjande. Men vi er òg opne for at her må ein sjå på fleire tiltak, slik at ein kan kjempe mot rasistiske haldningar.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:59:45]: Det har vært en svært god debatt som viser styrken ved det norske samfunn, nemlig at uavhengig av hvor vi står hen politisk og ideologisk, uavhengig av religion og alle andre forskjeller, står vi på en del grunnleggende, viktige prinsipper og verdier som skal gjelde for samfunnet vårt. Det har debatten vist.

Grunnen til at jeg tok ordet, var at jeg ble veldig usikker da representanten Karin Andersen påpekte at komiteen ikke hadde støttet den ene merknaden. Slik jeg husker det, ga vi vel tilslutning til det, og dersom vi ikke har gjort det, er det på grunn av en feil og ikke på grunn av en politisk uenighet eller at vi ikke støtter realiteten i den merknaden. Jeg hadde bare lyst til å si det, at vi i hvert fall fra Fremskrittspartiets side støtter alt som står i den merknaden. Det er viktig å bekjempe alle former for diskriminering, trakassering, mobbing og urett i samfunnet vårt uansett hvem det rammer. Dessverre er det slik at urett og urettferdighet rammer flere grupperinger i samfunnet vårt, og det må vi ta på alvor.

Presidenten: Da er den presiseringen notert, og vi går videre.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:01:05]: Når forslaget om en egen handlingsplan mot antisemittisme i dag ligger til drøfting, handler det også om å ta opp kampen mot diskriminering på et viktig og samtidig et generelt grunnlag. Dessverre tilhører ikke antisemittisme bare en del av vår historie eller er noe en bare finner i andre deler av verden. Dette eksisterer også i dag i Norge.

Det er blitt henvist til studiene som Holocaustsenteret har publisert og gjennomført, som viser tall som gir grunn til ettertanke. En av fem nordmenn støtter påstanden om at verdens jøder arbeider i det skjulte for å fremme jødiske interesser, en av fire nordmenn mener det er riktig at jøder ser på seg selv som bedre enn andre, og nesten 40 pst. av de spurte likestiller Israels behandling av palestinerne med nazistenes behandling av jødene under den andre verdenskrig. Det Mosaiske Trossamfund kjenner vi også til at har utført undersøkelser blant sine egne medlemmer i Oslo og Trondheim. Av om lag 300 norske jøder ved synagogene i Oslo og Trondheim sier 54 pst. at de har opplevd antisemittisme. Ni av ti sier at mediedekningen av konflikten i Midtøsten har ført til mer antisemittisme, og av de spurte er det ikke en eneste person som mener at omfanget av antisemittisme har blitt redusert de siste ti årene. Skoleelever forteller at de opplever dette i hverdagen. 3,5 pst. av elevene i Oslos ungdomsskoler opplever negative hendelser minst to til tre ganger månedlig på grunn av sin religiøse bakgrunn, mens andelen blant jødiske barn er hele

33 pst. Til sammenligning opplever 5 pst. av muslimske barn i Osloskolen slike negative hendelser.

Vi feirer 200-årsjubileum for Grunnloven i år. Går en inn og ser på historien og hvilke begrunnelser som ble levert for den såkalte jødeparagrafen for 200 år siden, må en med skam registrere at noen av de holdningene som ble avdekket i undersøkelsen i 2013 i vårt land, var skremmende like det en så ble anført i 1814. Jeg vil derfor sterkt anmode – på vegne av Kristelig Folkeparti – at det nå straks settes i gang et arbeid som kan ta tak i de alvorlige diskrimineringsutfordringene vi fortsatt har i Norge generelt, men også spesielt når det gjelder jødene. Vi trenger tiltak nå, og derfor er jeg også glad for det statsråden i dag har sagt, at dette arbeidet skal følges opp, og at det blir startet opp allerede nå i år.

Abid Q. Raja (V) [13:04:08]: Jeg vil også takke forslagsstillerne for å sette fokus på et viktig spørsmål. Antisemittisme er ikke et tilbaketog kapittel, verken i Europa eller i Norge. Undersøkelser viser at en skremmende høy andel av befolkningen i land som Spania, Polen og Russland har et negativt syn på jøder. Jeg lot meg sjokkerte av at 46 pst. av spanjolene har et negativt syn på jøder, og at hver femte borger i Frankrike har fordommer mot jøder. Hva gjelder holdninger til jøder i muslimske land, er det ikke overraskende at det gjennomgående er negative holdninger i muslimske land. Det er klart dette også forplanter seg til Norge og til norske muslimer. Dette må vi vite noe om for å kunne gjøre noe med.

I Norge viser undersøkelser at minst 12 pst. av den norske befolkningen har fordommer mot jøder. Mest fordommer har vi likevel mot muslimer, somaliere og romfolk. I anledning 200-årsjubileet til Grunnloven er det viktig å gå tilbake i historien og se på de overgrepene vi og vår nasjon har utsatt norske jøder for. Jøder var forbudt i Grunnloven av 1814, og selv om bestemmelsen ble endret i 1851, måtte jesuittene på sin side vente til 1956. Vi kjenner også til de mørkeste kapitlene under krigen, hvor norske jøder ble deportert til konsentrasjonsleir.

Ut fra det jeg forstår, er det i dag kun én norsk gjenvende jøde igjen i Norge av dem som ble deportert fra Norge. Samuel Leon – også kalt Sammy – Steinmann er den eneste nålevende jødiske nordmannen som har overlevd konsentrasjonsleiren Auschwitz. Jeg forstår, etter å ha snakket med mine jødiske venner i går – jeg ser noen er på galleriet i dag – at mens man har tatt imot unnskyldninger fra det offisielle Norge, fra statsministerembetet og fra Stortinget, for de overgrep man ble utsatt for, venter man fremdeles på at norske domstoler skal gi sin unnskyldning. Det er fremdeles ikke for sent å gjøre noe med dette dersom domstolene velger å ta denne ballen.

I denne debatten om rasisme, antisemittisme, islamofobi må vi tenke over hvorfor vi ønsker å gjøre noe med dette. Er det først og fremst fordi vi synes synd på muslimene og jødene at vi ønsker å gjøre noe med dette? Det vil jeg mene er feil perspektiv. Vi må ønske å gjøre noe med dette fordi det er et sykdomstegn i vårt eget folk at man har hat mot grupper av mennesker. Det er denne styggedommen i deler av vårt eget folk vi må ville kurere.

Jeg mener vi trenger en bred handlingsplan, ikke bare for bekjempelse av antisemittiske holdninger, ikke bare for å kontre radikalisering – vi må legge det mye bredere an enn som så. Jeg anmoder derfor statsråden om at regjeringen i forbindelse med sitt arbeid med ny handlingsplan legger et bredt perspektiv hvor man inkluderer kampen mot hverdagsrasisme og antisemittisme i handlingsplanen. Det er viktig med fokus på radikalisering og alt det andre, men alt det andre må ikke havne i skyggen. Dette grumset henger nøye sammen.

Det gamle slagordet «Kamp mot all rasisme, der du jobber, der du bor» er det gode, gamle og velkjente slagordet som inneholder det som skal til for at vi skal lykkes, og dette må forankres i regjeringens handlingsplan.

Geir S. Toskedal (KrF) [13:07:18]: Når Kristelig Folkeparti har tatt opp denne saken, er det fordi vi mener dette er et særlig fenomen, både historisk og ut fra folkerett og andre forhold. Vi er veldig glade for det som har kommet fram her i dag. Representantene har gjort det klart hva deres partier står for, og det tyder på at det er en svært sterk tverrpolitisk holdning i Norge og i parlamentet om at dette er et fenomen vi ikke kan godta. Jeg er også svært glad for statsrådens oppfølging, som vil trekke dette ut i både utdanning og andre ting, slik at det blir gjort konkrete tiltak mot dette uvesenet som heter antisemittisme og jødehat. Vi må alle bidra, gjennom både alminnelig folkeskikk og omtale, og forsøke å få endret holdninger, for det er holdninger det er snakk om.

Når representanten Karin Andersen etterlyser politiske partier i en merknad, og Keshvari følger det opp, vil jeg fra Kristelig Folkepartis side slå fast at denne saksbehandlingen her gikk litt fort for oss. Vi registrerte at den skulle på høring også i utdanning og justis, og der var vi klare med merknader, men det var bare hele komiteen som kunne gå inn med en merknad, og ikke enkeltrepresentanter, derfor ser det så merkelig ut. Kristelig Folkeparti står selvsagt inne for den merknaden – det ber vi om at blir lagt merke til – det skulle bare mangle. Det er en veldig viktig sak for oss, og når denne saken nå til slutt vedlegges protokollen, og vi ikke fremmer et motforslag, er det fordi vi regner med – ut fra det som er sagt – at dette vil bli fulgt opp i det politiske arbeidet videre.

Abid Q. Raja (V) [13:09:18]: Det er dumt med disse taletidene, at man får 3 minutter av gangen – man får jo nesten ikke gjort ferdig et resonnement. Men nå er jeg tilbake her, iallfall.

I dette Dokument 8-forslaget viser man tilbake til for noen år siden, da vi hadde disse opptøyene i Oslo. Selv om disse opptøyene har tatt slutt, og selv om den fysiske volden vi helt klart så utslag av, iallfall har tatt en pause – man kan ikke si den har tatt slutt – har ikke disse holdningene forsvunnet. Det er ikke sånn at de har blitt borte.

Som følge av disse opptøyene tok jeg initiativ til et dialogmøte på Litteraturhuset. Jeg tror nok det bidro til å roe gemyttene. Et av de dialogmøtene som fulgte deretter, fokuserte på jødehat. Ett år før den berømmelige re-

portasjen fra NRK fokuserte vi på jødehat på et møte på Litteraturhuset.

Det kom åpent og klart til uttrykk at enkelte muslimer, som er født og oppvokst i Norge – født og oppvokst i Norge, et norsk produkt altså – mener, og dette ble formidlet på dialogmøtet fra enkelte, at jøder er født med svik og hykleri i sitt blod. Det er skremmende og uakseptable holdninger, som finnes i Norge blant nordmenn med ulike hudfarger, ikke bare hos dem med brun hudfarge med islam som religion, men også hos etnisk hvite.

Når jeg snakker med mine jødiske venner, forteller de om konspirasjonsteorier som jeg faktisk aldri har hørt om. Mer velkjente konspirasjonsteorier om at jøder skal være hevnjerrige, at de skal ta over finansene i verden og konspirere for verdensherredømme osv., har vi hørt om, men en teori om at de dreper kristne barn for å få deres blod, var helt ny for meg. Jeg fikk høre det i går. Jeg måtte google for å sette meg inn i dette.

En rekke av disse konspirasjonsteoriene er lik det hatet som muslimer blir utsatt for. Da er det veldig rart at den gruppen som blir utsatt for hat selv, altså muslimer, er den gruppen som i sin tur igjen er med på å utsette jøder for hat, og kanskje mer hat enn andre grupper. Jeg tror det er grunn til å tro at det er et mer utbredt hat blant muslimer overfor jøder i Norge enn hos andre grupper, i hvert fall prosentvis. Dette henger sammen med det vi vet om at i enkelte muslimske land er det under 10 pst. som har positive holdninger til jøder. Om man forflytter seg fysisk fra et muslimsk land til et annet land etter noen timers flyreise, har man ikke endret holdninger mentalt. Det er et viktig arbeid, som jeg håper at regjeringen vil ta i betraktning når man legger fram en ny handlingsplan.

– Hvis ingen har tegnet seg på talerlisten, tror jeg jeg har anledning til et 1 minuts innlegg?

Presidenten: Det har du.

Abid Q. Raja (V) [13:12:18]: Kan jeg tegne meg herfra?

Presidenten: Du kan tegne deg herfra.

Representanten Abid Q. Raja får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Abid Q. Raja (V) [13:12:24]: Takk, president.

I samtale med Ervin Kohn i går ble det formidlet til meg at Det Mosaiske Trossamfund og Antirasistisk Senter konkret har ønsket en støtte på 3 mill. kr fra Kunnskapsdepartementet, eventuelt også fra komiteen, og siden statsråden er her i dag, vil jeg gjerne formidle det ønsket videre. Det gjelder tre konkrete stillinger.

De sier at hvis de hadde tre stillinger over tre år – det er altså snakk om 3 mill. kr i året – vil de kunne dekke alle de store byene og alle videregående skolene i de store byene i Norge og gjøre et viktig dialogarbeid, hvor man kan fortelle om historien til jødene. Man kan fortelle om det hatet som jøder blir utsatt for, og gjøre dialogarbeid i forbindelse med det, men også fortelle om muslimene og det muslimer blir utsatt for. Jeg mener det er så vanvittig lite penger

at jeg håper statsråden som sitter her – og jeg ser hun nikker litt – klarer å finne penger til et så målrettet og konkret prosjekt: Tre stykker på fulltid, som kan gå rundt til videregående skoler og informere om dette viktige arbeidet. Jeg mener, som aktiv dialogskaper på Litteraturhuset, at dette er det viktigste og letteste vi kan gjøre.

Så kan man alltså ta tak i undervisningsplaner og alt det andre som er blitt lagt fram, som er gode intensjoner og gode ting. Selvfølgelig må dette arbeidet starte i barne-skolen. Man må begynne å snakke om vonde og vanskelige ting allerede da. Men vi kan også intensivere arbeidet på de videregående skolene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:14:12]

Interpellasjon fra representanten Jan Bøhler til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Samarbeidet mellom stat og kommune om områdesatsingene i Oslo, Bergen, Trondheim og Drammen er viktig for å bekjempe forskjeller og fremme integrering og bedre miljø i storbyene. Flere av satsingene har vart i ti år i 2016, da de første avtaleperiodene går ut, mens andre er nye, som Indre Øst-satsingen som starter i år. Fra 2014 er Klima- og miljødepartementets ressurser til satsingene flyttet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, som får ansvaret for koordinering på statens hånd. Fortsatt ligger det også ressurser til satsingene i fire andre departementers budsjetter. Til nå har den nye regjeringen sagt lite om hvordan man vil gå videre med satsingene.

Vil statsråden bidra til langsiktighet ved tidlig å starte forhandlinger om forlengelse av avtalene, hva vil regjeringen legge vekt på framover, og hvordan vil arbeidet bli organisert?»

Jan Bøhler (A) [13:15:35]: Områdesatsingene handler om å utjevne sosiale forskjeller, gi like muligheter, unngå utvikling av byområder med større problemer og å forbedre bomiljøet, forbedre miljøforhold, skape trygghet og trivsel i storbyene våre. De er basert på analyser som bygger på sosiale kriterier, hvor man har slått fast at i de områdene man satser, har man spesielle utfordringer når det gjelder mange med lav inntekt, mange barnevernstilfeller, for mange utenfor arbeidslivet osv.

Det handler om ganske små budsjettposter på statsbudsjettet og på kommunale budsjetter, men det er avgjørende for hele Norge at vi lykkes for å unngå at vi får problembydeler noen steder i landet, som vi har sett i andre land i Europa.

Disse satsingene kan jeg dele opp i tre grupper etter når de ble startet: De første ble lansert i hovedstadsmeldingen, som kom i 2006–2007. Der gis det også en bredere begrunnelse ut fra levekår osv. for satsingene, slik jeg var inne på innledningsvis. Den største satsingen, som ble lansert der, er Groruddalssatsingen, som skal gå i ti år fra 2007. Det er et spleiselag mellom stat og kommune på 50 mill. kr + 50 mill. kr, og det er i tillegg også andre elementer som gra-

tis kjernetid, altså 20 timer gratis i barnehagene i de fire bydelene i Groruddalen, og også forsterket skolesatsing og en del andre positive ting. Det samme gjelder Oslo Sør-satsingen, som er et handlingsprogram i Søndre Nordstrand, som også går i ti år fra 2007, og der det har ligget i hvert fall 12 mill. kr + 12 mill. kr til grunn fra stat og kommune, der også gratis kjernetid i barnehagene og forsterket skolesatsing har vært viktige elementer.

Senere er det kommet områdeløft i Bergen også. Det ble lansert i 2012-budsjettet – en satsing på bomiljø på 6,7 mill. kr i bydelene Årstad, Indre Laksevåg og Ytre Arna og også gratis kjernetid i barnehagene i noen av de samme områdene. I Trondheim er det også satset på bomiljø i bydelen Saupstad-Kolstad med 2,6 mill. kr fra 2012.

En av de nye satsingene som skal lanseres fra i år, er i Drammen, i området Fjell og deler av Strømsø bydel. Man har til nå hatt gratis kjernetid i barnehagene i disse områdene, men fra i år skal man starte et områdeløft. Det var foreslått 15 mill. kr på det opprinnelige budsjettet fra forrige regjering, og det legges nå opp til 7 mill. kr til denne bomiljøsatsingen.

Det er også lagt opp til en ny satsing i samarbeid mellom Oslo kommune og regjeringen på Tøyen i Oslo indre øst, der det i statsbudsjettet for 2014 er lagt opp til en satsing på ca. 25 mill. kr i indre øst, og i Oslo kommunes budsjett er det lagt opp til en satsing på 25 mill. kr i Tøyen-området.

Det er mye positivt å si om det engasjementet og de resultatene som disse satsingene har skapt. Jeg kan nevne tre hovedpunkter. Det ene er at det spleiselaget stat, kommune, bydeler, frivillige organisasjoner, boligkooperasjonen, borettslag, idrettslag, kulturliv, kirke- og trossamfunn har skapt, har utløst mye mer enn bevilgningene. Det har skapt en positiv holdning, en framtidstro, en optimisme, en ny identitet, en stolthet i områdene som vi har savnet. Et bilde på det kan være i Oslo sør, Søndre Nordstrand, hvor de har laget en ny festival de kaller Vær stolt-festivalen – en kjempestor samling i Søndre Nordstrand bydel. Saupstad-Kolstad i Trondheim har en liknende festival, og i Groruddalen har vi fått GranittRock. Alt dette er bilder på hvordan nytt engasjement er skapt gjennom disse satsingene. Arbeidsmetoden har vært at spleiselaget er blitt konkretisert i områdeløft på bestemte steder hvor sosiale indikatorer peker på at det er spesielle utfordringer. Det har vært plukket ut bestemte, begrensede områder f.eks. i Groruddalen. Haugenstua er et av dem. Der var kommunalkomiteen på besøk i forrige uke. Vi så hvordan man – bl.a. gjennom et tiltak som kalles Verdenshuset – skaper en ny arena, en ny møteplass, for utfoldelse av lokale krefter og nye initiativer, både for forebygging blant unge og gjennom aktiviteter for eldre og for hele befolkningen.

I denne bydelen så vi også hva satsingen i gratis kjernetid på å lære norsk og det å vokse opp sammen og lære seg hverandres kulturer har betydd for utviklingen av positivt innhold, større evne til å lykkes i skoleløpet osv. Da vi var på besøk der i forrige uke, fortalte de oss at alle som nå begynner på skolen i Stovner bydel, har gått i barnehage og vært gjennom den spesielle tilretteleggingen – bl.a. når det gjel-

der språk – som nå foregår i barnehagene hvor de har gratis kjernetid. Det samme så komiteen da den var på besøk på Haugerud skole, som hadde vært en skole som lå godt under gjennomsnittet når det gjaldt karakterer og resultater i Oslo skolen. Entusiasmen var kjempestor på Haugerud skole for å heve skolen over gjennomsnittet, noe de nå hadde lyktes med. Der hadde man miljøterapeuter som en del av Groruddalssatsingen, man hadde ekstra matte- og norsktime, og man hadde noen statlige stillinger som ga disse mulighetene til å gjøre noe ekstra for å lykkes på nye måter.

Satsingene har vært områdeløft i Groruddalen på bestemte steder som Romsås, Furuset, hvor det har skjedd en ganske stor forandring av nærmiljøet, og Veitvet-Slette-løkka, og man starter nå opp i nye områder. Det samme skjer i Søndre Nordstrand og de andre delene av landet hvor det er satsinger. Det som er felles, er satsing på språk og fellesskap, trygge og attraktive uteområder, fysisk aktivitet, turveier, folkehelse og på å skape møteplasser med deltakelse.

Det jeg særlig vil fokusere på i dag, er fem problemstillinger, og jeg vil gjerne ta opp med statsråden hvordan vi skal utvikle dette positive videre.

Først gjelder det at omtalen av disse satsingene i statsbudsjettene, fra regjeringens side og også ved behandlingen her i Stortinget, blir ganske spredt fordi det er noen ord her og der under forskjellige departementer. Man må lete med lupe for å finne ut hvor det står noe, og det har også i liten grad vært sammenheng i behandlingen fra vår side her på Stortinget. Når man har spredte poster, hvor man skal søke i løpet av året osv., forutsettes det et engasjement i departementene og fra regjeringens side for å utløse disse satsingene lokalt. Jeg er positiv til det grepet som ble gjort nå i statsbudsjettet, om å samle mer i ett departement – altså i Kommunal- og moderniseringsdepartementet – som overtok en avdeling i Miljøverndepartementet som hadde hatt ansvaret for bl.a. Groruddalssatsingen tidligere. Nå får man i større grad samlet hoveddelen i ett departement og kan få bedre koordinering. Men det forutsetter da et tydelig engasjement fra departementsledelsen, at man legger opp til rapportering fra alle prosjekter, og at man legger opp til også å gi Stortinget en mer samlet framstilling i budsjettene av hvordan man vil utvikle disse satsingene i årene framover.

Det andre spørsmålet mitt – eller problemstillingen overfor statsråden – gjelder hvordan man kan gi satsingene større langsiktighet. Det er åpenbart at vi har skapt mer framtidstro og mer engasjement, at vi har positive resultater og har startet på en positiv utvikling, men det er også åpenbart at vi er langt fra å være i mål. For eksempel har vi i Groruddalen, i de samme områdene som man jobber i, fortsatt opphopping av de sosiale problemindikatorerne på samme måte som vi har sett tidligere. Foreløpig har ikke det forandret seg vesentlig. Vi har problemer med trygghet i nærmiljøene, slik f.eks. saken med 19 barneranere, som akkurat nå gikk for Oslo tingrett, viser. Vi har problemer med at man flytter ut av skolekretser, slik at vi får mer ensidig sammensetning når det gjelder elevenes bakgrunn på en god del av skolene, noe som selvsagt også gjør språkutfordringene større.

Så vi trenger å bli enige om en forlengelse av disse satsingene, og jeg håper og mener at det kan kombineres med å evaluere og forbedre dem underveis. Det er enstemmige vedtak om det, bl.a. i Søndre Nordstrand bydel, og det var en bred tverrpolitisk holdning til det også i valgkampmøter oppe i Groruddalen. Så jeg håper at statsråden kan ta sikte på å avklare i løpet av året hvordan man vil legge opp til en forlengelse av disse satsingene for å ta vare på det gode som er skapt, og for å bygge dem opp videre.

Videre vil jeg peke på at det er behov for å utløse mer engasjement fra flere statlige etater. Jeg tenker på Nav når det gjelder arbeid, jeg tenker på samferdsel, på Statens vegvesen, og jeg tenker på Kulturdepartementet når det gjelder idrettsanlegg. Det er mer å komme tilbake til – tusen takk!

Statsråd Jan Tore Sanner [13:26:05]: Det er viktige spørsmål representanten Jan Bøhler reiser, og jeg vil gi honnør både til representanten Bøhler og andre representanter på oslobenken for at man tar opp spørsmål som har betydning for hovedstaden vår.

Områdesatsingen er et samarbeid mellom stat og kommune for å bekjempe forskjeller og fremme integrering og bedre miljø i storbyene. Bøhler spør hvordan regjeringen vil gå videre med satsingene.

Regjeringen fører en aktiv storbypolitikk, og vi vil jobbe for å utvikle gode løsninger sammen med storbyene. Noen områder i storbyene har store, sammensatte levekårsutfordringer. Det er god politikk å gi byene større muligheter til selv å møte utfordringene. Storbyene trenger handlingsrom og økt frihet fra statlig detaljstyring. Samtidig ser vi at noen utfordringer løses best når kommune og stat samarbeider.

I enkelte byområder har derfor stat og kommune gått sammen om felles områdesatsinger. Slike satsinger kommer i tillegg til ordinær drift og generelle velferdsordninger. Over statsbudsjettet for 2014 er det bevilget midler til seks forskjellige slike områdesatsinger: tre i Oslo og én i hver av byene Bergen, Trondheim og Drammen.

Groruddalssatsingen i Oslo er den mest omfattende områdesatsingen, med ti års varighet. I Groruddalen, som har like mange innbyggere som Stavanger, er det flere områder med levekårsutfordringer. Gjennom Groruddalssatsingen bidrar stat og kommune økonomisk for å bedre miljø og levekår. Det er laget gang- og sykkelveier, utearealer rustes opp, og organisasjonslivet og frivilligheten styrkes. Jeg er enig med representanten Bøhler i at det engasjementet som vises lokalt i denne type satsinger, i seg selv er viktig. Innbyggerne er med på å bestemme hvilke tiltak som gjennomføres. Det bygges bydelsparker, og gamle kulturmiljøer settes i stand som nye møteplasser. Helsestasjonene tilbyr gravide hjelp til bl.a. å forebygge diabetes. Skoler med svake læringsresultater får økte ressurser. Gratis kjernetid i barnehagene gjør at flere barn kan norsk når de begynner på skolen.

Handlingsprogram Oslo Sør er en områdesatsing i bydelen Søndre Nordstrand. Her samarbeider staten og Oslo kommune om å styrke bydelens arbeid med integrering, folkehelse og utfordringer i bomiljøet.

Erfaringene fra de åtte særlig utvalgte områdene i Gro Ruddalen – såkalte områdeløft – er overført til Bergen kommune og Trondheim kommune. Kommunene får årlige tilskudd gjennom Husbanken til levekårsutsatte byområder. Bergen har siden 2011 jobbet for å bedre forholdene i Årstad, Indre Laksevåg og Ytre Arna, mens Trondheim siden 2012 har jobbet med Saupstad-Kolstad.

I 2014 har staten gått inn med støtte til ytterligere to områdesatsinger, én i Oslo og én i Drammen. Flere departementer samarbeider om å styrke Drammen kommunes egeninnsats, slik at de kan bedre levekårene på Fjell. I Oslo indre øst er det også områder med store levekårsutfordringer. Derfor er det inngått et tilsvarende samarbeid med Oslo kommune, med støtte fra staten.

Områdesatsinger gjennomføres i byer over hele Europa. Erfaringene viser at de kan bidra til fornying av offentlig sektor. Områdesatsingene har stor overføringsverdi til ordinær forvaltning, ikke minst når det gjelder behovet for å tenke helhetlig. Samtidig vet vi at en slik kunnskaps-overføring ikke alltid finner sted, og at det er rom for forbedringer.

Skal en områdesatsing lykkes, må det samarbeides på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. Det kan være en utfordring, men i Gro Ruddalssatsingen ser vi at det er utviklet gode løsninger.

Dernest må en områdeinnsats være godt forankret i alle ledd, og her har vi ulike erfaringer. Noen av dagens områdesatsinger manglet tilstrekkelig forankring i administrasjonen da de ble iverksatt. Dermed har det tatt lengre tid å komme i gang og vært vanskeligere å benytte områdesatsingene til ordinær forvaltning.

Erfaringene fra bl.a. Alnaskolen for unge ledere i Gro Ruddalen har vist at områdesatsinger kan fremme lokale initiativ. Regjeringen har tro på å styrke samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor. Områdesatsinger kan være et godt virkemiddel for å engasjere innbyggere og gjøre det lettere for beboerne å komme i kontakt med flere ledd i forvaltningen. Det er viktig at de erfaringene vi gjør oss i disse områdene, kommer alle landets kommuner til nytte.

En annen erfaring er at det kan være vanskelig å måle resultatene av områdesatsinger. Fysiske tiltak, slik som bygging av turveier og parker og opprustning av bygninger, er lett synlige. Effekten av noen sosiale tiltak, derimot, kan være vanskelig å oppdage. Hva som er konsekvens av en områdesatsing, og hva som er konsekvens av en mer generell politikk, kan være utydelig.

Hovedmålet for områdesatsinger er bedre miljø og utjevning av levekår. Internasjonal forskning påpeker at områdesatsinger har begrenset virkning, særlig når det gjelder målet om utjevning av levekår. Det er krevende å kombinere målrettede områdetiltak og ordinære velferdstjenester. Med andre ord er det et sprik mellom noen av målene for satsingene og hvilke utfordringer man faktisk klarer å gjøre noe med. Vi må være bevisst på hvilke og hvor høye mål vi setter for områdesatsingene, slik at vi kan innfri forventningene. Det kan hende at områderettede tiltak ikke er de best egnede virkemidlene for å bedre den enkeltes levekår.

Storingsrepresentant Bøhler spør hva regjeringen vil

legge vekt på fremover, og hvordan arbeidet med områdesatsingene vil bli organisert. Han spør også hvordan jeg som kommunal- og moderniseringsminister vil bidra til langsiktighet for å starte forhandlinger om forlengelse av avtalene.

For meg er ikke langsiktighet nødvendigvis ensbetydende med å fortsette i samme spor. Regjeringen vil fullføre pågående områdesatsinger. Jeg er imidlertid opptatt av at vi tar i bruk de virkemidlene som er best egnet til å løse storbyenes utfordringer. Det er resultatene som teller. Det betyr at vi må gå gjennom de satsingene som har vært gjennomført, og vurdere hva som har best effekt. Jeg vil selvsagt ha dialog med byene. Jeg har allerede hatt et møte med Oslo kommune om Gro Ruddalssatsingen, og vi har planlagt et nytt møte nærmere sommeren.

Representanten Bøhler tok også opp spørsmålet om en bedre omtale av områdesatsingene i forbindelse med statsbudsjettene. Det synes jeg er et godt innspill som vi skal ta med oss. For jeg er helt enig i at skal Stortinget få et godt grunnlag for å vurdere mål, resultater og effekt, er det viktig at det er en mer helhetlig omtale og ikke for spredt. Det vil jeg ta med meg i det videre arbeidet.

Dagens områdesatsinger preges mye av øremerkede tilskudd utvalgt av staten. Tilskuddet tildeles ikke etter objektive og nøytrale kriterier. Det kan derfor kritiseres for å være sosialt urettferdig overfor innbyggere som ikke omfattes av en områdesatsing, men som kan ha både dårligere levekår og bedre forslag til tiltak.

Vi er i gang med å fornye, forenkle og forbedre offentlig forvaltning. Hvorvidt områdesatsinger skal utformes på akkurat samme måte som i dag, eller om det skal gjøres endringer, skal vi se nærmere på. Spørsmålet er hvilken rolle staten skal spille i fremtiden. Spørsmålet er ikke om staten skal ha en rolle, men hvilken rolle staten skal ha. Det spørsmålet er jeg opptatt av å ha en dialog både med Stortinget og med storbyene om. For i arbeidet med områdesatsinger og utfordringene i storbyene må vi hele tiden være opptatt av resultater for den enkelte, for bydelen og for byene, og da må vi ha et åpent sinn med tanke på hvilke virkemidler vi benytter.

Jan Bøhler (A) [13:36:26]: Jeg vil gjerne få takke statsråden for svaret, og med svaret er vi i gang med diskusjonen, som jeg hadde håpet på.

Det er riktig at det handler om en bredere velferdspolitik for å forandre og forbedre utviklingen i disse områdene. Det samspillet har satsingene som Gro Ruddalssatsingen og Oslo Sør-satsingen vært en motor for å skape – at man har satset inn mot skolene, at utdanningssetaten har utviklet sine forsterkede opplegg i skolene i disse områdene, at man nå begynner å se på konsentrasjonen av kommunale boliger, hvor beboerne med sosiale problemer konsentreres i noen av de samme områdene som vi har opphoping av mange andre sosiale indikatorer, og at man går løs på boligplanlegging fra planetatenes side og satser på en annen type sammensetning av boligmassene i framtiden i disse områdene. Den typen tiltak er vi avhengig av.

Det samme gjelder kollektivtrafikken. Vi har sett opprustning av stasjoner langs t-banelinjen som har betydning

mye nå i Groruddalen. Fordi det er satsinger, det prioriteres bredere velferdstiltak av den typen i disse områdene, f.eks. opprusting av Haugenstua stasjon fra NSBs side. Det jeg gjerne vil si til statsråden, er at jeg er helt enig i at det handler om bredere velferdspolitikken i disse områdene, men det at man har hatt disse satsingene har vært en måte å sette områdene på dagsordenen på, og det utløser mye mer fra andre etater og virksomheter. Jeg mener f.eks. at innsatsen med tanke på Nav og dem som er utenfor arbeidslivet, bør forsterkes.

Et problem som jeg vil ta opp videre når det gjelder innholdet i satsingene – en utfordring vi har – er en sterkere satsing på språk. Vi har 20 timers gratis kjernetid i barnehagene, som jeg var inne på i stad. Der trenger vi mer langsiktighet. Jeg mener vi trenger å utvide ordningen til å gjelde fra tre år. Det gjelder fire- og femåringer i dag.

Vi har den samme utfordringen når det gjelder skolen. I skolen er det slik at – som det var tidligere når det gjaldt barnehager – i disse områdene er det for få som deltar på aktivitetsskolen, hvor en god del viktige ting skjer når det gjelder fysisk aktivitet, når det gjelder leksehjelp, når det gjelder kulturskole osv. Det er innført et forsøk på Mortensrud skole i Søndre Nordstrand bydel, hvor man har tilsvarende gratis kjernetid, gratis deltids aktivitetsskole. Det har ført til over 90 pst. deltakelse i aktivitetsskolen der, mens deltakelsen i noen av problemområdene jeg snakker om, ligger på 20–30 pst. Deltakelsen ligger på over 90 pst. vest i Oslo. Jeg vil si at det forslaget Venstre reiste i budsjettprosessen i høst om at vi burde ha en ordning med aktivitetsskole tilsvarende den vi har for barnehage – med gratis kjernetid – i samme områder, er et forslag vi bør gå videre på.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:39:53]: La meg bare først fastslå at vi er enige om verdien av at forskjellene i byene våre ikke er for store. Det er en viktig verdi at vi unngår for store forskjeller i levekår. I andre byer i Europa – vi skal ikke lenger enn til Sverige – ser vi hvilke utfordringer det kan skape hvis forskjellene blir for store. Så det er et viktig utgangspunkt.

Jeg er opptatt av at vi må diskutere rollefordeling – hva er statens rolle, og hva er kommunens oppgave og ansvar? Jeg setter ikke spørsmålsteget ved om staten skal ha en rolle, men jeg inviterer til en debatt om hvilken rolle staten skal ha i storbyene – hva som skal være kommunens ansvar, byens ansvar, og hvilken rolle staten kan spille for å forsterke den innsatsen som gjøres lokalt.

Jeg synes at representanten Bøhler fokuserte på to viktige områder, nemlig boligplanlegging og hvordan vi kan hjelpe særlig mer sårbare grupper inn i boligmarkedet. Jeg tror at en grunn til at vi har lyktes relativt godt i Norge, er at veldig mange eier sin egen bolig. At mange eier sin egen bolig, skaper trygghet, og det bidrar til at man tar bedre vare på både boligene og områdene. Men boligpolitikken, den sosiale boligpolitikken, er en viktig del av satsingen i storbyene.

Det andre viktige området som representanten Bøhler fokuserte på, var språk. Jeg er helt enig i viktigheten av å styrke språkkunnskapene, både før barna begynner på

skolen, og når de går på skolen. Vi er opptatt av hvordan vi kan styrke språkkunnskapene, for vi vet at det å være språkkyndig er nøkkelen til å lykkes også med andre skolefag og, ikke minst, i samfunnet for øvrig.

Vi har nå noe tid til å diskutere hvordan vi skal gå videre. Groruddalssatsingen gjelder frem til 2016. Jeg er opptatt av at vi nå bruker tid på å evaluere den satsingen som har vært: Hva gir resultater, hva fungerer ikke fullt så godt, og hvordan kan vi gå videre for å sikre gode levekår i byene våre?

Mudassar Kapur (H) [13:42:49]: Også jeg ønsker først å starte med å gi honnør til representanten Bøhler for å adressere et viktig tema. Det er avgjørende for Norges framtid at vi som samfunn lykkes med integrering av alle mennesker, uavhengig av opprinnelse og postnummer i kommunen eller i byen.

Også jeg er positiv til områdesatsingen man har fått til i f.eks. Groruddalen, særlig fordi Oslo-byrådet har bidratt til utvikling av et lokalt og inkluderende samarbeid med beboere, næringsliv og offentlige institusjoner. Lokal medvirkning er avgjørende for suksess.

Selv om jeg er positiv til områdesatsingen, er det ikke slik at de neste ti årene automatisk skal være en gjentakelse av de første ti årene. Vi må konkludere etter at vi har evaluert og trukket ut nyttig lærdom. Men la meg understreke at de viktigste tiltakene er allikevel de som kommunen, som i dette tilfellet er Oslo-byrådet, jobber med gjennom sin generelle politikk for byen hver eneste dag, gjennom å skape gode skoler, gode bomiljøer, et godt kollektivtilbud, arbeidsplasser, trygghet og et godt velferdstilbud. Gjennom dette skaper man lokal stolthet, tilhørighet og identitet. Det vil også måtte gjelde andre kommuner.

Det er nok når vi nå begynner å nærme oss denne aksene, at jeg dessverre noen ganger opplever at politikere fra venstresiden – jeg snakker da ikke nødvendigvis om representanten Bøhler – ofte havner i feilspor. I valgkampen i fjor ble det arrangert «rikingsafari». Med jevne mellomrom foreslo man å busse østkantbarna rundt i byen, mens noen bruker belastede ord som «getto», «den delte byen» og «segregering» for å beskrive miljøet på østkanten. Der som man skulle lage et prosjekt av typen «Visit østkanten», tror jeg ikke noen fra venstresiden hadde fått jobb som markedssjef der.

Venstresiden har for lave ambisjoner på vegne av innbyggerne og sender signaler som sier at en må ha en fet lommebok og en dyr bolig for å lykkes.

Vi må legge til rette for at folk skal realisere sine drømmer og sitt potensial der de bor. «Sosial mobilitet» er kanskje et bedre ord enn «klassereise» i den forstand.

La meg komme med noen eksempler: En liten innvandrerfamilie realiserer boligdrømmen ved å kjøpe rekkehus på Bøler, en far på Stovner som selv drømte om jobb, har en datter som har en karriere, en mor fra Bjørndal som selv ikke kan lese og skrive, har en sønn som tar fagbrev, en alenemor på Tøyen som jobber som hjelpepleier, drømmer om å starte sin hjelpepleierbedrift. Dette får disse menneskene til, selv om de bor på østkanten, selv om de nødvendigvis ikke har den feteste lommeboken. Geografi,

størrelse og skolekrets har ikke hatt noe å si for disse menneskene, fordi man legger til rette for at de skal få ta ut sitt potensial.

La meg også komme med noen eksempler fra den andre delen av skalaen. Hvis du er rusmisbruker på Sagene, er ikke problemet at du bor på Sagene, men at du er rusmisbruker. Da fortjener du å bli møtt med en varm hånd og et godt behandlingstilbud. Hvis du bor på den andre siden av byen, og du er en av de unge som oppsøker rusmiljøet på Holmenkollen på hjemme-alene-fester, har du ikke et rikingproblem; du har fortsatt et rusproblem. Også da trenger du å bli møtt med en varm hånd og et godt behandlingstilbud.

Hva viser disse eksemplene? Jo, at Oslo ikke er en delt by, som venstresiden ofte sier og vil gjenta mot lokalvalget, men en mangfoldig by. Vi er en by med 15 bydeler, 600 000 innbyggere, som alle har sine lokale variasjoner og sine personlige mål de skal nå.

Politikere kan ikke og bør ikke vedta hvor folk skal bo, men vi kan sørge for at det er attraktivt å bo i hele kommunen, og at tjenestetilbudet er likt. Det gjør vi gjennom å skape Norges beste skoler, gode bomiljøer, et godt kollektivtilbud, arbeidsplasser, trygghet og et godt velferdstilbud. Kuben yrkesarena, flere avganger på t-banen, skoler som satser på å ha synlige resultater og testing av elevene, er ikke en del av Groruddalssatsingen; det er en del av den satsingen Høyre-byrådet i Oslo har ønsket å gjøre som et politisk valg. Jeg mener at uansett hvilken side av byen du bor på, uansett hvilken kommune du bor i, har du krav på Norges beste skole, du har krav på at folk skal jobbe for at du skal få en trygg arbeidsplass og et trygt sted å bo. Det er det jeg mener er områdesatsing, og det er det det bør handle om.

Jeg vil avslutte der jeg startet, med å gi honnør til representanten Bøhler for å ha tatt opp denne debatten. Jeg håper på en konstruktiv tone fra venstresiden i denne debatten framover.

André N. Skjelstad (V) [13:47:52]: Først vil jeg gi honnør til representanten Bøhler for å ta opp en viktig interpellasjon. Han gikk igjennom mange av de utfordringene som jeg synes Oslo og hovedstadsregionen står overfor. Jeg synes også det blir tegnet et godt bilde av Oslos vekst. Akkurat nå bygges det ett klasserom i uken, og det er klart at det er vanskelig å holde tritt med de utfordringene vi står overfor. Når vi vet at mange kommuner sliter i mange tiår for å pusse opp skoler, tror jeg at det er mange kommunestyrer som har blitt engstelige når de har fått den beskjeden at det bygges så mye, og med tanke på den veksttakten som er i Oslo akkurat nå.

Oslo er et sted der mange nasjoner – og mange utfordringer – hoper seg opp. Vi har f.eks. utfordringer innenfor rus- og helseområdet. Vi ser at veldig mange av dem med rusproblemer rundt omkring i hele landet ender opp i Oslo, og at hjelpeapparatet i Oslo må bygges opp. Veldig mange av dem har ikke bostedsadresse i Oslo, og veldig mange av dem opplever – jeg har selv hørt mange historier – de utfordringene som er samlet på dette feltet, som sårt.

En annen ting som vi i Venstre har vært opptatt av, er at

veldig mye av innovasjonen faktisk skjer i en region uten at veldig mye av virkemiddelapparatet for denne innovasjonen blir stilt til disposisjon for det levende næringslivet.

Som tidligere lokalpolitiker i en liten trøndelagskommune og som tidligere fylkestingsrepresentant må jeg si at dette er to forskjellige verdener, to helt ulike verdener, å forholde seg til i forhold til staten.

Jeg synes det som representanten Bøhler tar opp om kjernetid, er viktig. Jeg vil også vise til det forslaget som vi hadde i forbindelse med vårt alternative budsjett før jul. Jeg tror at det å se på både språk og samfunnskunnskap er viktige grep framover for å forstå hele det samfunnet vi lever i. Et spleiselag mellom stat og kommune er viktig framover.

Mange av de bydelene som representanten Bøhler peker på, har stor innflytting, ikke bare fra andre land, men ikke minst også fra andre regioner i vårt eget. Jeg har selv hatt gleden av å være i Søndre Nordstrand flere ganger, der jeg har besøkt folk som jeg har vokst opp sammen med i Trøndelag, og som har flyttet dit i voksen alder. Jeg deler Bøhlers betraktninger om satsingen på uteområdene som er gjennomført, noe som har vært veldig positivt.

Det er fornuftig å videreføre de ordningene som interpellanten tar til orde for, men det er også viktig å se på Husbankens rolle, noe også statsråden var inne på. Det er viktig at områdesatsinger er godt forankret for på den måten å oppnå de beste resultatene. Jeg er helt enig i det statsråden sier avslutningsvis, at det er resultatene som teller, og da er vi også nødt til å se helhetlig på dette.

Karin Andersen (SV) [13:51:12]: For SV er områdesatsingene som vi har gjennomført, veldig viktige. Det handler om at staten skal være med på det spleiselaget det er både å utjamne forskjellene som det har vært snakk om før her, og også det at man bidrar til å ta tak i både de sosiale problemene som fins, og de utviklingsproblemene som kanskje fins i noen bydeler – ikke bare i Oslo, men i flere andre byer.

SV kan si klart i dag at vi ønsker å forlenge disse satsingene, for vi mener det er helt nødvendig at man gjør det på denne måten – at man sikrer ekstra midler fra staten til satsinger som byene og kommunene dette gjelder, selvfølgelig sjøl skal være med og bestemme hva skal inneholde. Det mener jeg er viktig å si, for jeg er litt urolig etter innleggene både fra statsråden og fra regjerings- og posisjonspartiene, der jeg hører at man er veldig usikker på om dette skal videreføres. De endringene i kommuneøkonomi som regjeringen har signalisert – nemlig at man skal vri kommuneøkonomien slik at kommuner med store inntekter skal beholde mer av inntektene sjøl, mens kommuner med små inntekter får mindre til fordeling av dette – vil jo styrke noen av de kommunene som får områdesatsinger. Det er helt på det rene. Men da er det jo innfor det beløpet som uansett blir fordelt til kommunesektoren, mens vi nå har en inntektsfordeling mellom kommunene som baserer seg på at forskjellene i inntekt ikke skal bli store, at de må reduseres.

Statsråden sa i sitt innlegg at man skal unngå for store økonomiske forskjeller. Jeg kunne jo spørre ham: Hva er

det? Hva er for store økonomiske forskjeller – mellom folk, mellom bydeler, mellom kommuner, f.eks.? Med den ordningen man nå har, har man jo et hovedmål, nemlig å utjamne inntektene som alle kommunene skal få gode lokalsamfunn, gode skoler, gode barnehager og god eldreomsorg for. Så har man altså i tillegg lagt disse områdesatsingene på bordet.

Det er utrolig viktig at man beholder områdesatsingene, slik at man synliggjør at staten ikke løper fra sitt medansvar for å være med og finansiere slike ordninger. Derfor blir jeg bekymret når statsråden sier at han skal fullføre de pågående satsingene, men er helt uklar på om man skal gå videre med flere. For det er det nødvendig å gjøre, og det har vært satset på mange måter. Man kan bare ta en tur rundt i denne byen for å se hvor vellykkete disse områdesatsingene faktisk er.

Jeg har bare lyst til å nevne to tiltak som jeg mener bør styrkes ytterligere. Det ene er aktivitetsskolen, som har vært nevnt her. Den bør være gratis for flere i områder der det er få barn som går på aktivitetsskolen. Det er fordi vi vet hvor uhyre viktig den er for barn som skal gjøre det godt på skolen, og som skal fungere godt i lokalsamfunnene sine sammen med kameratene. Aktivitetsskolen er et veldig bra tiltak, og vi bør sikre at de som trenger det mest, kan gå der. Da må det være gratis.

Det andre er gratis kjernetid i barnehagene. Vi vet hvor viktig det å gå i barnehage er hvis man skal lære norsk og ikke har det som morsmål. Alle som har jobbet med barn, vet at barn lærer språk best når de er små – ja, kanskje lærer de aller mest før de sjøl begynner å snakke, til og med. Det er da språkinnlæringen kommer. Når vi nå har gratis kjernetid for fire- og femåringene, så er det bra, men det er behov for å utvide kjernetida i barnehagen for mindre barn, slik at de kommer inn i et norskspråklig miljø tidligere, slik at de kan lære morsmålet sitt hjemme og norsk godt i barnehagen og få språkinnlæringen automatisert på en bedre måte enn det de får om de kommer senere inn i et slikt miljø. Til slutt blir det viktig at man også klarer å holde høy kvalitet i barnehagene, sikre at de har utdannede førskolelærere, utdannet personale, som også snakker godt norsk.

Lise Christoffersen (A) [13:56:27]: Takk til interpellanten for å reise det som er en særdeles viktig sak. Noen ganger får man muligheten til å snakke for sin syke mor, og jeg har tenkt å benytte meg av den anledningen i dag.

Statsråd Sanner viste til samarbeidet mellom staten og Drammen kommune. Foreløpig har ikke det kommet veldig langt, og det er forståelig, for Drammen kommune kom med i områdesatsinga først fra og med i år. Men det har vært ett møte mellom staten og kommunen. Et par av de aktuelle departementene var ikke til stede, men Kommunal- og moderniseringsdepartementet var i hvert fall der. Saken behandles tilfeldigvis i bystyret akkurat i dag, men uten føringer fra staten foreløpig. Jeg regner med at det kommer.

Rådmannen har anbefalt at en satser på et todelt opplegg med vekt på aktivitets-, leke- og idrettstilbudet på Fjell i Drammen, og at en samtidig søker å styrke læringsresultatene i bydelen, bl.a. gjennom helsefremmende til-

tak som omfatter både barn, unge og deres foreldre. Nå har Drammen Arbeiderparti i saken ønsket å trekke FAU ved skolen sterkere med. Det er foreløpig nedstemt i formannskapet og blir det vel kanskje i bystyret i dag også, men jeg vil tro at den typen foreldresamarbeid er noe som staten kommer til å legge vekt på, uten at jeg skal forlange at statsråden skal eller bør drive saksbehandling her i dag. Men jeg vil anta at departementet i framtida vil vektlegge også det med foreldremedvirkning for å oppnå gode resultater.

Så var det dette med min syke mor. Da har jeg lyst til å vende tilbake igjen til et spørsmål som ble reist her i budsjettdebatten, bl.a. fra undertegnede, og som også ble kommentert av Bøhler i hans første innlegg i dag, uten at det har kommet noe tydelig svar på det. Det handler om omfanget av områdesatsing i Drammen. Drammen er innvandrerbym nummer 2 i Norge. 25 pst. har innvandrerbakgrunn, og vi har klare levekårsforskjeller i byen. Fjell, der innvandrerandelen er høyest, peker seg ut som en opplagt kandidat for neste områdesatsing, og det er også der kommunen har valgt å satse. 70 pst. av elevene har innvandrerbakgrunn i denne bydelen. 40 pst. av barna har åpne barnevernssaker. Det er relativt høy ledighet i bydelen og en kombinasjon av problemer som ledighet, psykisk helse og rus. Skolene har sjøl gitt uttrykk for at de trenger tilførsel av mer kompetanse. Med utgangspunkt i disse faktabeskrivelsene burde Drammen kanskje vært med for lenge siden.

Vi var veldig fornøyd da Stoltenberg II-regjeringa i fjor sommer signaliserte at nå var det Drammens tur, og det var satt av 15 mill. kr i oppstartåret 2014. Med tilsvarende bidrag fra kommunen lå alt til rette for å komme raskt og godt i gang.

Så hørte vi fra Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa i forbindelse med budsjettbehandlingen nå i høst at den hadde hatt for liten tid til å gå veldig grundig inn og sette sitt preg på budsjettet, men at den rakk noe – og da vil jeg anta det viktigste. En av de tingene den rakk, var å kutte den nye områdesatsinga i Drammen med mer enn halvparten. Av de 15 mill. kr som Stoltenberg II-regjeringa foreslo, er det altså bare 7 mill. kr igjen. Det velger jeg å tolke som et alvorlig tegn på at den nye regjeringa ikke helt ser betydningen av områdesatsing i områder som f.eks. Fjell i Drammen.

Som jeg sa under budsjettbehandlingen, syntes jeg det var skikkelig dårlig gjort overfor Drammen, som har ventet så lenge. Det er småpenger i den store sammenhengen, men betyr veldig mye lokalt. Drammen har en ordfører fra Høyre, og han prøvde i lokale medier å forsøke seg på noen partiløje bortforklaringer – uten at det var helt troverdig, men det er vel sann han er forpliktet til å gjøre. Jeg sa også da at jeg var spesielt skuffet over Kristelig Folkeparti og Venstre som var med på det omfattende kuttet i den nye områdesatsinga i Drammen. Jeg lurte på om det kanskje var en glipp fra deres side og håpet at de kunne bidra til å rette opp dette ved neste korsvei. Mitt spørsmål til statsråden i dag da er: Når han sier «fullføre pågående områdesatsinger», betyr det på samme nivå uansett, eller er det mulighet for at beløpet til Drammen kan økes etter hvert som en kommer i gang?

Jan Böhler (A) [14:02:06]: Jeg vil takke for debatten og også takke for statsrådets bidrag. Jeg synes det var positivt å høre at man vil få til en mer samlet omtale av disse satsingene i statsbudsjettene framover, så vi kan få en bedre behandling og klarere tankegang om hvordan de skal bygges opp framover.

Jeg håper også at jeg vil kunne se positive resultater av det statsråden sier. Når han sier at han ikke vil fortsette i samme spor, nødvendigvis, vil jeg tolke det slik at man vil fortsette, men at man ikke nødvendigvis vil gjøre det samme. Det siste er jeg enig i, det er noe vi får gjort på en måte som er så bra at det ikke er noen vits i å gå videre med å gjøre det samme. Men jeg mener at det viktige for disse områdene hvor vi satser, er at de skal vite at vi vil være der og vil bygge opp spesielle innsatser videre, fordi disse områdene fortsatt har mange av de utfordringene som lå der da vi begynte, og fordi det er store områder, hvor det trengs ganske omfattende arbeid for å komme videre. Da har vi den problemstillingen som ble tatt opp, og som ble fulgt opp på en fin måte av både Venstre og SV i debatten nå, at alle må ha råd til å være med, særlig når det gjelder språk. Aktivitetsskolen koster i bydelene i Oslo mellom 2 500 kr og 3 000 kr måneden, og det er da dessverre mange rundt i de østlige bydelene som ikke tar seg råd til det, og som ikke har råd til det. Et lignende problem løste vi med gratis kjernetid i barnehagene, og det har gitt gode resultater, noe også regjeringspartiene har sagt seg enig i. Vi bør tenke på samme måte når det gjelder Aktivitetsskolen, at alle skal kunne være med der, også dem som trenger det mest, for det er de som har dårligst råd, som sannsynligvis også har foreldre som er dårlig i norsk, og som nettopp trenger at barna er med på leksehjelp og på de forskjellige tilbudene som aktivitetsskolen gir. Den samme problemstillingen har vi rundt deltakelse i idrettslag og i kulturskole osv., hvor prisene er høye, f.eks. treningsavgift i idrettslag på 3 000 kr per barn og kontingent osv. oppå det. Det gjør at det er for mange som ikke deltar, som gjerne vil det. Så vi må se på hele måten vi støtter opp på og lage nye tiltak for å sørge for at alle kan delta.

En ting til slutt som det er behov for å avklare. Når staten sier at man vil ha en indre øst-satsing, mens Oslo kommune sier man vil ha en Tøyen-satsing, hvordan kan man få til en bedre samkjøring mellom stat og kommune om områdeløft som også omhandler Grønland, Vaterland, Nedre Grünerløkka osv., slik staten legger opp til, men som Oslo kommune foreløpig trenger mer avklaring rundt?

Statsråd Jan Tore Sanner [14:05:15]: Først til Lise Christoffersens spørsmål om budsjett. Da er det slik som det alltid er, nemlig at budsjettet vedtas om høsten. Hvis man ser på Groruddalssatsingen, vil man se at de statlige bevilgningene har svingt veldig fra år til år. Det har særlig gått opp i valgkampår, og så har det gått ned året etter. Hvis vi ser på 2008, var det 120 mill. kr til Groruddalssatsingen. I 2009 var det oppe i 131 mill. kr, og så gikk det ned til 124 mill. kr. I 2012, året før valget, var det 123 mill. kr – helt nede i 123 – og så spratt det opp i 130 mill. kr i valgkampåret. Jeg skal ikke si noe om dette er tilfeldig eller ikke, men jeg bruker det

som en illustrasjon på at bevilgningene skifter fra år til år.

Så til representanten Karin Andersen: Jeg synes det er hyggelig at Karin Andersen snakker pent om Oslo, men det kan ikke være slik at alt det som er positivt i Oslo, skyldes områdesatsingen, mens alt som er negativt, kommer fra byrådet. Man kan av og til få det inntrykket. Det er slik at Oslo kommune gjør en stor innsats for å løfte bydelene og for å sikre at alle barna i byen får en god skole. Det må være det fundamentale.

Jeg er også uenig med representanten Karin Andersen når hun sier at målet med områdesatsing er å synliggjøre at staten ikke løper fra ansvaret. Nei, målet med områdesatsingen må være gode resultater, og det er gode resultater denne regjeringen jakter. Når jeg sier at vi vil evaluere dagens områdesatsing, er det nettopp for å få på bordet hva det er som har effekt. Hva er det som ikke fungerer, og hvordan skal vi gå videre? Det må være hele formålet med den prosessen vi går inn i, ikke bare å synliggjøre at staten ikke løper fra ansvaret. Nei, vi skal være opptatt av resultater.

Det kommer mange forslag, gode innspill, i løpet av denne debatten. Det jeg er opptatt av, er at vi også må ha en rolleavklaring på hva som er statens ansvar, og hva som skal være byens og kommunens ansvar. Så er vi selvsagt opptatt av og interessert i å ha videre dialog med Oslo og de andre byene for å diskutere hvordan vi kan gå videre, slik at vi sammen kan oppnå gode resultater for våre innbyggere i alle bydeler.

Presidenten: Debatten i sak nr. 5 er avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte
presidenten: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i gjeldsordningsloven og
dekningsloven mv.

I

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) skal § 2-7 første ledd nytt tredje punktum lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette satser for beregningen av det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og skyldnerens husstand.

II

I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner (gjeldsordningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Gjeldsforhandling kan åpnes uhindret av annet ledd

dersom det er grunn til å anta at forhandlinger med fordringshaverne ikke vil føre frem. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på skyldnerens personlige ressurser, sakens omfang og karakter, samt kreditorenes holdning. Det skal også legges vekt på kommunens muligheter til å yte bistand i saken, jf. § 1-5. Dersom kommunen har opplyst at den ikke kommer til å behandle saken, skal vilkåret i annet ledd anses oppfylt med mindre det er klart at skyldneren selv ikke har gjort det denne evner for å komme frem til en gjeldsordning på egen hånd.

§ 1-4 annet ledd bokstav b skal lyde:

- b) en ikke ubetydelig del av gjelden stammer fra straffbare forhold som er avgjort ved dom eller forelegg mindre enn tre år før søknad leveres. Dersom skyldneren klart er i en rehabiliteringssituasjon, kan gjeldsforhandling likevel åpnes,

§ 1-4 nytt fjerde ledd skal lyde:

Gjeldsforhandling for en skyldner som er bosatt utenfor Norge, kan bare åpnes dersom

- a) *det er ubetenkelig med hensyn til sakens opplysning,*
 b) *skyldneren ikke, eller bare i ubetydelig grad, har gjeld til utenlandske kreditorer, og*
 c) *skyldneren ikke er eier av bolig eller andre formuesgoder i utlandet av vesentlig verdi med mindre det er åpenbart at saken likevel lar seg opplyse tilstrekkelig og at forholdet ikke vil vanskeliggjøre gjeldsforhandlingene.*

§ 1-6 skal lyde:

§ 1-6. *Forholdet til lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*

Gjeldsordning etter loven her er ikke til hinder for at stønad kan gis etter lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen kapittel 4.

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Søknad om gjeldsforhandling fremsettes for den alminnelige namsmannen for den kommunen der skyldneren bor. For flere namsmannsdistrikter i samme politidistrikt kan Kongen fastsette at søknader om gjeldsforhandling skal fremsettes for en av namsmennene. Skyldnere som ikke er bosatt i Norge, jf. § 1-4 fjerde ledd, kan fremsette søknad for den namsmann Kongen har utpekt.

§ 2-7 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Saken sendes til tingretten for den kommunen der skyldneren bor.

§ 3-4 femte ledd skal lyde:

Eventuelle utleggstrekk opphører å gjelde. Dette gjelder ikke trekk for bidragsforpliktelser som nevnt i § 4-8 bokstav d, samt for krav som nevnt i § 4-8 bokstav h.

§ 3-4 nytt sjette ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder selv om skyldneren ikke er bosatt i Norge.

§ 3-5 bokstav d skal lyde:

- d) *å ikke stifte ny gjeld uten etter namsmannens samtykke, eller foreta andre disposisjoner som er egnet til å skade kreditorenes interesser.*

§ 3-5 nytt annet ledd skal lyde:

Samtykke etter første ledd bokstav d skal bare gis til refinansiering, boligformål eller til strengt nødvendige varer og tjenester og bare dersom låneopptaket fremstår som forsvarlig med hensyn til gjeldsordningen og skyldnerens økonomiske stilling. Gjeld stiftet i gjeldsforhandlingsperioden etter bestemmelsen her omfattes ikke av gjeldsordningen. Beslutning som tillater gjeldsstiftelse, kan ikke påklages.

§ 4-3 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette satser for beregningen av det som med rimelighet trengs til underhold av skyldneren og personer denne har lovbestemt forsørgelsesplikt for, eller lever i ekteskapsliknende forhold med.

§ 4-8 første ledd bokstav a første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Krav sikret ved lovbestemt pant i boligen i henhold til panteloven § 6-1 skal likevel gis full dekning.

§ 4-8 første ledd bokstav c skal lyde:

(c) *Skatte- og avgiftskrav*

Skatte- og avgiftskrav som er oppstått etter åpnings- tidspunktet omfattes ikke av gjeldsordningen. Dette gjelder også skatte- og avgiftskrav som fastsettes ved vedtak etter åpningstidspunktet.

Har skyldneren hatt for lavt forskudd i gjeldsordningsperioden, som har medført høyere dividende enn dersom forskuddet hadde vært riktig, skal derved oppstått skattegjeld dekkes fullt ut ved at dividenden til kreditorene settes ned tilsvarende inntil skattekravet med tillegg av renter og omkostninger er betalt.

§ 4-8 første ledd bokstav h første ledd skal lyde:

Straffebøter som er fastsatt ved dom, skal dekkes fullt ut, eller i henhold til et eventuelt benådningsvedtak. Straffebøter som er fastsatt ved forelegg mindre enn tre år før søknad om gjeldsforhandling fremmes, skal som hovedregel gis full dekning.

§ 4-12 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Fordringshavere som har krav på annet enn bøter, skal opplyses om at de anses for å ha godtatt forslaget dersom de ikke motsetter seg det innen fristen.

§ 4-12 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Fordringshavere som har krav på annet enn bøter og som er varslet etter første ledd, anses for å ha godtatt forslaget dersom de ikke innen fristen i første ledd har motsatt seg det.

§ 5-2 nytt femte ledd skal lyde:

Gjeld som er bortfalt eller som i henhold til gjelds-

ordningen ikke skal betales i løpet av gjeldsordningsperioden, kan heller ikke søkes inndrevet hos skyldnere som har bosted utenfor riket. Beløp som er innkrevet i strid med første punktum, kan skyldneren kreve tilbakebetalt.

§ 6-2 første ledd nytt tredje, fjerde og femte punktum skal lyde:

Dersom skyldneren har mottatt et tilgodebeløp ved skatteavregningen som følge av for mye innbetalt forskudd, skal beløpet fordeles på kreditorene dersom disse som følge av feilinnbetalingen har fått for liten dividende. Dersom feilinnbetalingen har ført til at skyldneren har beholdt mindre av sine inntekter enn forutsatt i gjeldsordningen, skal skyldneren beholde tilgodebeløpet. Regelen i tredje og fjerde punktum gjelder uansett størrelsen av tilgodebeløpet.

§ 6-3 første punktum skal lyde:

Før retten prøver en begjæring etter §§ 6-1 eller 6-2, skal skyldneren og de berørte fordringshaverne gis anledning til å uttale seg.

III

I lov 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd første punktum skal lyde:

Sak som Forbrukertvistutvalget har realitetsbehandlet kan innen én måned etter forkynning av vedtaket ved stevning bringes inn for tingrett.

IV

Ikraftsettings- og overgangsbestemmelser:

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.
2. Endringene gjelder bare i saker hvor gjeldsforhandling åpnes etter ikraftsettingstidspunktet, med følgende unntak og særregler:
  - a) Endringene i § 3-4 femte ledd og § 3-5 bokstav (d) gjelder også i saker hvor gjeldsforhandling er åpnet, men hvor gjeldsforhandlingsperioden ikke er utløpt på ikraftsettingstidspunktet.
  - b) Endringene i § 4-8 første ledd bokstav (a) og (h), og § 4-8 annet ledd bokstav (c) gjelder også i saker hvor gjeldsforhandling er åpnet på ikraftsettingstidspunktet, dersom forslag til frivillig gjeldsordning ikke er utsendt, eller slikt forslag er blitt forkastet og tvungen gjeldsordning ennå ikke er begjært.
  - c) Endringen i § 4-8 første ledd (c) og § 6-2 første ledd tredje til femte punktum og § 6-3 gjelder også i saker hvor gjeldsordning er kommet i stand, men ikke avsluttet på ikraftsettingstidspunktet.
3. Kongen kan fastsette nærmere overgangsbestemmelser.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i adopsjonsloven mv.

I

I lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon (*adopsjonsloven*)

§ 2 første punktum skal lyde:

Adopsjonsbevilling må bare gis når det kan antas at adopsjonen vil bli til *barnets beste*.

§ 5 skal lyde:

Den som er gift *eller er samboer*, kan bare adoptere sammen med sin ektefelle *eller samboer*, bortsett fra når ektefellen *eller samboeren* er sinnslidende eller psykisk utviklingshemmet eller er forsvunnet.

Andre enn ektefeller *eller samboere* kan ikke adoptere sammen.

§ 5 a skal lyde:

Med samboere menes i denne loven to personer som bor sammen i et stabilt og ekteskapsliknende forhold.

Nåværende § 5 a blir ny § 5 b og skal lyde:

§ 5 b. Den ene ektefelle *eller samboer* kan med samtykke fra den andre ektefelle *eller samboer* adoptere dennes barn hvis ikke de er ektefeller *eller samboere* av samme kjønn og barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

Den ene partner i et registrert partnerskap kan med

samtykke fra den andre partner adoptere dennes barn med mindre barnet er et adoptivbarn som opprinnelig kommer fra en fremmed stat som ikke tillater slik adopsjon.

Skilt ektefelle eller registrert partner kan med samtykke fra tidligere ektefelle eller registrert partner adoptere dennes barn. Dette gjelder kun der det er etablert ett foreldreskap for barnet, og denne forelderen er skilt fra den som søker om å adoptere. En tilsvarende adgang gjelder for samboere der samboerskapet er oppløst.

Gjenlevende ektefelle, registrert partner eller samboer kan adoptere tidligere ektefelles, registrert partners eller samboers barn. Dette gjelder kun der det er etablert ett foreldreskap for barnet, og denne forelderen er død.

§ 13 annet ledd skal lyde:

Har en ektefelle eller samboer adoptert den andre ektefellens eller samboerens barn, får barnet samme rettsstilling i forhold til ektefellene eller samboerne som om det var deres felles barn. Det samme gjelder for barn adoptert etter § 5 b annet, tredje og fjerde ledd.

§ 15 skal lyde:

Blir barnet adoptert på ny av noen annen enn adoptantens ektefelle, samboer eller registrerte partner, opphører rettsvirkningene av den første adopsjonen i forholdet til de første adoptivforeldrene og deres slektninger.

§ 16 e skal lyde:

Den som er bosatt i Norge må ikke adoptere barn fra fremmed stat uten forhåndssamtykke fra departementet.

Departementet skal utrede søkerne før samtykke etter første ledd gis. Når departementet ber om det, skal kommunen bistå i å opplyse en søknad om forhåndssamtykke etter første ledd.

Kommunen skal også bistå i å opplyse en søknad om adopsjon etter barnets ankomst til Norge, slik at adopsjonen kan gjennomføres.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingsmåten, utredning av søkerne, vilkårene for å gi forhåndssamtykke og kravene til søkerens egnethet, herunder krav til alder, helse,andel, samlivets varighet, økonomi, bolig og deltakelse på adopsjonsforberedende kurs. Departementet kan i forskrift også stille særlige krav til enslige søkere.

II

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) skal § 4-20 a første ledd lyde:

Når fylkesnemnda treffer vedtak om adopsjon etter § 4-20, skal den samtidig vurdere om det skal være besøkskontakt mellom barnet og dets biologiske foreldre etter at adopsjonen er gjennomført. Fylkesnemnda skal kun vurdere slik besøkskontakt dersom noen av partene har krevd det, og adoptivsøkerne samtykker til slik kontakt. Dersom en begrenset besøkskontakt etter adopsjonen i slike tilfeller er til barnets beste, skal fylkesnemnda treffe vedtak om det. Fylkesnemnda må i et slikt tilfelle samtidig fastsette omfanget av kontakten.

III

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) skal § 5 a overskriften lyde:

Erverv ved overføring av foreldreskap for barn i Norge født av surrogatmor i utlandet

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de ønsker å stemme imot I, § 5.

Votering:

Komiteens innstilling I, § 5, ble bifalt med 99 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.17.32)

Presidenten: Det votes over de øvrige paragrafer under I og II, III og IV.

Votering:

Komiteens innstilling til de øvrige paragrafer under I og II, III og IV ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav c og d skal lyde:

- c) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om asyl, eller kollektiv beskyttelse i masseflyktsituasjon, jf. utlendingsloven § 34. For personer som i påvente av dokumentert identitet har oppholdstillatelse

som er begrenset etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b, gjelder retten og plikten etter førstegangsfornyelse av tillatelsen,

- d) oppholdstillatelse som familiemedlemmer til personer som nevnt i bokstav a, b og c, jf. utlendingsloven kapittel 6. For å være omfattet av denne bestemmelsen er det et vilkår at personer som nevnt i bokstav a, b og c ikke har vært bosatt i en kommune i mer enn fem år før det søkes om familiegjengenforening eller

§ 17 første og andre ledd skal lyde:

Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 600 timer gjelder for utlending mellom 16 og 55 år som har fått

a) oppholdstillatelse etter utlendingsloven som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,

b) kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34, eller

c) *oppholdstillatelse som er begrenset etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b i påvente av dokumentert identitet.*

Utlending mellom 55 og 67 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i bokstav a, b eller c, har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring som nevnt i første ledd.

§ 17 femte ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Rett eller plikt til deltakelse etter første til tredje ledd inntreffer ved innvilgelse av førstegangs oppholdstillatelse etter utlendingsloven, eller fra ankomst til riket for utlending som har fått slik tillatelse før innreise. For personer som omfattes av første ledd bokstav b, inntreffer rett og plikt til deltakelse fra det tidspunkt vedkommende blir bosatt i kommunen i henhold til særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen. For personer som omfattes av første ledd bokstav c, inntreffer rett og plikt til deltakelse fra førstegangsfornyelse av tillatelsen.

Nåværende tredje til femte punktum blir fjerde til sjette punktum.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Prop. 204 L (2012–2013) – om endringer i introduksjonsloven (personer med begrensninger i oppholdstillatelsen i påvente av dokumentert identitet) – sendes tilbake til regjeringen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling

og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 65 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.09)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:8 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan og Kjell Ingolf Ropstad om en handlingsplan mot antisemittisme – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

S a k n r. 6 [14:19:39]

Referat

1. (169) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny uførepensjonsordning) (Lovvedtak 40 (2013–2014))
  2. lov om endring i havressurslova (Lovvedtak 32 (2013–2014))
    - er sanksjonert under 7. mars 2014
    - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (170) Representantforslag fra stortingsrepresentant Olemic Thommessen om å etablere en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter organisatorisk underlagt Stortinget og knyttet til Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivilombudsmannen) (Dokument 8:32 S (2013–2014))
  - Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.
3. (171) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Sveinung Rotevatn og Abid Q. Raja om en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen (Dokument 8:30 S (2013–2014))
  - Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
4. (172) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 1295/2013 om opprettelse av programmet Et kreativt Europa (2014–2020) (Prop. 50 S (2013–2014))
  - Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (173) Samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Kypros, undertegnet i Nicosia 24. februar 2014 (Prop. 46 S (2013–2014))
6. (174) Endringer i folketrygdloven og i skattelovgiv-

ningen mv. (tilpasning til a-ordningen) (Prop. 48 L (2013–2014))

Enst.: Nr. 5 og 6 sendes finanskomiteen.

7. (175) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Knut Storberget, Torstein Tvedt Solberg og Kari Henriksen om å gjøre bruken av barnehus obligatorisk og styrking av barnehusene (Dokument 8:31 S (2013–2014))

Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for familie- og kulturkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

8. (176) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Knut Storberget og Odd Omland om nytt Agder fengsel, konseptvalgsutredninger for Østlandet og Vestlandet og en helhetlig plan for økt fengselskapasitet (Dokument 8:35 S (2013–2014))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

9. (177) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Snorre Serigstad Valen om umerkede graver (Dokument 8:34 S (2013–2014))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

10. (178) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 1291/2013 om opprettelse av Horisont 2020 – rammeprogrammet for forskning og innovasjon (2014–2020) (Prop. 51 S (2013–2014))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

11. (179) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om umiddelbar stans av utsendelser av lengeværende asylbarn i påvente av nytt regelverk (Dokument 8:33 S (2013–2014))

Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

12. (180) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Knut Storberget, Martin Kolberg, Marit Arnstad, Per Olaf Lundteigen og Karin Andersen om priskontroll i konsesjonsloven for landbrukseiendommer (Dokument 8:29 S (2013–2014))

13. (181) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Heidi Greni, Per Olaf Lundteigen, Geir Pollestad og Trygve Slagsvold Vedum om at Stavanger Havneseilo blir opprettholdt som kornlager (Dokument 8:36 S (2013–2014))

Enst.: Nr. 12 og 13 sendes næringskomiteen.

14. (182) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 19/2014 av 14. februar 2014 om innlemmelse i EØS-avtalen av kommisjonens gjennomføringsbeslutning 2011/633/EU om de felles spesifikasjonene i registeret for jernbaneinfrastruktur (Prop. 47 S (2013–2014))

15. (183) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 173/2013 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/33/EF om fremme av renere og mer energieffektive kjøretøy til veitransport (Prop. 49 S (2013–2014))

Enst.: Nr. 14 og 15 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

16. (184) Samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Kroatias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse (Prop. 44 S (2013–2014))

17. (185) Endringer i lov 27. november 1992 nr. 109 om endring av EØS-loven (EØS-utvidelse med Kroatia) (Prop. 45 L (2013–2014))

Enst.: Nr. 16 og 17 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.21.